

VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO FAKULTETAS
KALBŲ, LITERATŪROS IR VERTIMO STUDIJŲ INSTITUTAS

Ligita Čeponytė

**VILNIAUS, KAUNO, KLAIPĖDOS IR ŠIAULIŲ AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ
STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ VARTOSENĄ, PRAGMATIKĄ IR
AKTUALIZACIJĄ**

MAGISTRO DARBAS

Viešojo diskurso lingvistika (valstybinis kodas 6211NX012)

Darbo vadovė doc. dr. Rita Baranauskienė

(pedagoginis v., mokslo l., vardas ir pavardė)

Magistrantė Ligita Čeponytė

Kaunas, 2025

TURINYS

IVADAS.....	4
1. PRAVARDĖS APIBRĖŽTIS	8
1.1. Pravardžių vartojimo priežastys	10
1.2. Pravardžių onomastinė motyvacija	11
2. JAUNIMO KALBOS YPATYBĖS	17
3. LINGVISTINIO MANDAGUMO TEORIJA	19
4. KALBOS AKTUALIZACIJOS TEORIJA.....	23
5. STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ TYRIMO METODOLOGIJA	26
6. STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ VARTOSEN.....	31
6.1. Studentų pravardžių vartojimo aplinka	31
6.1.1. Pravardžių (ne)vartojimo ir (ne)teikimo ypatumai.....	31
6.1.2. Asmeninių pravardžių ypatumai	37
6.1.3. Studentų pravardžių kalbinės aplinkos portretas.....	38
6.2. Studentų pravardžių motyvacija.....	40
6.2.1. Pravardės dėl fizinių ypatybių.....	40
6.2.2. Giminių pravardės.....	43
6.2.3. Pravardės dėl veiklos.....	43
6.2.4. Pravardės dėl kalbos turinio ypatybių	46
6.2.5. Pravardės dėl būdo ypatybių	47
6.2.6. Asociacinės pravardės	49

6.2.7.	Pravardės dėl gyvenamosios vietos.....	51
6.2.8.	Pravardės dėl kilmės ir tautybės.....	51
6.2.9.	Pravardės dėl kitų motyvų.....	52
7.	STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ PRAGMATINIAI ASPEKTAI	57
7.1.	Pravardžių davėjų ir gavėjų santykių vertinimas	57
7.2.	Jausena vartojant ir gaunant pravardes.....	63
7.3.	Studentų pravardžių vertinimas.....	64
8.	STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ AKTUALIZACIJOS BŪDAI.....	71
8.1.	Leksikos aktualizacija	71
8.1.1.	Elementariojo lygmens aktualizacija	71
8.1.2.	Semantinė aktualizacija.....	73
8.1.3.	Darybinė aktualizacija.....	78
8.2.	Fonetinė aktualizacija.....	80
	IŠVADOS	82
	SANTRAUKA	85
	SUMMARY	86
	LITERATŪRA.....	87
	PRIEDŲ SĄRAŠAS	93

IVADAS

Pravardės suteikia galimybę tiksliau nei vardas ir pavardė įvardyti žmogų, išskiriant tam tikras jo išvaizdos ypatybes, būdo bruožus, nusakant asmens amatą, gyvenamąją vietą ar pabrėžiant kitą išskirtinumą.

Temos aktualumas ir tyrimo reikšmė. Lietuvių pravardes daugiausia analizavo lietuvių kalbininkas Alvydas Butkus (Butkus, 1995), Žaneta Urbanavičiūtė ir Violeta Žičkutė (1975). Ankstesniuose lietuvių autorių darbuose (Razmukaitė, 1989; Aleknavičienė, 2005; Aleknavičienė, 2009; Mickienė, Baranauskienė, 2012) daugiausia tyrinėtos konkrečių arealų pravardės, dėmesį skiriant asmenvardžių vartosenos, kilmės ir darybos aspektams analizuoti. Šis magistro darbas yra aktualus ir naujas, nes jame siekiama išanalizuoti ne tam tikro regiono pravardžių vartoseną, kilmę ir darybą, bet keturių didžiausių Lietuvos miestų – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių – aukštųjų mokyklų studentų vartojamų pravardžių pragmatinius aspektus ir tai, kokie aktualizacijos būdai dažniausiai pasitelkiami kuriant pravardes. Šis tyrimas gali būti vertingas visiems, besidomintiems lingvistiniais asmenvardžių arba pravardžių tyrimais ir praversti, siekiant atlikti tolimesnius psichologinius, sociologinius ar lingvistinius jų tyrimus.

Tyrimo objektas – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų vartojamų pravardžių pragmatika ir aktualizacija.

Darbo medžiaga sudaro 314 pravardžių iš 200 anketų. Pravardės rinktos anketinės apklausos metodu nuo 2025 metų kovo 6 dienos iki 2025 metų balandžio 16 dienos Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštosiose mokyklose.

Darbo tikslas – išanalizuoti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartoseną, pragmatiką ir aktualizaciją.

Darbo uždaviniai:

1. Apžvelgti pravardės sampratą, pravardžių klasifikacijas ir teikimo priežastis.
2. Aprašyti kalbos aktualizacijos ir lingvistinio mandagumo teorijų aspektus.
3. Apibūdinti empirinės medžiagos rinkimo ir apdorojimo metodologiją.
4. Išnagrinėti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartosenos ypatumus ir skirtumus.

5. Ištirti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių pragmatinius aspektus.
6. Išanalizuoti, kokiais būdais aktualizuojamos Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardės.

Tyrimo metodai. Darbo teorinėje dalyje taikytas aprašomasis metodas – referuojami lietuvių ir užsienio autorių darbai, atskleidžiamos darbe vartojamos sąvokos, pristatomos pravardžių klasifikacijos ir aptariamos pravardžių teikimo priežastys. Tyrimo duomenims surinkti taikytas anketinės apklausos metodas – studentų pravardėms tirti pasirinkta jų mokslinė aplinka, kurioje pastarieji praleidžia daug savo laiko. Dėl šios priežasties, tikėtina, kad bendrakursiai gerai pažįsta vienas kitą bei savo dėstytojus, todėl, manytina, kad pravardžių davimo motyvus nurodo tiksliai. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardės analizuojamos remiantis interpretaciniu ir gretinamuoju metodais. Pravardžiuotojų ir pravardžiuojamųjų aukštųjų mokyklų studentų santykiai tirti vadovaujantis pragmatinės analizės metodu. Pravardžių aktualizacijos būdams atskleisti remiamasi kalbos aktualizacijos teorija ir pasitelkiami fonetinės, darybinės bei semantinės analizės metodai. Kiekybiniai duomenys apskaičiuojami naudojantis matematinio skaičiavimo metodu.

Tyrimų apžvalga. Išsamiai lietuvių pravardės yra tyręs A. Butkus. Jo monografijoje *Lietuvių pravardės* (1995) pateikiama pravardžių motyvacinė klasifikacija ir pravardės iš įvairių Lietuvos arealų. Apžvelgiant pravardės sampratą, pravardžių klasifikacijas, analizuojant teikimo motyvus, aptariant pravardžių vartosenos ypatumus ir skirtumus remtasi A. Butkaus darbais (1995, 2009, 2022). Siekiant papildyti žvalgą, remtasi Elsdon'o Coles'o Smith'o knyga *The Story of Our Names* (1970), Žanetos Urbanavičiūtės, Violetos Žičkutės straipsniu *Lietuvių pravardės* (1975), Onos Aleknavičienės publikacija *Kazlų Rūdos ir jos apylinkių gyventojų pravardės* (2009), Ramutės Dabrytės straipsniu *Kaip prasivardžiuoja šilališkiai?* (2015), Ilonos Mickienės ir Ritos Baranauskienės tyrimais (2012, 2014). Almira'os K. Garayeva'os, Ildar G. Akhmetzyanov'o, Lutsia'os G. Khismatullina'os straipsniu *The Significance of Learning Nicknames of Public Figures in Modern English and American Language Models of the World* (2016), Renatos Endzelytės straipsniu *Pravardė* (2018), Zamira'os Ibragimova'os, Munisa'os Abdullayeva'os straipsniu *The etymology of nicknames in dialects and their use in a positive, negative sense (on the example of the hazorasp district)* (2022), Oksan'os Nikolenko straipsniu *Nicknames as Emotionally Evaluative*

Social Identity Carriers (2023), Anna'os Tsepкова'os tyrimu *Cross-cultural universals and differences in American and Russian nicknaming patterns* (2024).

Nusakant jaunimo kalbos ypatumus, remtasi Vilijos Celiešienės straipsniu *Akademinių jaunimo kalbos kultūra* (2003), Ingos Vyšniauskienės straipsniu *Polilingvali Vilniaus jaunimo raiška: socialinės tapatybės paieškos* (2012), Aurelijos Tamulionienės straipsniu *Anglų kalbos žodžių vartojimas aukštesniųjų klasių mokinių tinklaraščiuose* (2014), Vidos Česnulienės straipsniu *Naujieji skoliniai lietuvių jaunimo diskurse* (2017), Veslavos Sidaravičienės tyrimu *Neoficialieji Vilniaus choronimai – jaunimo kalbos atspindys* (2023), Ilonos Mickienės ir Ritos Baranauskienės tyrimu *Nicknames as a socio-cultural phenomenon among Lithuanian youth* (2023).

Nagrinėjant lingvistinio mandagumo teoriją, pragmatikos sąvoką ir atskleidžiant studentų pravardžių pragmatinius aspektus vadovautasi Giedrės Čepaitienės monografija *Lietuvių kalbos etiketas: semantika ir pragmatika* (2007), Kazimiero Župerkos straipsniu *Metakalbiniai asmenvardžių komentarai nelingvistiniuose tekstuose* (2006), Ingos Hilbig monografija *Lietuvių ir anglų lingvistinis mandagumas: prašymai* (2010), Birutės Ryvitytės knyga *Lingvistinės pragmatikos įvadas* (2011), Renatos Endzelytės straipsniu (2018). Siekiant papildyti įžvalgas, remtasi užsienio tyrėjų darbais: Penelope'ės Brown ir Stephen'o C. Levinson'o *Politeness: Some universals in language usage* (1987), Konosoang'os Sobane'ės *The Pragmatics of Nicknames Students Use for Their Lecturers* (2009), A. Tsepкова'os tyrimu *Cross-cultural universals and differences in American and Russian nicknaming patterns* (2024).

Siekiant detaliau pristatyti kalbos aktualizacijos teoriją, darbe remtasi užsienio mokslininkų: Paul'o Garvin'o (1964), Geoffrey'aus Leech'o (1969), Michael'o Burke'ės (2015), Marie Krčmova'os (2017), Alison Gibbons, Sara'os Whiteley (2018), Alexander'io Yemets'o (2019) darbais. Be kita ko, darbas papildytas ir naudingomis lietuvių mokslininkų (Kazimiero Gaivenio, Stasio Keinio (1990), Aldono Pupkio (2005), Kazimiero Župerkos (2008, 2009), Eglės Gabrėnaitės (2010), Ilonos Mickienės ir Ritos Baranauskienės (2018), Agnės Aleksaitės (2019), Roberto Kudirkos (2022) įžvalgomis.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, teorinė dalis, analitinė dalis, išvados, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, teorinė literatūra ir priedų sąrašas. Įvade pristatomas temos naujumas ir aktualumas, tyrimo reikšmė, apibrėžiamas tyrimo objektas ir darbo tikslas, nurodomi išsikelti uždaviniai, tyrimo metodai, pateikiama tyrimų apžvalga bei darbo struktūra. Teorinėje darbo dalyje aptariama pravardės sąvokos samprata, apžvelgiamos pavardžių vartojimo priežastys, pravardžių

onomastinė motyvacija, jaunimo kalbos ypatumai, pragmatiniai pravardės aspektai ir aktualizacijos teorijos principai bei pristatoma empirinės medžiagos rinkimo ir apdorojimo metodologija. Analitinėje darbo dalyje pristatomas atliktas tyrimas – analizuojama studentų pravardžių vartoseną, surinktos pravardės nagrinėjamos motyvacijos požiūriu, išskiriami pragmatiniai pravardžių aspektai ir atskleidžiami aktualizuotosios raiškos būdai, kurie pasitelkiami kuriant pravardes. Anketinės apklausos būdu surinkti duomenys iliustruojami naudojant paveikslus ir lenteles. Išvadose teikiami apibendrinti atlikto tyrimo rezultatai. Lietuvių ir anglų kalbomis pateiktose santraukose trumpai pristatomas atliktas tyrimas, nurodomi tyrimo rezultatai. Literatūros sąrašą sudaro 62 lietuvių ir užsienio autorių moksliniai veikalai ir interneto žodynai. Prieduose pateikiamos surinktos studentų pravardės ir jų motyvai, anketinė apklausa, atsakymai į atvirusius klausimus ir studentų pravardžių sąrašas, sudarytas pagal pasitelkiamą aktualizacijos tipą.

1. PRAVARDĖS APIBRĖŽTIS

Žmogus turi du mažai tekintančius įvardijimo atributus – vardą ir pavardę. Nė vieno iš jų pats žmogus negali pasirinkti – pavardę jis paveldi iš tėvo (rečiau iš motinos), o vardą jam parenka tėvai ar kiti artimieji dar tada, kai jis pats negali tarti savo žodžio (plg. Vanagas, 1982, p. 3). Vardas ir pavardė yra pagrindiniai tikriniai žodžiai, atliekantys nominatyvinę funkciją, įvardijantys asmenį. Naujų vardų kūrimas yra daugiau mados dalykas, pavardės, galima sakyti, nebekuriamos, o papildomų individualizuojančių ženklų – naujų pravarėdžių – atsiranda nuolat. Paprastai pravardės vieni kitiems duoti pradeda vaikai, tačiau žmogui suaugus, šios vaikiškos pravardės išlieka retai. Pastovios pravardės įprastai duodamos jau suaugusiam žmogui, siekiant pabrėžti žmogaus asmenybės bruožus ar išvaizdą (plg. Urbanavičiūtė, Žičkutė, 1975, p. 55–56).

„Kalbotyros terminų žodyne“ pravardės apibrėžiamos kaip papildomi asmenvardžiai (plg. Gaivenis, 1990, p. 154), o „Lietuvių kalbos enciklopedijoje“ – kaip neoficialūs asmenvardžiai, apibūdinantys asmenį pagal įvairias jo ypatybes: išvaizdą, būdą, gyvenamąją vietą, darbą, kalbą, pomėgį, šeimyninę padėtį ir kitas (LKE, 1999, p. 494–495). A. Butkus taip pat išskiria, kad esminis ir neginčijamas dabartinės pravardės požymis yra jos neoficialumas. Kitaip tariant, dabartinė pravardė yra motyvuotas neoficialus asmenvardis. Asmenų pravardės gali būti individualios ir grupinės, o dauguma grupinių pravarėdžių gali virsti ir individualiomis, kai jomis įvardijamas tik vienas asmuo. A. Butkus taip pat nurodo skirtingas mokslininkų įžvalgas dėl pravarėdžių sampratos:

1. Tikrosios pravardės yra tik tos, kurios nurodo žmogaus fizinį, elgesio ar būdo bruožą.
2. Pravarėde laikytinas bet koks asmens įvardijimas. Svarbu, kad naujasis vardas skirtųsi nuo tikrojo, oficialaus (pravardėmis laikomi ir slapyardžiai).
3. Pravardėmis nelaikytini patroniminiai įvardijimai.
4. Pravardės požymiai yra neoficialumas ir kokios nors ypatybės – fizinio bruožo, charakterio ypatumo, giminystės, gyvenamosios vietos, veiklos ir kt. – nusakymas (plg. Butkus, 1995, p. 19–21).

„Pravarėdė – tai vardo palydovas, o daugeliu atvejų ir jo pakaitalas, tikslesnis, informatyvesnis asmenvardis. Norint identifikuoti žmogų pagal jo oficialų asmenvardį, reikia pažinti patį asmenį ir kelis jo bruožus, kurie sudarytų asmenvardžio konotaciją. Tuo tarpu pravardė konotuoja iškart savo apeliatyvine reikšme“ (Butkus, 2009, p. 10). Pravardė nuo tikrosios pavardės

labiausiai skiriasi neoficialumu – tai dokumentuose nerašomas, oficialiai neįteisintas, tik aplinkinių sugalvotas ir trumpesniame ar ilgesniame laikui prigijęs asmenvardis. Pasak O. Aleknavičienės, pravardės turi ilgesnę istoriją negu tikrosios pavardės, nes istoriniai asmenvardžių tyrimai rodo, kad daug lietuvių pavardžių yra kilę būtent iš pravardžių. Kai vien vardo ėmė nebepakakti ir atsirado poreikis įvardyti žmones dviem asmenvardžiais, dokumentuose pirmiausia imta rašyti vardą, o paskui pridėti antrą narį, turintį atitikti pavardės funkciją. Tas antrasis narys dažniausiai būdavo patronimas (bet koks vedinys iš tėvo asmenvardžio: vardo, pavardės, pravardės, slapyvardžio) arba pravardinės kilmės asmenvardis, nusakantis amatą, gyvenamąją vietą, kilmę, išvaizdos ar būdo bruožą. Kaip teigia O. Aleknavičienė, Pilypas Ruigys rankraštiniame traktate (parašytame apie 1735 m.), minėdamas lietuvių kalbos turtingumą, gausų perkeltinės reikšmės žodžių vartojimą, priduria ir apie lietuvininkų išradingumą kuriant pravardes. Lietuvių sąmojingumą sukuriant geras ar blogas kaimynų savybes pabrėžiančias pravardes pastebėjęs ir Liudvikas Rėza. Be kita ko, Kristijonas Donelaitis *Metuose* (1977) pravardiniais asmenvardžiais (*Slunkius, Pelėda*) įvardija dalį savo personažų (plg. Aleknavičienė, 2009, p. 1–2). Anot R. Endzelytės, lietuvių dabartinės pravardės yra keleriopos: kaimiečių, miestiečių, moksleivių, recidyvistų ir kitos. Dažniausiai pravardėmis apibūdinamos žmonių fizinės ypatybės (asmens išvaizda, judesiai, fizinis pajėgumas ir kita – visos ypatybės, kurias aplinkiniai suvokia rega, klausa ar uosle). Pravardėmis gali būti apibūdinami giminystės ryšiai (asmens priklausymas giminei, šeimai, šeiminei padėtis), asmens veikla, kalbėsena, būdo ypatybės (charakterio bruožai, temperamentas, emocionalumas), gyvenamoji vieta, kilmė, tautybė. Skiriama grupė pravardžių, sudarytų pagal asociacijas, kurias kelia žmogaus vardo ar pavardės fonetika, rečiau semantika (asmenų, gyvūnų, daiktų, augalų pavadinimai). Tik nedidelė dalis lietuvių pravardžių yra nemotyvuotos – neaiškios ar nežinomos motyvacijos ir vardinės, kai pravardė sudaroma iš vardo ir pavardės dūrinio (plg. Endzelytė, 2018).

Kitų šalių autoriai, tokie kaip E. C. Smith'as (1970), pravardę apibrėžia kaip asmens, daikto ar vietos vardą, duotą dėl pajuokos, iš neapykantos, su tikslu pasityčioti, iš meilės ar žaismingo familiarumo (plg. Smith, 1970, p. 75). Paprastai pravardė suvokiama kaip vienas seniausių antroponiminių vienetų. Kaip teigia užsienio autoriai, pravardžių atsiradimo priežastis – ketinimas kelti ryškias asociacijas. Pavyzdžiui, dėl išskirtinių manierų ir mandagumo 21-asis JAV prezidentas Ch. Artūras buvo vadinamas *Elegantišku Artūru / Artūru džentelmenu*; dėl aktyvios labdaringos ir taikdariškos veiklos princesė Diana buvo vadinama *Liaudies princese / širdžių karaliene* (plg. Garayeva, Akhmetzyanov, Khismatullina, 2016, p. 10338–10340). Pravardės, kurios kartais yra

geriau žinomos nei tikrieji žmonių vardai, yra sąmojingumo išraiška ir yra skirtos individualiai paženklinti asmenį (plg. Peterson, 2018, p. 1). Jos nuo seniausių laikų buvo vartojamos, siekiant atskirti vieną asmenį nuo kito, geriau identifikuoti bendravardžius ar bendrapavardžius (plg. Ibragimova, Abdullayeva, 2022, p. 132). Antroponiminės nominacijos padeda išreikšti įvairias emocijas, jausmus, vertinimus – visa tai, kas susiję su žmogaus sąmone, emocijomis ir psichologija. Pravardės yra viena iš pagrindinių identifikavimo priemonių išskirti asmenį visuomenėje. Tai papildomi, neoficialūs asmens vardai, vartojami asmeniniams, vertinamiesiems referento požymiams ir jo identifikavimui bendruomenėje nustatyti (plg. Nikolenko, 2023, p. 1369).

Pažymėtina, kad kai kurie užsienio autoriai prie pravardžių prišlieja ir slapyvardžius, o lietuviai mokslininkai slapyvardžių pravardėmis nelaiko, nes „juos žmogus dažniausiai pasirenka pats, o pravardę jam duoda kiti“ (Butkus, 1995, p. 20).

Šiame magistro darbe pravardė suprantama kaip neoficialus asmenvardis, informuojantis apie tam tikrą pravardžiuojamojo išskirtinumą. Su šiuo pravardės apibrėžimu sutinka ir daugelis kitų pravardynų tyrinėtojų.

1.1. Pravardžių vartojimo priežastys

Pravardžių vartojimui įtakos gali turėti tiek objektyvios, tiek subjektyvios priežastys, arba onomastinės ir psichologinės (žr. 1 pav.). Objektyvioji (onomastinė) priežastis yra ta, kad pravardės vartojamos, kai norima pašalinti vardų defektus – identifikavimo ir nusakymo defektą (plg. Smith, 1970, p. 74). Oficialūs asmenvardžiai – vardai ir pavardės – kartojasi, tokius pačius turi skirtingi žmonės, todėl individualizuoti bendravardžius ir bendrapavardžius gali tik pravardė. Būdama parankesnė už vardą ir pavardę, pravardė dažnai juos pakeičia arba visai išstumia (plg. Butkus, 1995, p. 22–23). „Pravardė tokiais atvejais pasidaro parankesnė už vardą ir tikrąją pavardę. Kai kurios pravardės būna tokios įprastos, kad žmonės mano, jog tai pavardės“ (Aleksavičienė, 2009, p. 5).

Subjektyvioji (psichologinė) pravardžių vartojimo priežastis yra noras išskirti turimus tam tikrus retus, išskirtinius asmens bruožus. Pravardės rodo polinkį vardo turinyje fiksuoti denotato savybes. Toks polinkis matyti ir iš vaikų įvardijimo populiarių asmenybių vardais, kai tikimasi, kad turėdamas tokį vardą vaikas įgis ir to asmens savybes ar turės tokį patį likimą. Dažnu atveju, kaip teigia A. Butkus (1995), pravardės, duotos dėl išvaizdos, būdo ar pomėgio yra pašėpančios, nes toks pat daugumos bruožas (pavyzdžiui, vidutinis ūgis) laikomas norma, kolektyvo standartu, o į kiekvieną išskirtinumą, nukrypimą nuo standarto yra žiūrima kaip į trūkumą, su protestu.

Psichologinis pravardės atsiradimo mechanizmas aiškinamas stimulo – reakcijos schema. Pravardė atsiranda kaip reakcija į stimulą – pravardžiuojamojo asmens išskirtinį bruožą ar elgesį (plg. Butkus, 1995, p. 23–25). Ganėtinais ironiškos pravardės yra suteikiamos dėl fiziologinių poreikių nesuvaldymo, vogimo, nesąžiningumo. Taigi tokios pravardės tarsi atlieka socialinę kontrolę (plg. Aleknavičienė, 2009, p. 5).

1 paveikslas. Pravardžių vartojimo priežastys

Tiek objektyvioji (onomastinė), tiek subjektyvioji (psichologinė) priežastys paprastai būdingos dažnai pravardei, tačiau pravardės atsiradimą gali lemti ir viena iš šių priežasčių (plg. Butkus, 1995, p. 25). Ką žmogus valgo ar geria, labiau mėgsta ar gamina, dėl to gali gauti ir pravardę. Pravardžiavimo aplinkybės ir paskatos gali būti labai įvairios, <...> todėl daugeliu atvejų pravardės kilmę galima aiškinti keleriopai (plg. Salys, 1983, p. 46–47).

1.2. Pravardžių onomastinė motyvacija

Leksikologijoje vardo parinkimo priežastys, nulemiančios jo struktūrą ar apeliatyvinę reikšmę, vadinamos onomastine motyvacija (Butkus, 1995, p. 25). Motyvacija paprastai apibrėžiama kaip žodžio ryšys su kitais žodžiais, morfemomis ar garsais, nusakančiais žodžio formaliosios sudėties parinkimą ir lemiančiais jo reikšmę (Jakaitienė, 1980, p. 26; Gritėnienė, 2006, p. 25). Kalboje visiškai naujų ir išgalvotų žodžių atsiranda labai mažai – jie kuriami pasitelkiant esamą kalbinę visumą, tad naujasis žodis kalboje turi pamatą ir yra motyvuotas (tai reiškia, jog pavadindami naują dalyką kartu nurodome, ir kodėl jį taip pavadiname, tai yra nurodome

motyvaciją, pabrėždami vienokią ar kitokią dalyko ypatybę) (Gudavičius, 2000, p. 101, cituojama iš Dabrytė, 2015, p. 255).

Kiekviena sugalvota ar vartojama pravardė paprastai yra pagrindžiama pravardžiuotojo motyvu – aspektu, dėl ko vienokia ar kitokia pravardė buvo sugalvota ar vartojama ir priskirta konkrečiam pravardžiuojamajam. Paprastai pravardės turi autentišką motyvaciją ir, skirtingai nuo vardų ir pavardžių, tos motyvacijos nereikia rekonstruoti pagal vidinę sandarą – ją tereikia išklausti iš pravardžiuotojų (plg. Aleknavičienė, 2009, p. 6). Pasak Annos Tsepkovos (2024), tarp pravardynų tyrinėtojų esama diskusijų dėl vardų trumpinių laikymo pravardėmis. Vieni tyrinėtojai vardų trumpinių pravardėmis nelaiko (Poynton, 1990, p. 154; Morgan ir kt., 1979, p. 16; Busse, 1983, p. 301; Manchenko, 2008, p. 5; Robustova, 2009, p. 10), o kiti priešingai – įtraukia juos kaip pravardes (English&Stephens, 2004; de Klerk ir Bosch, 1996; Mehrabian ir Piercy, 1993; Phillips, 1990; Bardsley ir Simpson, 2009). Savo tyrime A. Tsepkova vardų trumpinius taip pat laiko pravardėmis, remdamasi tuo, kad vienas iš pagrindinių kriterijų, nagrinėjant gimtakalbių priskirtas pravardes, yra jų nuomonė. Pasak A. Tsepkovos, vardų trumpinius taip pat reikia įtraukti į pravardžių tyrimą, jei patys pravardžiuotojai nurodo, kad tai yra pravardė, atsiradusi trumpinant asmens vardą (plg. Tsepkova, 2024, p. 75–76). A. Butkus pravardžių motyvus suskirsto į dešimt grupių, nurodydamas juos eiliškumo tvarka nuo dažniausių iki rečiausių, kuriuos identifikavo, atlikdamas savo tyrimą:

1. Fizinės ypatybės – tai pravardės, kurios nurodo tam tikrus asmens fizinius išskirtinumus. Tai gali būti asmens išvaizdos ypatybės (galvos ir veido ypatybės, ūgis, kompleksija, rankos ir kojos, apranga, laikysena), motorika (eiseną, valingą ir nevalingą judesius), potencija (prastas regėjimas, lėtumas ir kitos asmens savybės), kalbos garsiniai ypatumai (tartis, balso kokybė, kalbos padargais gaunami nekalbiniai garsai), fiziologija (slogavimas, seilėjimasis ir kitos ypatybės). Tai yra visos pravardžiuojamųjų ypatybės, kurios suvokiamos regėjimu, klausa arba uosle (plg. Butkus, 1995, p. 26–54).

Galvos ir veido ypatybės A. Butkus smulkiau skirsto į *plaukai, barzda, ūsai, veidas (odos spalva, veido panašumas į kokį nors subjektą ar gyvūną, grožis, forma ir dydis), veido dalys (nosis, akys, dantys, burna ir lūpos, ausys, smakras), galva, kaklas* (plg. Butkus, 1995, p. 26–44).

Ūgį charakterizuojančias pravardes A. Butkus grupuoja į nusakančias *mažą* (smulkiau skirstoma į *tik mažas ūgis, mažas ūgis ir storumas, mažas ūgis ir liesumas, mažas ūgis ir vikrumas, mažas ūgis ir kitos ypatybės*) ir *aukštą* (smulkiau skirstoma į *tik aukštas ūgis, aukštas ūgis ir liesumas, aukštas ūgis ir storumas, aukštas ūgis ir gunktelėjusi laikysena, aukštas ūgis ir kitos*

ypatybės). Kompleksiją nusakančias pravardes taip pat skirsto smulkiau iki *storumas* ir *liesumas* (plg. Butkus, 1995, p. 26–48).

Rankų ir kojų išskirtinę išvaizdą implikuojančias pravardes A. Butkus smulkiau grupuoja iki *vienanariai*, *pirštų ypatybės*, *kitos rankų ypatybės*, *vienakojai*, *ilgos resp. laibos kojos*, *kreivos kojos*, *kitos kojų ypatybės*. Kaip vieną iš asmens išvaizdą nusakančių pravardžių motyvų taip pat išskiria ir aprangos ypatybes, kurios smulkinamos iki *drabužio pobūdis*, *rūšis*, *aprangos tvarkingumas*, *kokybė*, *kitos aprangos ypatybės* ir *apavas*. Pravardžiuojamojo laikysenos ypatumus dar smulkiau skiria iki *kuprotumas*, *kreivumas*, *tiesumas*, *kitos ypatybės*. Be to, skiriami ir *kiti išvaizdos ypatumai*, kurie, kaip nurodo A. Butkus, kitų pastebimi tik asmeniui esant nuogam (plg. Butkus, 1995, p. 26–50).

Smulkiau skirstydamas su kalbos garsiniais ypatumais susijusias pravardes, A. Butkus pažymi, kad dėmesys yra kreipiamas į tartį, balso kokybę ir kalbos padargais išgaunamus nekalbinius garsus. Tarties ypatumus nurodančios pravardės skirstomos iki *šveplumas*, *greita kalba*, *neaiški kalba*, *mikčiojimas*, *sniaukrojimas* (kalbėjimas pro nosį), *kitokia tartis*. Balso kokybės išskirtinumą pabrėžiančios pravardės smulkinamos iki *skardus resp. garsus balsas*, *tylus balsas*, *laibas balsas*, *drūtas balsas*, *kitos balso ypatybės*, o kalbos padargais gaunami nekalbiniai garsai dar smulkiau skirstomi iki *pamėgdžiojimas*, *juoko panašumas*, *švilpavimas*, *kiti garsai* (plg. Butkus, 1995, p. 26–54).

Kaip teigia A. Butkus, su asmens motorika susijusios pravardės atskleidžia dinaminę jo išvaizdą. Šios ypatybės smulkiau skiriamos iki *eisena* (charakterizuojami eisenos defektai, pavyzdžiui, šlubavimas) ir *judesiai* (galintys būti tiek valingi, tiek nevalingi). Potencines asmens ypatybes charakterizuojančios pravardės smulkinamos iki *vikrumas*, *lėtumas*, *stiprumas*, *silpnumas*, *kurtumas*, *nebylumas*, *prastas regėjimas* ir *kitos ypatybės*. Dėl fiziologinių procesų duotas pravardes A. Butkus skirsto dar smulkiau iki *dujų išleidimas*, *slogavimas*, *seilėjimasis* ir iš *kitų ypatybių* charakterizuojamas kvapas. Tokios pravardės yra vulgarios, nes pamatuotos nešvankia leksika. Jas gauna asmenys, neįstengę ar nenorintys viešumoje suvaldyti būtiniausių gamtos poreikių (plg. Butkus, 1995, p. 26–57).

2. Giminytė – tai pravardės, nusakančios asmens priklausomybę kuriai nors šeimai, giminei, jo šeimyninę padėtį. Pagal tai pravardės skirstomos į: patronimines, santuokines ir kitas (plg. Butkus, 1995, p. 26–57).

Patroniminėmis pravardėmis A. Butkus vadina iš tėvo ar motinos asmenvardžio padarytas pravardes, tačiau pats akcentuoja, kad motinvardžius patronimais vadinti netikslu, o taip nurodoma tik dėl paprastumo. Smulkiau patroniminės pravardės skirstomos į *sūnų* (dar smulkiau iki *priesagų vediniai, sudėtinės pravardės, dūriniai*) ir *dukterų* (*priesagų vediniai, paveldėtos pravardės, sudurtinės pravardės*). Santuokinių pravardžių grupei priklauso vyrų ir moterų santuokinės pravardės. Be to, A. Butkus nurodo ir pravardžių grupę dėl išskirtinės šeimyninės padėties ir ją smulkiau skirsto iki *našliai, išsiskyrėliai, nevedę, netekėjusios, turintys meilužį (-ę) ar sugyventinį (-ę)*. Giminių pravardžių motyvais eina ir įvairūs santuokos niuansai, pavyzdžiui, *Senelis* (vedė daug jaunesnę už save žmoną) (plg. Butkus, 1995, p. 26–68).

3. Veikla – tai pravardės, nusakančios labai įvairią asmens veiklą. A. Butkus smulkiau jas skirsto į: amatą ir tarnybą, pomėgį, verslą, situaciją ir buvimą. Tokios pravardės rodo profesinius, socialinius, komercinius ar kitus žmogaus santykius su kolektyvo nariais, asmens gastronominius ar elgesio pomėgius (plg. Butkus, 1995, 26–84).

Skirstydamas pravardes pagal amatą ir tarnybą, A. Butkus teigia, kad amatas siejasi su žmogaus profesija, o tarnyba yra susijusi su pareigomis, kurios paprastai yra paskiriamos. Pareigos, dėl kurių asmenys gauna pravardes, gali būti valstybinės, susijusios su karine tarnyba, karu, visuomeninės ir privačios (plg. Butkus, 1995, p. 68–74).

Pagal asmens pomėgį galima labiau nei pagal bet kurią kitą veiklą susieti jį su asmens charakterio ypatybėmis. Tokios pravardės atsiranda dėl dvejojo pomėgio: *gastrominio* (pravardės nurodo mėgstamą valgį, pomėgį rūkyti, vartoti svaigalus) ir *biheivioristinio* (pravardės nurodo elgesį, nukreiptą į kitus asmenis – paleistuvavimą, triukšmavimą, mušimąsi, patarinėjimą, žaidimą ir kt.) (plg. Butkus, 1995, p. 74–78).

Pravardes, nurodančias veiklą, susijusią su verslu, A. Butkus smulkina į: *prekiavimas, vogimas, medžioklė, žūklė, rinkimas* ir *kitos verslo rūšys* (plg. Butkus, 1995, p. 78–79).

Prie su situacija susijusių pravardžių grupės priskirtinos pravardės, teikiamos asmenims, patekusiems į kokią nors vienkartinę situaciją, kuri aplinkiniams atrodo komiška, smerktina ar piktinanti. Tokias pravardes A. Butkus smulkiau grupuoja į: *obsceniška situacija, nelaimingas atsitikimas, agresyvus poelgis, vaidinę ką nors, lindėjimas kur nors, pasigėrimas, išvaizda, kokio nors daikto padarymas, situacinis noras, jausmai, išgąstis, kalbinė situacija* ir *įvairios kitos situacijos* (plg. Butkus, 1995, p. 79–82).

Pravardės dėl buvimo yra teikiamos asmenims, kurie lankėsi ar kurį laiką gyveno kokiam nors mieste ar šalyje (plg. Butkus, 1995, p. 82).

4. Kalbos turinys – šiai grupei priklauso pertarinės pravardės, kreipiniai, posakio žodis, temos žodis, kitoks žodis ir dainos žodis. Pertarai atsiranda dėl tos pačios psichologinės priežasties kaip ir automatizuoti beprasmiški judesiai. Jais užpildomos kalbos pauzės, atsirandančios stresinėse situacijose. Pravardės gali atsirasti ir iš nesavarankiškų žodžių, pavyzdžiui, dalelyčių ar semantiškai nemotyvuotų žodžių, šūksnių. Asmenys yra pravardžiuojami ir žodžiu, kuriuo patys kreipiasi į kitus (reversiniai kreipiniai), žodžiu, kuriuo kiti kreipiasi į juos ar vadina juos (tikrieji kreipiniai) arba žodžiu, kuriuo patys save vadina (autopravardės). Pravardžių, kilusių iš asmens priežodžio ar posakio, onimas būna pagrindinis frazės žodis, rečiau – visa frazė ar jos dalis. Asmuo gali būti pravardžiuojamas ir dėl išsiskiriančios mėgstamos pokalbio temos, kuri gali būti įkyri aplinkiniams. Įmantraujant, juokais ar iš įpročio, ignoruojant vietinę normą (pavyzdžiui, jei pravardžiuojamasis yra kitatarmis) vartojamas žodis ar forma taip pat gali tapti akstinu pravardės atsiradimui. Be to, kaip išskiria A. Butkus, pravarde gali tapti pravardžiuojamojo mėgstamos dainos žodis (plg. Butkus, 1995, p. 84–93).

5. Būdas – tai pravardės, skiriamos dėl įvairių būdo ypatybių ir A. Butkaus klasifikuojamos pagal du bendriausius požymius opozicijomis: *šiurkštumas* – *švelnumas* (šiurkštumas suprantamas kaip agresyvūs, užgaulūs bruožai, pavyzdžiui, piktumas, griežtumas, užsispyrimas, o švelniais laikomi tie asmenys, kurie su kitais elgiasi mandagiai ir neužgauliai), *atvirumas* – *uždarumas* (atvirumas suprantamas kaip polinkis į plepumą ir su juo susijusį paskalų nešiojimą, o plepumo priešingybė laikomas uždarumas ir jo priežastys – bailumas, išdidumas, pavydas), *gudrumas* – *žioplumas* (su gudrumu siejamas pataikavimas, klasta, veidmainystė, smalsumas, landumas, o su žioplumu – kvailumas ir lengvabūdiškumas), *smarkumas* – *lėtumas* (smarkumas siejamas su darbštumu, o lėtumas – su tingumu), *linksmumas* – *niūrumas* (linksmumas gretinamas su teigiamomis pravardžiuojamojo nuotaikomis ir emocijomis, o niūrumas – su neigiamomis, pavyzdžiui, verksnumu), *tvarkingumas* – *netvarkingumas* (tvarkingumas nusakomas teigiamai konotuojančiais asmenų pavadinimais, o netvarkingumas dažniausiai pažymimas nešvariais ar juodais gyvūnais, taršiais asmenimis), *išlaidumas* – *šykštumas* (išlaidumas reiškiamas kaip būdo ypatybė, o šykštumas išreiškiamas apeliatyvais, žyminčiais piniginius vienetų) (plg. Butkus, 1995, p. 94–103).

6. Asociacijos – tai pravardės, kurių motyvas yra fonetinis, semantinis ar kitoks asmens vardo panašumas į pravardės onimą. A. Butkus šias pravardes skirsto į: *fonetinės asociacijos*, *semantinės asociacijos* ir *onomastinės asociacijos*. Fonetinės asociacijos smulkiau grupuojamos į: *asmenų pavadinimus bei asmenvardžius*, *gyvūnų pavadinimus*, *daiktų pavadinimus*, *augalų pavadinimus*, *kitus apeliatyvus*, *ypatybės pavadinimus ir semantiškai nemotyvuotus onimus*. Pravardės dėl semantinių asociacijų skirstomos į: *paradigmiškai* (pravardžių apeliatyvai priklauso tiems patiems semantiniams laukams) ir *sintagmiškai* (pravardžių apeliatyvai priklauso skirtingiems semantiniams laukams, t.y. skiriasi kategorinėmis semomis) santykiaujančias pravardes. Pravardės dėl onomastinių asociacijų gauna tie asmenys, kurių vardas ar pavardė sutampa su kokios nors garsenybės vardu ar pavarde (plg. Butkus, 1995, p. 103–109).

7. Gyvenamoji vieta – tai pravardės, kurios individualizuoja asmenį, nurodant jo gyvenamąją vietą (plg. Butkus, 1995, p. 109). „Tokios pravardės apibūdina asmenis pagal tai, kur, šalia ko, pas ką jie gyvena“ (Mickienė, Baranauskienė, 2012, p. 185).

8. Turtas – tai pravardės, kuriomis pravardžiuojami pasiturintys ir neturtingi asmenys. Turtingumą žyminčios pravardės reiškia asmenis, turinčius prestižinę socialinę ar klasinę padėtį, todėl pravardės dažnu atveju yra hiperbolizuojamos. Dalis apeliatyvų nusako neturtingus asmenis, o kitų pravardžių apeliatyvai juos nurodo litotiškai, pašiepiamai (plg. Butkus, 1995, p. 114–116).

9. Kilmė, tautybė – tai pravardės, suteikiamos tada, kai asmuo yra kilęs iš kitos gyvenamosios vietos, yra kitos tautybės, priklauso kitai etninei grupei (plg. Mickienė, Baranauskienė, 2012, p. 185). Kaip pažymi A. Butkus, pravardžiuojamasis nebūtinai turi būti tos tautos ar etninės grupės atstovas – etnonimai yra gana apibendrinti (plg. Butkus, 1995, p. 116).

10. Kiti motyvai – tai pravardės, skiriamos dėl asmens amžiaus, įsitikinimų, pažiūrų, gimimo laiko ir aplinkybių, augimo sąlygų, protinių gabumų, artimųjų ypatybių bei kitų išskirtinumų (plg. Butkus, 1995, p. 117–118).

Pravardės, kaip matyti iš A. Butkaus teikiamos pravardžių motyvų klasifikacijos, gali būti suteikiamos dėl labai įvairių priežasčių. Pravardžiuotojas, suteikdamas pravardę, ja individualizuoja asmenį, motyvu konkrečiai nusakydamas tam tikras charakterio, išvaizdos, kalbos, kilmės ar kitas ypatybes.

Šiame magistro darbe vadovaujamasi A. Butkaus teikiama pravardžių motyvų klasifikacija. Pravardėmis laikomi ir vardų ar pavardžių trumpiniai, kai pravardžių davėjai nurodo, kad pravardė skirta dėl šios priežasties.

2. JAUNIMO KALBOS YPATYBĖS

Aukštojoje mokykloje gimtoji kalba, kaip dėstomas dalykas, nėra tokia pati disciplina kaip kiti dalykai. Studentų kalbos įgūdžių tobulinimui įtakos turi ne tik kalbos kultūros paskaitos, bet ir visa aukštosios mokyklos aplinka, visi šios aplinkos veiksniai (akademinės bendruomenės santykis su kalba, aukštosios mokyklos leidinių, skelbimų ir kitų viešųjų raštų kalba, mokslinės bibliotekos, katedrų metodinių kabinetų veikla ir kt.) (plg. Celiešienė, 2003, p. 136). Didmiesčių jaunimo kalba mokslininkų dėmesio sulaukė paskutiniaisiais XX a. dešimtmečiais, tačiau tyrimų atlikta tikrai daug ir įvairių. Sociolingvistai jaunimo kalbą suvokia kaip atskirą kalbos atmainą, kuriai būdingos savitos normos ir taisyklės. Ši kalbos sistema ypač atvira socialiniams, kultūriniais pokyčiams ir kalbų kontaktams (plg. Vyšniauskienė, 2012, p. 140–141). Šiame magistro darbe analizuojamos aukštųjų mokyklų studentų pravardės, todėl aktualu nuodugniau pasigilinti į jaunimo vartojamą kalbą, jų kalbinį elgesį.

Kaip išskiria V. Česnulienė, atlikusi tyrimą apie naujųjų skolinių funkcijas lietuvių jaunimo diskurse, apibrėžiamos trys jaunimo diskurso tyrimų kryptys. Pirmajai kryptčiai priskiriamas tradicinis požiūris, kai jaunimo diskurse vartojami elementai vertinami normos atžvilgiu – tyrimai, kuriuose į jaunimo diskursą žvelgiama kaip į blogos kalbos pavyzdį, kuri sudaryta iš anglišku žodžių (plg. Česnulienė, 2017, p. 5–6). Vartoti anglų kalbos žodžius yra madinga ir juos galima pastebėti ne tik jaunimo, bet ir suaugusiųjų kalboje, kartais net žiniasklaidoje. Neretai jie susiję su kalbančiojo pomėgiais ar atliekama veikla. Taip pat toks gausus anglų kalbos žodžių įterpimas į lietuvių kalbą gali būti susijęs su siekiu atrodyti šiuolaikiškiau, madingiau (plg. Tamulionienė, 2014, p. 12). Sociolingvistų požiūriu, jaunimo diskursas suprantamas kaip kalbėjimo būdas, kuriuo jaunuolis išreiškia priklausymą šiai socialinei grupei. Trečiajai kryptčiai skirtina jaunimo diskurso tyrimų sąsaja su kultūros studijomis, kurios kryptsta į jaunimo subkultūrų įvairovę Vakarų kultūrose. Dažniausiai akcentuojama, kad jaunimo kalba gausi naujųjų skolinių, pastebima nenorminių ir tabu žodžių vartoseną, stiliaus puošimas žaidžiant žodžiais iš skirtingų sociolektų, žiniasklaidos kultūros šaltinių, taip pat linkstama vartoti specifinius pokalbio šablonus ir kreipimosi į adresatą formas (plg. Česnulienė, 2017, p. 5–6).

V. Česnulienės ištirtame jaunimo diskurse naujieji skoliniai dažniausiai atlieka referentinę, ekspresinę, socialinę ir metakalbinę funkcijas. Jaunimo diskurse referentinę funkciją atliekantys

naujieji skoliniai užpildo žodyno spragas, įvardija naujas sąvokas. Ekspresinę funkciją atliekantys naujieji skoliniai padeda siekiant žodžių žaismo, rimuojant. Socialinę funkciją dažniausiai atlieka tokie naujieji skoliniai, kuriais siekiama išsiskirti iš kitų socialinių grupių. Metakalbinė funkcija yra rečiausiai aptinkama – dažniausiai naujieji skoliniai įtraukiami be jokių lydimųjų metakalbinių komentarų (plg. Česnulienė, 2017, p. 8–13).

Veslava Sidaravičienė tyrime apie neoficialiuosius Vilniaus choronimus¹ kaip jaunimo kalbos atspindį (Sidaravičienė, 2023) pastebi, kad jaunimo kalboje dėl poreikio glaustai ir ekonomiškai patenkinti kasdienės komunikacijos poreikius linkstama vartoti trumpąsias pavadinimų formas: oficialiojo pavadinimo trumpinius, priesaginius trumpinius, vienažodžius asociacinius, žodžių žaismo, kontaminacinius neoficialiuosius choronimus. Šie pavadinimai rodo, kad trumpinimas yra aktualus XXI a. Vilniaus jaunimo kalbos reiškinyje. V. Sidaravičienė akcentuoja, kad lietuvių jaunimas dažniausiai kreipia dėmesį į supančią aplinką – stilistiškai neutralūs pavadinimai padeda susiorientuoti mieste. Pavadinimai, kurių atsiradimo pagrindas – asociacijos, susijusios su objekto, vietos ar jų viduje esančiais asmenimis, kontekstas, vietos išorė, išreiškia požiūrį į Vilniaus dalis. Kaip jaunimo kalbos ypatybė išskiriamas polinkis pavadinamas vietas vertinti neigiamai (plg. Sidaravičienė, 2023, p. 65).

Pravardžiavimas kaip sociokultūrinis reiškinyje taip pat siejamas su jaunimo subkultūra, kuriai būdingos savitos normos ir taisyklės, atspindinčios jaunimo socializacijos procesus. Jaunimo kalboje pravardės padeda išreikšti tam tikrą požiūrį į kitus to paties sociolekto narius. Jauno žmogaus saviugda priklauso nuo jo informacinės sąveikos su savo mikroaplinka (šeima, draugais, mokykla, universitetu, bendrakursiais ir kt.), makroaplinka (visuomenė, jos kultūra, politika, žiniasklaida, valstybės kalbos tvarka), metaaplinka (dvasinės vertybės). Aplinka ir jos pokyčiai, ypač supančioje mikroaplinkoje, veikia individo kalbinę elgseną, nes kalbą iš esmės plėtoja, skatina ir modifikuoja kalbinė aplinka (plg. Mickienė, Baranauskienė, 2023, p. 73–74).

Taigi, jaunimo kalba yra labai įvairiaspalvė, joje galima pastebėti atsirandančių naujų tapatybės raiškos priemonių. Jaunimo kalbiniam elgesiui būdingos savos normos ir taisyklės – prie gimtosios kalbos įterpiami ir kitų kalbų elementai, vyrauja kalbinis hibridiškumas.

¹ Choronimai yra tikriniai tam tikros teritorijos, srities ar rajono pavadinimai, priskirtini prie urbanonimų, įvardijančių įvairių miesto topografinių (geografinių) objektų pavadinimus, poklasio. Oficialieji choronimai skirtingi nuo neoficialiųjų choronimų, kurie kuriami spontaniškai, būna lingvistiškai žaismingi, sudaromi atsiradus tam tikros grupės ar individo poreikiui pavadinti vietą (Sidaravičienė, 2023, p. 55).

3. LINGVISTINIO MANDAGUMO TEORIJA

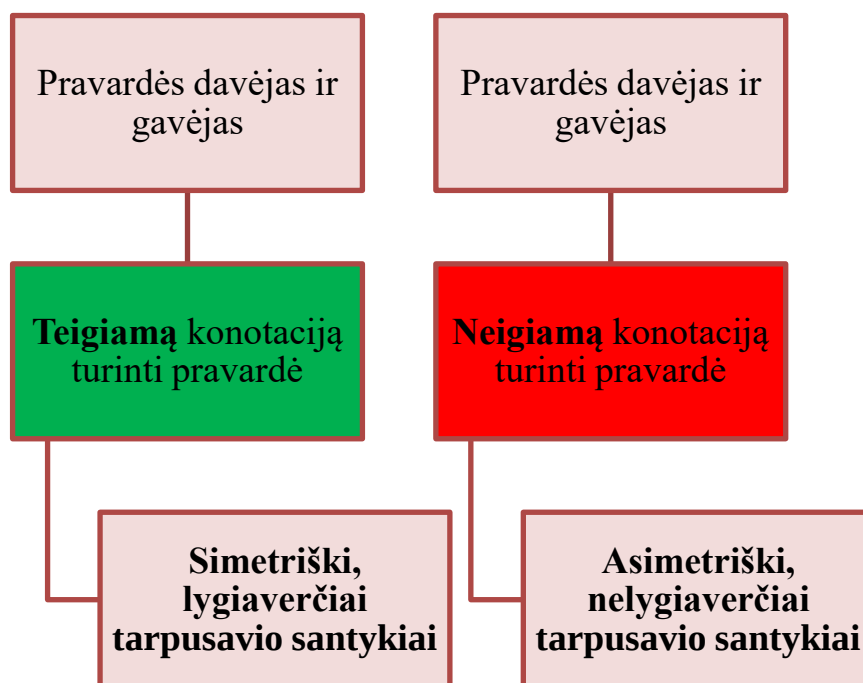
XX a. aštuntajame-devintajame dešimtmetyje pragmatika buvo apibrėžiama kaip lingvistikos sritis, tirianti reikšmę kalbos vartojime / kalbėjimo veikloje (*meaning in use*) arba reikšmę kontekste (*meaning in context*), o šiais laikais pragmatikos tyrimo sričiai priskiriama kalbėtojo reikšmė (*speaker meaning*) (Leech, 1983) ir pasakymo interpretacija (*utterance interpretation*) (Sperber, Wilson, 1986). Pragmatikos tyrimų lauke atsiduria reikšmės papildymas kontekstu – kai reikšmės perdavimas priklauso ne tik nuo kalbėtojo ir klausytojo kalbos mokėjimo, bet ir nuo pasakymo konteksto, žinių apie pokalbio dalyvių statusą, inferuotos kalbėtojo intencijos. Lingvistinė pragmatika paaiškina, kaip kalbos vartotojai sugeba išdviprasminti pasakymą, nes reikšmė priklauso nuo pasakymo būdo, vietos, laiko ir kitų aplinkybių (plg. Ryvitytė, 2011, p. 8–9).

Pragmatikai rūpi kalbos ženklų santykis su juos vartojančiais žmonėmis, jai rūpi, kodėl buvo pasakyta viena ar kita frazė. Kadangi pragmatikai svarbi kalbos reiškinių vartosena, ji glaudžiai siejasi su psichologija, sociologija, etnolingvistika, kultūrologija. Plačiąja prasme pragmatika yra apibūdinama kaip kalbotyros šaka, tyrinėjanti kalbėjimą kaip tam tikrą procesą: patį komunikavimą, supratimą, raišką, psichologines kalbėtojų nuostatas ir panašiai. Siaurąja prasme pragmatika apima šiuos kalbėjimo aspektus: šnekos akto dalyvių identifikaciją, laiko ir erdvės parametrus, koks yra pasaulio vaizdas, kurį demonstruoja šnekos akto dalyviai. Taigi pragmatinės lingvistikos tyrinėjimų sfera – santykiai tarp pasakymo, interakcijos dalyvių ir šnekos akto situacijos (plg. Čepaitienė, 2007, p. 12–13).

Tiriant pravardžių pragmatiką, svarbu išanalizuoti asmenų požiūrį į pravardes bei išsiaiškinti pravardžių davėjų ir gavėjų tarpusavio santykį. Aukštosiose mokyklose, kuriose studentai turi daugiau žinių apie socialinius vaidmenis ir santykius, pravardės gali turėti daug įtakos galios santykiams ir suvokimui. Tokiu atveju pravardės suteikia reikšmingų įžvalgų apie studentų ir dėstytojų santykius, apie jų socialinius, kultūrinius aspektus ir vaidmenis (plg. Sobane, 2009).

Pravarde visuomenė subjektyviai išreiškia tam tikrą nukrypimą nuo bendruomenės normų ar net naudojami kaip bendruomenės reguliavimo ar vertybių išraiškos forma (Wilson, 1998, p. 283). Suteiktos ir teikiamos pravardės asmenų gali būti suvokiamos teigiamai arba neigiamai (žr. 2 pav.). Vartodamas teigiamą konotaciją turinčias pravardes pravardžiuotojas nurodo, kad jis teigiamai vertina pravardžiuojamąjį ir jų tarpusavio santykiai yra simetriški, lygiaverčiai. Teigiamai

konotuotos pravardės vartojamos tarp vienas kitą pažįstančių asmenų – draugų, giminaičių, artimų kolegų. Jų vartojimas parodo norą išreikšti meilę, šilumą, sukurti betarpiškumą tarp pravardės davėjo ir gavėjo. Neigiamą konotaciją turinčias pravardes pravardžiuotojai sugalvoja ir vartoja turėdami negatyvų komunikacinį tikslą – siekdami įžeisti pravardės gavėją, pabrėžti jo tam tikrą trūkumą (būdo, išvaizdos ypatybę). Pravardės vartojamos tik privačiose asmenų grupėse, kurioms pravardžiuojamasis nepriklauso ir apie gautą pravardę nežino. Tokiu atveju pravardžiuotojo ir pravardžiuojamojo santykiai yra asimetriški, nelygiaverčiai (plg. Sobane, 2009). A. Tsepkova tokias pravardes, kurios vartojamos ir žinomos tik ribotam kiekiui žmonių, įvardija kaip mikrosocialines. Tai yra tos pravardės, kurios vartojamos šeimoje, tarp draugų, mokykloje, kolegijoje, universitete, darbe ar kitur. Tos pravardės, kurios yra žinomos visiems ir vartojamos plačiai (pavyzdžiui, visoje šalyje ar visame pasaulyje žinomos garsenybių pravardės), vadinamos makrosocialinėmis (plg. Tsepkova, 2024, p. 75).

2 paveikslas. Pravardžiuotojo ir pravardžiuojamojo tarpusavio santykiai pagal pravardės konotaciją

Su pravardžių pragmatika glaudžiai siejasi ir lingvistinio mandagumo teorija. Mandagumas, kaip lingvistinė teorija, pirmą kartą susistemintas P. Brown ir S. Levinson'o darbe (Brown, Levinson, 1987). P. Brown ir S. Levinson'o mandagumas suprantamas kaip racionalus strateginis

elgesys, kuriuo interakcijoje įvairias būdais siekiama parodyti, kad rūpinamasi adresato įvaizdžiu. Įvaizdis yra dvejopas: pozityvusis, susijęs su kiekvieno asmens troškimu būti suprastam, priimtam aplinkinių, vertinamam, mėgstamam ir negatyvusis – susijęs su poreikiu atsiriboti ir būti nepriklausomam. Adresantas, siekdamas atsižvelgti į pozityviojo arba negatyviojo adresato įvaizdžio poreikius, konkrečiu atveju pasirenka reikalingą pasakymo mandagumo lygį. Pasakymo keliama grėsmė įvaizdžiui konkrečioje situacijoje nustatoma pagal tris sociologinius kintamuosius:

1. Socialinį nuotolį (*social distance*) – nurodantį, kiek komunikantai yra artimi, pažįstami, kaip dažnai bendrauja, kaip stipriai tarpusavyje susiję.
2. Santykinį galios skirtumą (*relative power*) – parodantį, kiek adresantas gali primesti savo planus, ketinimus, poreikius adresatui.
3. Kas laikoma valios primetimu, nepagrįstu reikalavimu konkrečioje kultūroje (plg. Hilbig, 2009, p. 22–24).

Kuo didesnis socialinis nuotolis tarp komunikantų, kuo turimos socialinės galios požiūriu viršesnis yra adresatas, kuo mažiau pagrįstas atliekamas pasakymas, tuo didesnė pasakymo keliama grėsmė įvaizdžiui, todėl tuo labiau mandagesnę ir netiesiogiškesnę raišką reikia pasirinkti (plg. Hilbig, 2009, p. 24).

„Vertinant pravardžių vartoseną būtina aptarti lingvistinio mandagumo teoriją, kur mandagumas suprantamas kaip racionalus strateginis elgesys, kuriuo įvairiais būdais siekiama parodyti, kad rūpinamasi adresato įvaizdžiu“ (Mickienė, Baranauskienė, 2014, p. 264). Vadinasi, mandagumas susijęs su adresanto ir adresato santykiu – nuo jo priklauso bendravimo (ne)mandagumo laipsnis (plg. Čepaitienė, 2007, p. 21).

Skiriami keli kalbos struktūros lygmenys, kuriuose atsispindi mandagumo raiškos galimybės. Morfologiniame lygmenyje akcentuojama kreipimosi žodžių pasirinkimo galimybė. Kalbų, kuriose išlaikytas senasis šauksmininko linksnis, vartotojai mandagiam kreipimuisi išreikšti paprastai renkasi šio linksnio daiktavardžius. Santykius su adresatu parodo ir kai kurie asmeniniai įvardžiai (vienose kalbose esama vienaskaitos / daugiskaitos opozicijos, kitose – ir į vieną, ir į keletą asmenų kreipiamasi ta pačia forma). Dar kitose kalbose vienos mandagumą rodančios įvardžių formos vartojamos kreipiantis į vyrus, kitos – kreipiantis į moteris. Be to, yra ir tokių kalbų, kur viešai kreiptis į asmenį įvardžiu apskritai yra nepriimtina. Mandagumo raiškos galimybes parodo ir asmenavimo sistema. Į adresatą nukreipti veiksmai paprastai reiškiami įvairiais imperatyvais, tačiau aukštesnis mandagumo laipsnis daugelyje kalbų parodomas konjunktyvinėmis konstrukcijomis,

kartais būsimąjo laiko formomis ar pasitelkiant modalinius veiksmažodžius. Mandagumo raiškos galimybės atsispindi ir žodžių darybos lygmenyje. Adresatui įvardyti gali būti vartojami deminutyvai, kurie dėl mažybės ar maloninės reikšmės rodo palankų adresanto požiūrį į adresatą, tačiau šnekos akte išryškėja kitos jų reikšmės. Mandagumo laipsnį gali atskleisti ir sintaksė. Pavyzdžiui, tai pačiai intencijai realizuoti pasirenkami skirtingos konstrukcijos sakiniai, rodantys skirtingą mandagumo laipsnį (plg. Čepaitienė, 2007, p. 22–23).

P. Brown ir S. Levinson'as daugiausia dėmesio skiria pozityviojo ir negatyviojo mandagumo strategijoms. Pasak jų, pozityviojo mandagumo poveikis labai išsiplečia į tarpasmeninių santykių sritį, tenkinamas bendras adresato troškimas būti priimtam su jo norais, siekiais, įsitikinimais, vertybėmis (plg. Hilbig, 2009, p. 26). P. Brown ir S. Levinson'as išskiria šias pozityviojo mandagumo strategijos pastrateges: atkreipti dėmesį į adresatą, perdėti; stiprinti adresato susidomėjimą; vartoti grupinės tapatybės žymeklius (pavyzdžiui, pravardes); siekti sutarimo; vengti nesutarimo; kurti, tvirtinti bendrą bendravimo pagrindą; juokauti; presuponuoti, kad adresantas žino, ko adresatas nori; siūlyti, žadėti; būti optimistu; įtraukti adresantą ir adresatą į bendrą veiklą; teikti (arba prašyti pateikti) priežastis; pabrėžti abipusę naudą; dovanoti adresatui dovanas. Negatyviojo mandagumo strategija skiriama į pastrateges: elgtis netiesmukai; klausti, vartoti saugiklius; būti pesimistu; kuo mažiau apsunkinti adresatą; rodyti pagarbą; atsiprašyti; vartoti beasmenes konstrukcijas; nominalizuoti; neleisti adresatui jaustis įsiskolinusiam (plg. Brown, Levinson, 1987, p. 102–131).

Kaip teigia G. Čepaitienė, pagal P. Brown ir S. Levinson'o teorijoje pateikiamą pozityviosios ir negatyviosios išorinės mandagumo raiškos sampratą šias raiškas galima būtų įvardyti kaip distancinio ir kontaktinio mandagumo strategijas. Distancinio mandagumo išorinė išraiška – oficialumas, pagarbumas, bendravimas pagal socialinį statusą, visuomeninę padėtį atitinkančias normas (kai adresantas pripažįsta adresato viršenybę ir klostosi vertikalūs, asimetriški santykiai), o kontaktinio mandagumo išorinė išraiška – neoficialumas, santykių šiltumas, kuriuos lemia giminytės ar draugystės ryšiai, būdingi horizontalūs, simetriški tarpusavio santykiai (plg. Čepaitienė, 2007, p. 25).

Apibendrinant galima teigti, kad komunikantų pasirinkta mandagumo strategija padeda suvokti, koks ryšys sieja pravardės davėją ir gavėją. Jei tarp pravardžiuotojo ir pravardžiuojamojo vyrauja distancinio mandagumo išorinė išraiška, tai tarp jų klostosi vertikalūs, asimetriški santykiai, o jei juntamas neoficialumas – horizontalūs, simetriški tarpusavio santykiai.

4. KALBOS AKTUALIZACIJOS TEORIJA

Aktualizacijos terminą pirmasis pavartojo čekas Jan'as Mukarovsky'is, o 1964 metais į anglų kalbą išvertė Paul'as Garvin'as (plg. Yemets, 2019, p. 95). Pasak P. Garvin'o, aktualizacija yra automatizacijos opozicija. Automatizacija reiškia stimulą, kurio įprastai tikimasi konkrečioje situacijoje, o aktualizacija priešingai – žymi tai, ko konkrečioje situacijoje nesitikima ir tai, kas gali sukelti ypatingą dėmesį (plg. Garvin, 1964, p. 8).

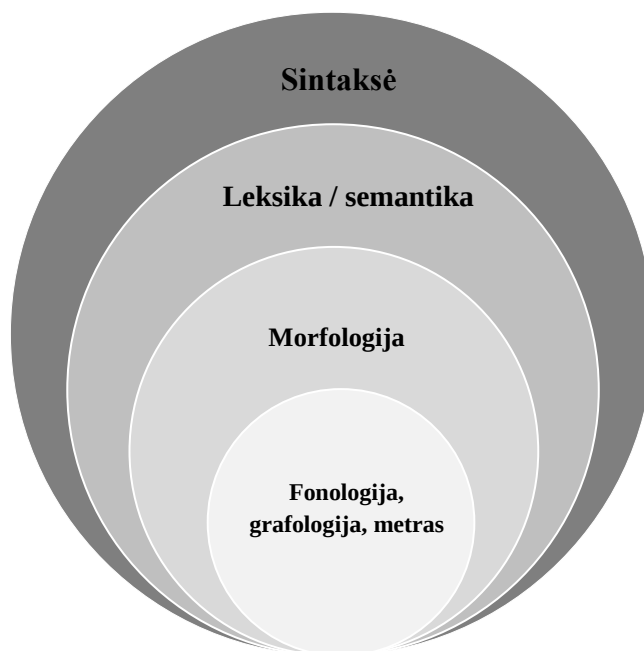
Prahos lingvistinio būrelio atstovai kalbos priemonių aktualizaciją (angl. *actualization of the means of language*) apibrėžia kaip tokį kalbos priemonių vartojimą, kuris atkreipia dėmesį ir yra neįprastas, neautomatizuotas, kaip gyva poetinė metafora (plg. DPSL, 2003, p. 48). Pabrėžtina, kad dabar aktualizacija laikytina ne vien poetinės, bet ir visos bendrinės kalbos reiškiniu (plg. Pupkis, 2005, p. 130). Aktualizaciją galima apibrėžti ir kaip teksto organizavimo principą, kuriuo siekiama patraukti adresato dėmesį į pragmatiškai svarbias pasakymo dalis (plg. Yemets, 2019, p. 93).

Aktualizuoti gali būti naujadarai, barbarizmai, tarmybės grožiniame tekste, tarptautiniai žodžiai kasdieninėje šnekamojoje kalboje (plg. Gaivenis, Keinys, 1990, p. 15). Svarbu pažymėti, kad toks kalbos priemonių vartojimas pats savaime atkreipia dėmesį ir yra suvokiamas kaip neįprastas, neautomatizuotas.

Geoffrey'us Leech'as taip pat pabrėžia, kad aktualizuotoji raiška neapsiriboja vien tik poezija. Ją galima pastebėti net juokeliuose, vaikų žaidimų tekstuose ar neliteratūriniuose kūriniuose (plg. Leech, 1969, p. 57). Tiriamuoju aspektu aktualizacija tampa net nagrinėjant vietovardžius laisvųjų stilių tekstuose (Župerka, 2009). Kaip pastebi K. Župerka, laisvųjų stilių tekstuose vietovardžiai neretai pavartojami ypatingu būdu – vartojami netiesiogine reikšme, jie tekste įgyja emocinių ar stilistinių konotacijų (plg. Župerka, 2009, p. 263). Taigi, aktualizacija yra kaip universalus įrankis, pritaikomas skirtinguose diskursuose ir padedantis akcentuoti tam tikrus teksto aspektus bei kontroliuoti adresato dėmesį (plg. Gibbons, Whiteley, 2018, p. 15).

Aktualizuotoji raiška dažnai pastebima prozoje ir poezijoje, tačiau jokių būdų neapsiriboja tik poetiniu žanru. Tiek pat nukrypimų nuo normos (lingvistinės deviacijos), pasikartojimų ir paralelizmų yra ir reklamos, politiniame, teisiniame ir kituose diskursuose (plg. Burke, 2015, p. 440).

Michael'is Burke'ė teikia struktūrizuotą aktualizacijos tipologijos klasifikaciją (žr. 3 pav.), kurioje išskiria keturis aktualizacijos tipus pagal kalbos lygmenis. Smulkiausi aktualizacijos vienetai apima fonologiją, grafologiją ir metrą. Fonologinė aktualizacija gali būti realizuojama aliteracija, konsonansu, asonansu, onomatopėjuje. Grafologinė aktualizacija – šriftu, spalvomis, išdėstymu ir kitais grafiniais elementais, o metrinė aktualizacija priklauso nuo metro tipo (pavyzdžiui, jambinis, daktilinis ir kt.) ir pėdos ilgio (pavyzdžiui, tetrametras, pentametras ir kt.). Pasak M. Burke'ės, morfologija taip pat yra smulkus aktualizacijos lygmuo, apimantis laisvąsias ir susijusias (sietines) kalbos morfemas. Laisvosios morfemos gali būti leksinės arba gramatinės (savarankiški žodžiai), kurios aktualizuojamos sujungiant du ar daugiau leksinių elementų naujai, dėmesį atkreipiančiai raiškai. (plg. Burke, 2015, p. 440–455).

3 paveikslas. Aktualizacijos tipai pagal kalbos lygmenis (sudaryta pagal Burke, 2015, p. 440)

Trečiasis M. Burke'ės nurodomas leksikos ir semantikos lygmuo. Leksinė aktualizacija apima neologizmų, funkcinių konversijų vartojimą, o semantinė aktualizacija susijusi su inferencija ir presupozicija. Sintaksės aktualizacija siejama su neįprasta žodžių tvarka sakinyje, hiperbatono vartojimu (plg. Burke, 2015, p. 440–455). Vis dėlto, pasak Marie Krčmova'os, leksikos (įskaitant žodžių darybą) aktualizacijos lygmuo laikomas plačiausiu. Leksikos aktualizacija taip pat kuriama pasitelkiant okazionalizmus (naujadarus), metaforas, perkeltinę reikšmę turinčius žodžius,

metonimijas, litotę, frazeologizmus ir neįprastų posakių vartojimą naujame kontekste (plg. Krčmova, 2017).

Be kita ko, lietuvių kalbininkas A. Pupkis dar išskiria ir elementariųjų aktualizacijos lygmenį² (plg. Pupkis, 2005, p. 130). Šiame lygmenyje aktualizotosios raiškos realizavimui pasitelkiamos tarmybės, svetimybės, žargonybės, obsceniški posakiai, kolokvializmai, tarptautiniai žodžiai. Mokslininkas taip pat skiria darybinę aktualizaciją, kai vartojami savos kūrybos naujadarai, pasitelkiant savotišką žodžių junglumą, neįprastus žodžių ryšius ir sakinio sandarą ir semantinę aktualizaciją, kai vartojamos ne pagrindinės, o šalutinės ir perkeltinės žodžių reikšmės, kurios savitai kryžiuojamos, dedamos į neįprastą kontekstą (plg. Pupkis, 2005, p. 130–131). K. Župerka taip pat akcentuoja, kad leksikos aktualizacija gali būti kuriama įvairiai – vartojant daugiareikšmius žodžius, archaizmus (pasenusius žodžius), stilistinius naujadarus, antonimus (priešingos reikšmės žodžius), epitetus (ekspresyvius pažyminius), palyginimus, metaforas, metonimijas, frazeologizmus ir kt. K. Župerka dar skiria sintaksės, grafikos aktualizaciją ir kitus kalbos aktualizacijos būdus (eiliavimą, citavimą, perfrazavimą) (plg. Župerka, 2008, p. 76–89).

Taigi, atlikti užsienio ir lietuvių tyrėjų darbai patvirtina, kad kalbos aktualizacijos teorija yra pritaikoma skirtinguose diskursuose. Aktualizacija – paveikus pasirinktų kalbos priemonių vartojimas, siekiant patraukti adresato dėmesį. Šiame magistro darbe studentų pravardės analizuojamos remiantis M. Burke'ė sudaryta aktualizacijos tipų klasifikacija (fonologinė (fonetinė), morfologinė, leksikos, sintaksės aktualizacija).

² Pažymėtina, kad visos šios A. Pupkio išskirtos elementariojo aktualizacijos lygmens priemonės gali būti siejamos su leksikos aktualizacija.

5. STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ TYRIMO METODOLOGIJA

Kaip jau buvo minėta, vardai ir pavardės yra žmogų įvardijantys atributai, o naujų pravardžių atsiranda nuolat. Pravardės gauna net vaikai, tačiau pastovios pravardės įprastai duodamos jau suaugusiam žmogui, jomis siekiant individualizuoti asmenį – pabrėžti tam tikrus išskirtinius jo bruožus. Įprastai pravardės yra vartojamos uždaruose kolektyvuose ar grupėse, todėl studentų pravardėms tirti pasirinkta aukštųjų mokyklų aplinka.

Siekiant ištirti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartoseną, pragmatiką ir aktualizaciją, pasirinkta atlikti kiekybinį tyrimą – anketinę apklausą. Minėtina, kad studentų apklausa atlikta per interneto svetainę *Google Forms*, siekiant apklausti respondentus iš keturių skirtingų didžiųjų Lietuvos miestų ir užtikrinti surinktų apklausos duomenų anonimiškumą. Apklausa buvo pasidalinta studentų *Facebook* grupėse, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštosioms mokykloms rašyti elektroniniai laiškai su prisistatymu, įvardytu tyrimo tikslu ir anketos nuoroda.

Siekiant surinkti visų Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų vartojamas pravardes, tyrimo metu apklausti skirtingų keturių didžiųjų Lietuvos miestų kolegijų ir universitetų – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos, ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto, Kauno kolegijos, Kauno technologijos universiteto, Klaipėdos universiteto, Klaipėdos valstybinės kolegijos, Kolpingo kolegijos, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, Lietuvos sporto universiteto, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto, Mykolo Romerio universiteto, SMK Aukštosios mokyklos, Vilniaus dailės akademijos, Vilniaus kolegijos, Vilniaus universiteto, Vilniaus universiteto Kauno fakulteto, Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos, Vilniaus verslo kolegijos, Vilnius TECH ir Vytauto Didžiojo universiteto – studentai. Respondentai nurodė šiuos studijų programų pavadinimus: *Akušerija, Anglų filologija, Anglų ir kita užsienio (ispanų) kalba, Anglų kalbos ir kitos užsienio kalbos (vokiečių/prancūzų) komunikacija ir verslas, Animacija, Apskaita ir auditas, Audiovizualinis vertimas, Audiovizualinis vertimas: skaitmeninio turinio prieinamumas, Bendrosios praktikos slauga, Biomedicinos diagnostika, Dietetika, E. Verslas, Edukologija, Edukologija/švietimo vadyba, Ekonomika, Ekonomika ir investavimas, Ekonomika ir vadyba, EKV, Farmakotechnika, Finansai, Finansų analitika, Finansų inžinerija, Finansų ir*

apskaitos taikomosios sistemos, Fizinis aktyvumas ir visuomenės sveikata, Gaminio dizainas, Gyvūno ir žmogaus sąveika, Informacijos sistemos ir kibernetinė sauga, Integruota komunikacija, Kalbotyra, Karjeros edukologija, KIF, Kineziterapija, Kompozicija, Komunikacija ir skaitmeninė rinkodara, Kūrybinės industrijos, Kūrybos komunikacija, Lietuvių filologija, Lietuvių filologija ir reklama, Lietuvių filologija ir reklama; turinio kūrimas ir rinkodara, Lietuvių filologija ir teatrologija, Lietuvių literatūra ir kūrybinis rašymas, Mados ir stiliaus vadyba, Marketingas, Marketingas ir pardavimų vadyba, Marketingas ir reklamų kūrimas, Marketingas ir tarptautinė komercija, Marketingo technologijos, Marketingo valdymas, MarkTech, Matematika. Didžiųjų duomenų analitika, Medicina, Meno vadyba, Multimedijų technologijos, Muzikos pedagogika, Nacionalinis saugumas, Nacionalinis saugumas ir gynyba, Organizacinė psichologija, Papildomos vadybos studijos, Pedagogika, Persikvalifikavimo, Politika ir medijos, Pradinio ugdymo pedagogika ir ikimokyklinis ugdymas, Pradinis ir ikimokyklinis ugdymas, Pramogų prodiusavimas, Programų sistemos, Psichologija, Reklamos vadyba, Ryšiai su visuomene, Slauga, Socialiniai mokslai, Socialinio darbo vadyba, Socialinis darbas, Specialioji pedagogika ir inkliuzinio ugdymo koordinavimas, Specialioji pedagogika ir logopedija, Sveikatos psichologija, Taikomoji komunikacija, Tarptautinės politikos ir vystymo studijos, Tarptautinis verslas, Teisė ir muitinės veikla, Turizmas ir poilsis, Tvariųjų finansų ekonomika, TVK, Vadyba, Vaikystės pedagogika, Vaiko gerovė ir socialinė apsauga, Verslas ir teisė, Verslo administravimas, Verslo informacija vadyba, Verslo vadyba, Verslo vadyba ir marketingas, Verslo vadyba ir rinkodara, Verslo vystymas, Viešasis administravimas, Viešojo diskurso lingvistika, Viešojo diskurso lingvistika: medijų retorika ir komunikacija, Viešojo valdymo papildomosios studijos, Visuomenės sveikata, VIV, Žurnalistika.

Iš viso anketinės apklausos metodu buvo apklausta 200 studentų: 36 kilę iš Vilniaus apskrities, 55 kilę iš Kauno apskrities, 42 kilę iš Klaipėdos apskrities, 29 kilę iš Šiaulių apskrities ir 37 kilę iš kitų Lietuvos apskričių (žr. 1 lentelę). Atkreiptinas dėmesys, kad 1 studentas nurodė, jog yra kilęs iš Italijos, todėl į tyrimą ir šios lentelės duomenis neįtraukiamas.

1 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal Lietuvos apskritis³

Lietuvos apskritis	Respondentų skaičius
Alytaus apskritis	5
Kauno apskritis	55
Klaipėdos apskritis	42
Marijampolės apskritis	4
Panevėžio apskritis	6
Šiaulių apskritis	29
Tauragės apskritis	5
Telšių apskritis	9
Utenos apskritis	8
Vilniaus apskritis	36
Iš viso:	199

Anoniminę anketinę apklausą sudaro 38 klausimai (žr. 2 priedą). Minėtina, kad anketos klausimai nebuvo skirstomi į skiltis, tačiau paeiliui buvo prašoma pateikti informaciją apie demografinius duomenis; pravardžių vartojimą; pravardžių sugalvojimą; grupines pravardes; žinomas, bet pačių nekurtas pravardes; asmenines pravardes ir prašyta atsakyti į apibendrinamuosius klausimus.

Pirmiausia respondentų prašyta nurodyti šiuos demografinius duomenis: lytį, amžių, studijų pakopą, aukštosios mokyklos pavadinimą, kursą, kuriame studijuoja, studijų programos pavadinimą ir gimtąjį miestą (ar rajoną). Šie klausimai skirti išsiaiškinti bendrai informacijai apie respondentus, pagal kurią galima pamatyti prasivardžiavimo dėsningumus tarp skirtingų lyčių ar skirtingų Lietuvos miestų studentų. Pastebėta, kad moterys (175; 87,5 %) anketas pildė gerokai aktyviau nei vyrai (25; 12,5 %). Tai leidžia manyti, kad moterys yra labiau linkusios dalyvauti apklausose. Iš 175 respondenčių moterų 100 (57 %) respondenčių moterų pažymėjo vartojančios pravardes. Didesnė

³ Pažymėtina, kad respondentų pasiskirstymas pagal Lietuvos apskritis teikiamas atsižvelgiant į anketose studentų nurodytus jų gimtuosius miestus. Gimtieji miestai skirstyti į 10 Lietuvos apskričių, remiantis VLE teikiamu Lietuvos apskričių sąrašu (žr. VLE).

dalį vyriškosios lyties atstovų taip pat teigė pravardes vartojantys (16; 64 % vyrų). Taigi tiek moterys, tiek vyrai pravardes yra dažniau linkę vartoti nei jų nevartoti.

Taip pat minėtina, kad aktyviau apklausoje dalyvavo bakalauro studijų pakopos studentai (143; 71,5 %), mažiau į anketą atsakė magistrantūros studijų pakopos studentų (47; 23,5 %), o mažiausiai – doktorantūros studijų pakopos studentų (3; 1,5 %). Likusieji 7 (3,5 %) studentai nurodė *Kita* ir plačiau savo atsakymų nepakomentavo.

Toliau respondentų buvo prašoma atsakyti į klausimus apie pravardžių vartojimą – ar studentas vartoja pravardes, jei vartoja – kaip dažnai, kada ir kodėl būtent tokiose vietose, su kokio amžiaus pašnekovais ir kaip jaučiasi vartodamas pravardes. Taip pat prašyta įvardyti vartojamas pravardes ir jų motyvus. Iš šios dalies surinkti duomenys naudojami pravardžių vartosenai ir pragmatikai tirti. Respondentų taip pat buvo prašoma atsakyti, ar kada nors yra sugalvoję pravardžių, jei taip – kodėl, kokiomis kalbomis ir kam jas teikė, kaip vertina santykius su pravardžių gavėjais. Taip pat prašyta išvardyti sugalvotas pravardes ir nurodyti kam ir kodėl jos skirtos. Respondentų klausta ir apie grupines (keliems asmenims priklausančias) pravardes. Užduoti klausimai – ar studentas žino grupinių pravardžių, kokios tai pravardės ir dėl kokios priežasties jos buvo priskirtos. Be kita ko, respondentų buvo prašoma atsakyti į klausimus apie tokias pravardes aukštosios mokyklos aplinkoje, kurias žino, bet patys nekūrė ir yra linkę nevartoti. Respondentų buvo klausta, ar jie žino tokių pravardžių, prašyta jas įvardyti, paminint, ar tai studento, ar dėstytojo pravardė ir nurodyti, kodėl jie vengia šias pravardes vartoti. Respondentų taip pat buvo klausama apie asmenines pravardes – ar jie turi pravardžių, kur jas dažniausiai išgirsta, kaip dažniausiai jaučiasi išgirdę savo pravardes, kaip vertina santykius su pravardžių davėjais ir prašyta įvardyti turimas asmenines pravardes.

Paskutiniai devyni anketos klausimai respondentams buvo užduoti, siekiant išsiaiškinti, kas aukštosios mokyklos aplinkoje daugiau turi ir dažniau vartoja pravardes (moterys ar vyrai, studentai ar dėstytojai). Taip pat buvo siekta išsiaiškinti, kaip respondentai apskritai vertina pravardes, klausta nuomonės – kaip studentai vertina pravardes ir kodėl, kaip dėstytojai vertina pravardes ir kodėl. Be to, respondentų buvo teirautasi, kur ir kokiais atvejais būtų neetiška vartoti pravardes ir prašyta nurodyti to priežastis. Galiausiai, siekta sužinoti, kaip respondentai suvokia pravardės apibrėžimą.

Tyrimo metu analizuojamose anketose buvo užrašytos 342 pravardės, tačiau 28 pravardės į tyrimą nebuvo įtrauktos, nes respondentai nepateikė jų davimo motyvų. Dėl šios priežasties šiame darbe analizuojama 314 surinktų pravardžių (žr. 1 priedą).

Daugiausia respondentai nurodė sugalvotų (112) pravardžių (žr. 2 lentelę). Beveik tiek pat nurodyta vartojamų (108) pravardžių. Panašią dalį sudarė grupinės (47) ir asmeninės (46) pravardės. Mažiausiai teikta žinomų, bet pačių nekurtų ir nevartojamų (1) pravardžių. Galima manyti, kad studentams lengviau įvardyti pačių vartojamas ar sugalvotas pravardes nei žinomas, tačiau pačių nekurtas ir viešai nevartojamas pravardes.

2 lentelė. Pravardžių tipai

Pravardės tipas	Pravardžių skaičius
Vartojamos pravardės	108 (34,4 %)
Sugalvotos pravardės	112 (35,7 %)
Grupinės pravardės	47 (15 %)
Žinomos, bet pačių nekurtos ir nevartojamos pravardės	1 (0,3 %)
Asmeninės pravardės	46 (14,6 %)
Iš viso:	314 (100 %)

Praktinės darbo dalies skyriuose analizuojami kiekybiniai duomenys, kurie skaičiuojami taikant matematinio skaičiavimo metodą. Pravardžiuotojų ir pravardžiuojamųjų aukštųjų mokyklų studentų santykiai tiriami vadovaujantis pragmatinės analizės metodu, siekiant nustatyti, kokie santykiai vyrauja tarp pravardžių davėjų ir gavėjų. Remiantis kalbos aktualizacijos teorija ir pasitelkiant fonetinės, darybinės, semantinės analizės metodus analizuojami pravardžių aktualizacijos būdai.

6. STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ VARTOSENA

„Pravardės yra lietuvių kalbos tikrinių žodžių, arba onimų, dalis, sudaranti asmenvardžių klasės subklasę“ (Mickienė, Baranauskienė, 2014, p. 263). Naujų tikrinių žodžių atsiradimą lemia lingvistiniai (susiję su kalbos struktūra ir netiesiogiai siejasi su išorinėmis kalbos funkcionavimo sąlygomis) ir ekstralingvistiniai (susiję su nuolat kintančia tikrove, su siekiu susidaryti naujus veiksmingesnius, stilistiškai konotuotus žodžius) veiksniai (plg. Mickienė, Baranauskienė, 2014, p. 263). Šiame magistro darbe siekiama atskleisti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartojimo aplinkos būdinguosius bruožus – pravardžių (ne)vartojimo ir (ne)teikimo, asmeninių pravardžių ypatybes bei kalbinę aplinką. Studentų pravardžių vartosenos analizė darbe išplečiama onomasiologine motyvacija. Užrašytos pravardės grupuojamos remiantis A. Butkaus (1995) pateikta motyvų klasifikacija, ją papildant A. Tsepkovos (2024) įžvalgomis dėl vardų, pavardžių trumpinių laikymo pravardėmis.

6.1. Studentų pravardžių vartojimo aplinka

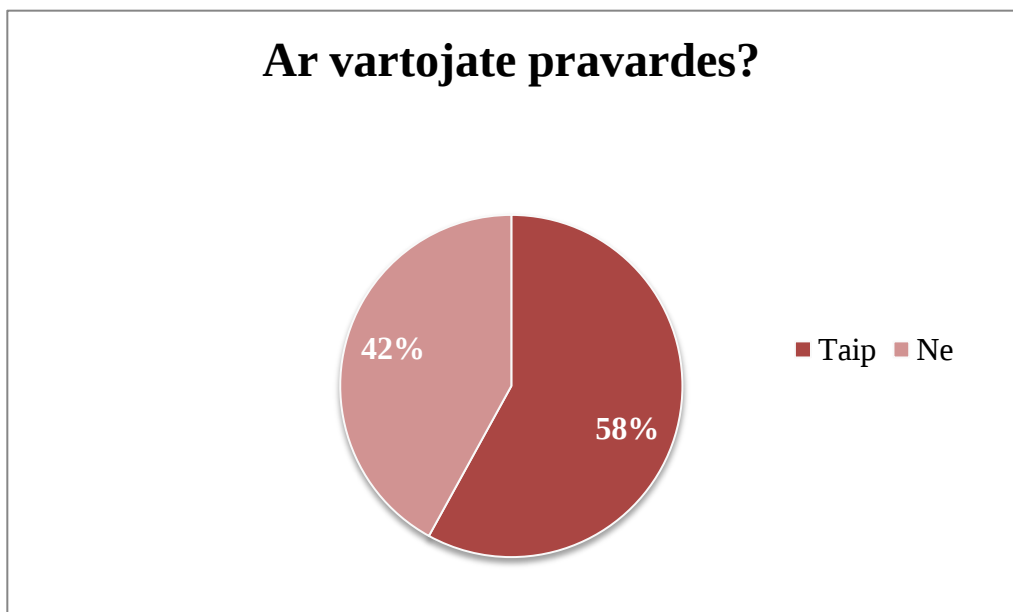
Analizuojant keturių didžiųjų Lietuvos miestų aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartosenos ypatumus, siekiama išsiaiškinti, ar studentai vartoja pravardes, kodėl, kokiomis aplinkybėmis ir kaip dažnai jas vartoja. Taip pat siekiama nustatyti, ar studentai turi asmeninių pravardžių ir kur jas dažniausiai išgirsta, ar žino grupinių ar kitų pravardžių aukštosios mokyklos aplinkoje, kurių nekūrė ir yra linkę nevartoti. Šioje darbo dalyje taip pat siekiama ištirti, kokiomis kalbomis yra sugalvojamos pravardės. Pažymėtina, kad pravardžių vartosenos skirtumai atskleidžiami, atsižvelgiant į studentų nurodytus gimtuosius miestus. Gimtieji miestai skirstomi į dešimt Lietuvos apskričių (Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos, Vilniaus apskritys), pagal kurias lyginami pravardžių vartosenos ypatumai.

6.1.1. Pravardžių (ne)vartojimo ir (ne)teikimo ypatumai

Apklausiant Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentus, respondentų buvo prašyta nurodyti, ar jie vartoja pravardes (žr. 4 pav.). Didesnė dalis atsakiusiųjų teigė, kad pravardes vartoja (116; 58 %), o mažiau nurodė, kad nėra linkę vartoti pravardžių (84; 42 %). Taigi, galima teigti, kad studentai dažniau yra linkę vartoti pravardes, negu jų nevartoti.

Lyginant studentų pravardžių vartojimą pagal Lietuvos apskritis, pastebėta, kad dažniausiai pravardes vartoja iš Kauno (33; 16,5 %), šiek tiek rečiau Vilniaus (22; 11 %), Klaipėdos (22; 11 %)

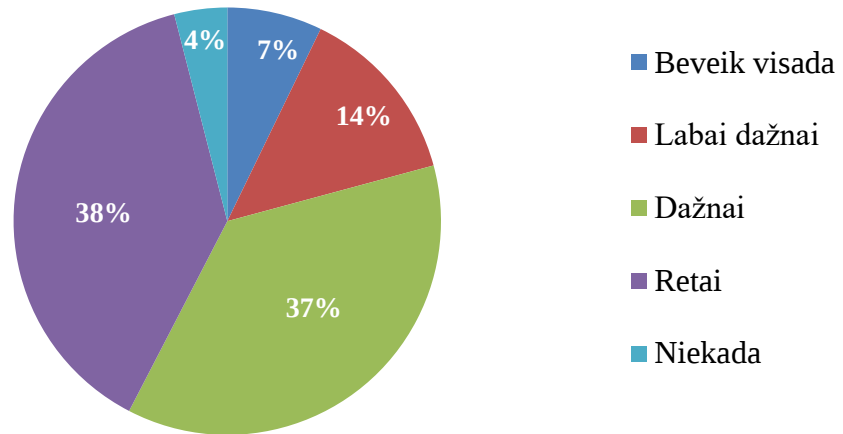
ir Šiaulių (18; 9 %) apskričių kilę studentai. Atkreiptinas dėmesys, kad į anketą mažiau atsakė studentų, kilusių iš mažesnių Lietuvos apskričių, todėl ir atsakiusiųjų į klausimą apie pravardžių vartojimą iš šių apskričių yra mažiau (iš Alytaus (4; 2 %), Marijampolės (4; 2 %), Panevėžio (4; 2 %), Utenos (4; 2 %), Telšių (3; 1,5 %), Tauragės (1; 0,5 %) apskričių). Taigi, pastebėtina, kad pravardžių vartojimas dažnesnis Kauno apskrityje.

4 paveikslas. Studentų pravardžių vartojimas

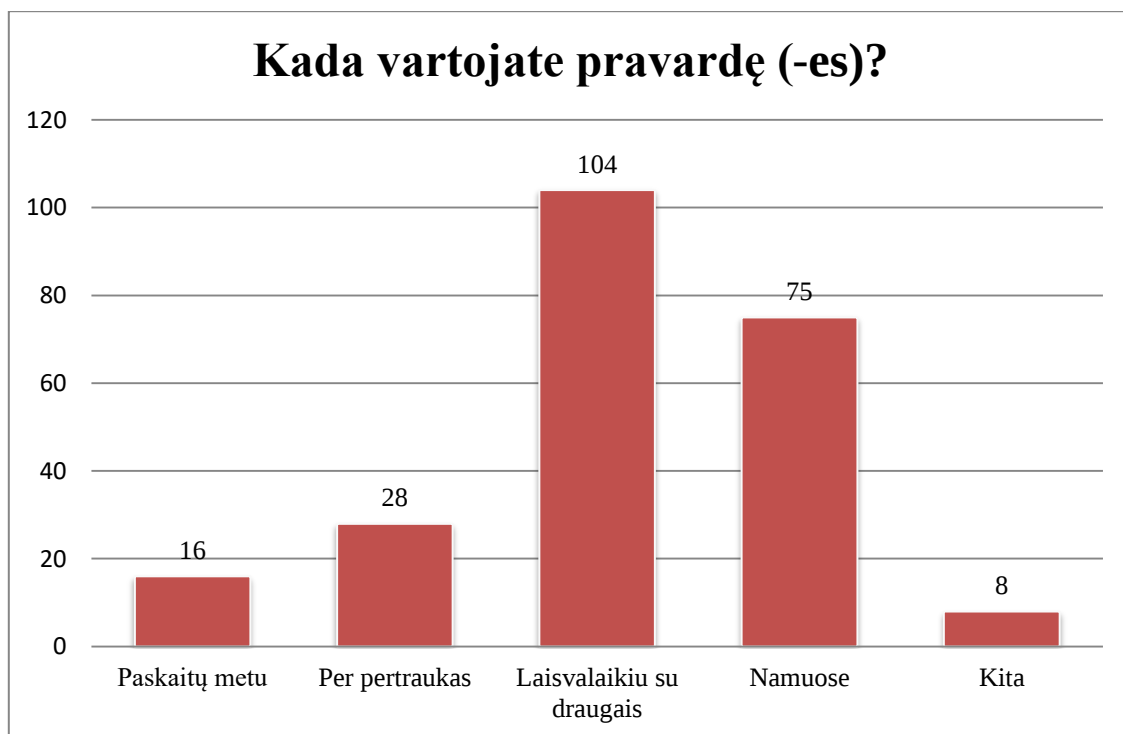
Studentų taip pat buvo klausta, kaip dažnai jie vartoja pravardes (žr. 5 pav.). Atkreiptinas dėmesys, kad į šį klausimą atsakė 125 studentai ir vos 5 iš jų pažymėjo, kad pravardžių niekada nevartoja. Manytina, kad į ankstesnįjį klausimą – ar vartojate pravardes – neigiamai atsakiusieji studentai galėjo praleisti klausimą apie pravardžių vartojimo dažnumą. Galima pastebėti, kad atsakymai pasiskirstė apylygiai tiek pravardes vartojančių retai (48; 38 %), tiek dažnai (46; 37 %). Mažesnę dalis respondentų nurodė, kad pravardes vartoja labai dažnai (17; 14 %), beveik niekada (9; 7 %) ir niekada (5; 4 %).

Kaip dažnai vartojate pravardes?

5 paveikslas. Studentų pravardžių vartojimo dažnumas

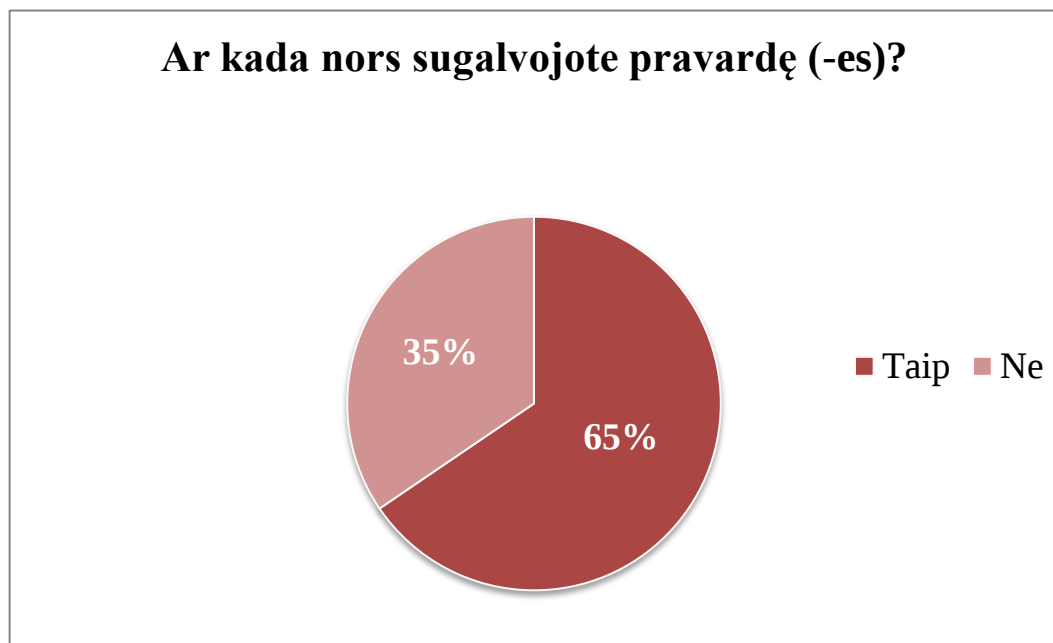
Studentų taip pat buvo klausta, kada jie vartoja pravardes (žr. 6 pav.) ir teikti atsakymų variantai – paskaitų metu, per pertraukas, laisvalaikiu su draugais, namuose ar kita (studentams leista pasirinkti kelis atsakymo variantus). Minėtina, kad į šį klausimą atsakė 120 studentų. Beveik visi respondentai (104; 86,7 %) nurodė, kad pravardes vartoja laisvalaikiu, bendraudami su draugais. Nemaža dalis respondentų pravardžiuojasi namuose (75; 62,5 %). Rečiau pravardes studentai linkę vartoti aukštosios mokyklos aplinkoje – per pertraukas (28; 23,3 %) ar paskaitų metu (16; 13,3 %). Likusieji 8 studentai nurodė skirtingą metą, kuriuo pasirenka vartoti pravardes – *darbe* (2; 1,7 %), *bendraudant su kitais žmonėmis kaime* (1; 0,8 %), *po paskaitų/prieš paskaitas, susirašinėjimuose su grupiokais* (1; 0,8 %), *niekur* (1; 0,8 %), *giminės* (1; 0,8 %), *kai žmogus pats prisistato pravarde arba kai žinau, jog jam tai nekelia nemalonių jausmų* (1; 0,8 %), 1 (0,8 %) studentas pasirinko atsakymo variantą *Kita* ir pravardžių vartojimo meto nenurodė. Taigi, galima pastebėti, kad studentai linkę prasivardžiuoti artimoje aplinkoje – laisvalaikiu, bendraudami su draugais arba namuose.

6 paveikslas. Studentų pravarėžių vartojimo metas

Dauguma studentų, atsakydami, kodėl pravardes vartoja būtent tokiose vietose, akcentavo neoficialią, artimą aplinką, patogumą: *Nes tik artimas ratas yra susipažinęs su konkrečių pravarėžių reikšme; Patogu, jos dažnai geriau atspindi asmenį; Namuose ir būnant su draugais jautiesi laisviausiai, patogiausiai. Kitose vietose reikia bendrauti mandagiau; Pravardes naudoju būtent draugų rate ar namuose, tarp artimų žmonių, kai esu įsitikinusi, kad jos nieko nežeidžia; pravardės yra neformalios, todėl geriau jas naudoti neformalioje aplinkoje; Nes su artimais žmonėmis bendraujame laisviau, neformaliai. Artimųjų pravardės yra įaugusios nuo vaikystės, todėl jų vardai praktiškai patapę pravardėmis. Dar kartais naudoju norint sušvelinti bendravimą ar suaustrinti situaciją.* Pravardėžiuojantis studentams svarbu, kad jie jaustųsi laisvi ir saugūs, todėl pravardes dažnu atveju vartoja bendraudami su draugais arba su artimaisiais, namuose.

Apklausiant studentus, jų buvo paprašyta atsakyti, ar kada nors yra sugalvoję pravardžių (žr. 7 pav.). Pastebėta, kad studentai dažniau yra linkę kurti pravardes nei jas vartoti. 131 (65 %) studentas teigė, kad yra sugalvojęs pravarde (-es), o 69 (35 %) studentai tikino, jog niekada nėra sugalvoję nei vienos pravardės. Palyginus pravardžių sugalvojimo dažnumą pagal Lietuvos apskritis, pastebėta, kad pravardes dažniau linkę teikti iš Kauno (37; 18,5 %) apskrities kilę studentai. Taip pat dažnai pravardes teikia iš Klaipėdos (29; 14,5 %), Vilniaus (22; 11 %) ir Šiaulių (20; 10 %) apskričių kilę studentai.

7 paveikslas. Studentų pravardžių sugalvojimo dažnumas

Siekiant išanalizuoti pravardžių sugalvojimo priežastis, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų buvo klausta, kodėl jie sugalvoja pravardes. Didžioji dalis atsakiusiųjų teigė, kad pravardes teikia, norėdami draugiškai pavadinti pravardžiuojamąjį (34; 25,8 %). Po lygiai studentų nurodė, kad pravardes sugalvoja dėl išskirtinių charakterio bruožų (19; 14,4 %) ir dėl noro sukurti artimesnius santykius (19; 14,4 %). Beveik tiek pat studentų teigė pravardes galvojančius dėl trumpesnio asmens įvardijimo (18; 13,6 %). Šiek tiek rečiau studentai pravardes teikia dėl vardo ar pavardės skambesio ir reikšmės asociacijų (13; 9,8 %) ir dėl išskirtinių elgesio bruožų (13; 9,8 %), norint išskirti žmogų iš kitų (bendravarčių, bendrapavardžių (6; 4,5 %), dėl išskirtinės išvaizdos (5; 3,8 %). Vos 2 (1,5 %) studentai nurodė, kad pravardes galvoja dėl noro pažeminti (pasijausti viršesniu). Likusieji (3; 2,4 %) studentai įvardijo skirtingas priežastis: *Dėl išvaizdos, tam tikrų atliekamų veiksmų; Dėl to, kad būtų galima kalbėti apie žmogų ir niekas*

nesuprastu. Dažniausiai taip būdavo mokykloje apie simpatijas; Pravarde gime teisog netycia. Minėtina, kad nei vienas studentas nepasirinko atsakymo varianto, jog pravardės galvoja, norėdamas atskirti nepritampantį asmenį.

Nustatyta, kad studentai pravardės dažniausiai sugalvoja draugams už aukštosios mokyklos ribų (93; 69,9 %). Panašiai dažnai studentai pravardės kuria tiek bendrakursėms (33; 24,8 %), tiek bendrakursiams (29; 21,8 %), o šiek tiek rečiau yra linkę pravardžiuoti dėstytojus (27; 20,3 %). Pastebėta, kad šeimoje pravardės dažniau galvoja broliams (28; 21,1 %) ir sesėms (22; 16,5 %), nei mamai (18; 13,5 %) ar tėčiui (16; 12 %). Pravardės kaimynams teikia 18 (13,5 %) studentų. Atlikto tyrimo rezultatai leidžia manyti, kad studentai turi mažesnę kontaktą su kitų kursų studentais – pravardės jaunesniems studentams nurodė teikiantys 7 (5,3 %) studentai, o vyresniems vos 3 (2,3 %). Studentai taip pat įvardijo kitus asmenis, kuriems teikia pravardės: *vaikinui; antrai pusei; vyrui, sūnui; draugams iš mokyklos; partneriui; šuniukui; blogiems neadekvatiems žmonėms; giminėms, dukrai, vyrui; antrai pusei, draugas; draugei, anūkui; bendradarbiams; bendradarbei; mokykloje tik galvojau, kitų klasių moksleiviams (simpatijoms); kolegai; draugams ne iš universiteto; klasiokui mokykloje; žmonėms kuriuos žinome su draugais, bet nesame pažįstami; sutuoktiniui.*

Studentų taip pat buvo klausiama, ar jie žino grupinių pravardžių (žr. 8 pav.). Didžioji dalis atsakiusiųjų (140; 75 %) teigė nežinantys keliems asmenims priklausančių pravardžių. Tik 60 (25 %) iš 200 apklaustųjų atsakė, kad grupinių pravardžių žino. Taigi, galima manyti, kad studentai dažnesniu atveju nėra linkę burtis į grupes ar pravardžiuoti kelis asmenis ta pačia pravarde.

8 paveikslas. Studentų santykis su grupinėmis (keliems asmenims priklausančiomis) pravardėmis

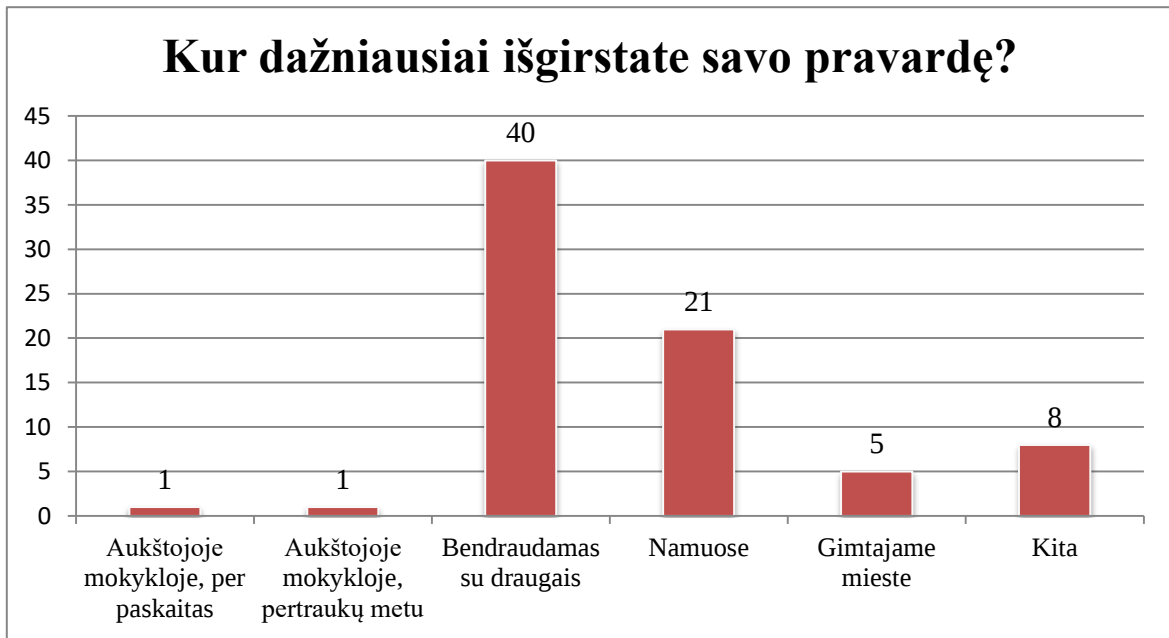
Respondentams buvo užduotas klausimas ir apie tokias pravardes aukštosios mokyklos aplinkoje, kurių patys nekūrė ir yra linkę nevartoti. Beveik visi studentai (176; 88 %) teigė, kad nevartojamų pravardžių nežino. Vos 24 (12 %) studentai nurodė tokių pravardžių žinantys, tačiau paprašyti įvardyti šias pravardes, jas pateikė tik 13 studentų. Studentų buvo paklausta, kodėl jie aukštosios mokyklos aplinkoje nevartoja žinomų pravardžių. Didžiausia dalis respondentų (24; 61,5 %) teigė, kad tai yra neetiška, mažiau nurodė, kad žinomų pravardžių nevartoja, nes nori palaikyti draugiškus santykius (6; 15,4 %). 5 (12,8 %) studentai tikino negalintys įvardyti priežasties, kodėl nevartoja jiems žinomų pravardžių. Vos 2 (5,1 %) studentai žinomų pravardžių nevartoja, norėdami neįžeisti savo bendrakursio. 1 (2,6 %) studentas teigė, kad jam žinomos pravardės negražiai skamba, todėl prasivardžiuoti jomis aukštosios mokyklos aplinkoje vengia. Dar 1 (2,6 %) studentas nurodė, kad pravardės jam yra nepriimtinas reiškiny (nematau pravardese prasmes).

Apibendrinant galima teigti, kad studentai atsižvelgia į etiketą, jiems svarbu išlaikyti draugiškus santykius, todėl dažniau renkasi nevartoti žinomų pravardžių aukštosios mokyklos aplinkoje.

6.1.2. Asmeninių pravardžių ypatumai

Analizuojant studentų pravardžių vartoseną, svarbu atkreipti dėmesį ir į asmeninių pravardžių vartojimo ypatumus. Atliktos apklausos duomenimis, iš 200 Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų, 71 (35,5 %) teigė turintys, 70 (35 %) nežinantys, ar turi ir 59 (29,5 %) neturintys asmeninių pravardžių.

Be kita ko, studentų buvo klausiama, kur jie dažniausiai išgirsta savo pravardę (žr. 9 pav.) ir teikiamos šios vietos: aukštojoje mokykloje, per paskaitas; aukštojoje mokykloje, pertraukų metu; bendraudamas su draugais; namuose; gimtajame mieste; kita. Pastebėta, kad asmenines pravardes studentai dažniausiai išgirsta neoficialioje aplinkoje – bendraudami su draugais (40; 53 %) arba namuose (21; 28 %). Tikėtina, kad tokiose vietose tiek pravardžių gavėjai, tiek davėjai jaučiasi laisviau bendraudami tarpusavyje, todėl ir prasivardžiuoja drąsiau, nebijodami būti nesuprasti. 5 (7 %) studentai teigė, kad asmenines pravardes išgirsta savo gimtajame mieste. Mažiausiai studentų nurodė, kad pravardes išgirsta oficialioje aplinkoje – aukštojoje mokykloje, per paskaitas (1; 1 %) ir aukštojoje mokykloje, paskaitų metu (1; 1 %). Likusieji studentai (8; 11 %) nurodė skirtingas vietas, kuriose išgirsta asmenines pravardes (*Bendraudama su draugais, namuose, gimtajame mieste; Neisgirstu, nebent kažkas turi pravarde man, man to nezinant; Gimnazijoje; Darbe; Su vaikinų; Darbe, bet nevisuomet, priklauso nuo žmogaus, medicinos įstaigoje; Darbe; Darbe*).

9 paveikslas. Vietos, kuriose studentai dažniausiai išgirsta asmenines pravardes

Taigi, galima teigti, kad studentai asmeninių pravardžių aukštosios mokyklos aplinkoje neturi arba patys jų nevartoja ir neišgirsta dėl oficialumo. Bendraudami su draugais arba namuose su šeimos nariais studentai, tikėtina, jaučiasi laisviau, todėl draugų ir šeimos aplinkoje asmenines pravardes išgirsta dažniausiai.

6.1.3. Studentų pravardžių kalbinės aplinkos portretas

Šiame poskyryje siekiama išanalizuoti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių kalbinę aplinką, išskirti dominuojančias skirtybes. Oficialiosios statistikos portalo 2021 metų duomenimis, iš didžiųjų miestų lietuviškiausi miestai – Panevėžys (97,4 %), Kaunas (96,2 %) ir Šiauliai (96%). Lietuvių dalis Vilniuje (70,4 %) ir Klaipėdoje (80 %) gerokai mažesnė. Didžiausia lenkų gyventojų dalis yra Šalčininkų, Vilniaus, Trakų, Švenčionių rajonų savivaldybėse ir Vilniaus mieste. Didžiausia rusų gyventojų dalis – Visagine, Klaipėdoje ir Vilniuje (plg. VLE). Taigi, Vilniaus ir Klaipėdos miestai yra daugiakultūriai ir daugiakalbiai – juose, palyginti su Kauno ir Šiaulių miestais, daugiau yra rusakalbių ir lenkakalbių gyventojų. Dėl šios priežasties studentų buvo klausiama, kokiomis kalbomis jie sugalvoja pravardes.

Respondentams buvo pateiktos dažniausiai keturiuose didžiausiuose Lietuvos miestuose vartojamos kalbos – lietuvių, anglų, rusų ir lenkų bei suteikta galimybė įrašyti kitą kalbą, kuriomis jie sugalvoja pravardes. Pažymėtina, kad į šį klausimą atsakė 133 respondentai. Išanalizavus surinktus duomenis (žr. 3 lentelę) pastebėta, kad studentai pravardes dažniausiai galvoja lietuvių

kalba (116; 87,2 %). 7 (5,3 %) studentai nurodė, kad pravardės galvoja anglų, mažiau rusų (4; 3 %), lenkų (1; 0,8 %) kalbomis. Likusieji 5 studentai įvardijo kitas kalbas, kuriomis sugalvoja pravardes – 2 (1,5 %) studentai pravardės galvoja lietuvių ir anglų, 1 (0,8 %) studentas ispanų, 1 (0,8 %) studentas įvairiomis kalbomis (*įvairiomis, bet paaiškinu žmogui*). Dar vienas studentas nurodė, kad pravardės galvoja atsižvelgdamas į pravarde gavėjo tautybę (1; 0,8 %): *Priklauso nuo žmonių kalbų ir kontekstų. Jeigu draugas lietuvis, sukurčiau lietuvišką pravarde su juo kalbėdama, o kalbant itališkai su kitais jį pavadinčiau su kitą itališka pravarde. Mano italų draugai turi -y pravarde (pvz. Martina -> Marty).*

3 lentelė. Kalbos, kuriomis studentai sugalvoja pravardes

Kokiomis kalbomis sugalvojote pravarde (-es)?	Lietuvių	Anglų	Rusų	Lenkų	Kita
	116 (87 %)	7 (5 %)	4 (3 %)	1 (1 %)	5 (4 %)

Pastebėta, kad rusų kalba pravardės yra sugalvoję tik iš Klaipėdos ir Vilniaus miestų kilę studentai. Lenkų kalba pravardės yra sugalvoję tik vienas studentas, kilęs iš Vilniaus miesto. Tik anglų kalba kuriantys pravardes nurodė iš Vilniaus (Vilnius), Kauno (Kaunas, Jonava), Klaipėdos (Šilutė, Gargždai) ir Šiaulių (Šiauliai) apskričių kilę studentai. Taigi, galima teigti, kad lenkų ir rusų kalbų įtaka Vilniaus ir Klaipėdos miestuose yra didesnė, palyginti su Kauno ir Šiaulių miestais.

Apibendrinant studentų pravardžių vartoseną galima pasakyti, kad didesnė dalis studentų yra linkę vartoti pravardes (116; 58 %) ir jas sugalvoti (131; 65 %). Pastebėta, kad tiek pravardžių vartojimas (33; 16,5 %), tiek pravardžių sugalvojimas (37; 18,5 %), lyginant su kitomis Lietuvos apskritimis, yra dažnesnis Kauno apskrityje. Didžioji dalis apklaustųjų teigė, kad pravardės sugalvoja draugams už aukštosios mokyklos ribų (93; 69,9 %), norėdami draugiškai pavadinti pravardžiuojamąjį (34; 25,8 %). Nustatyta, kad studentai dažnu atveju yra linkę prasivardžiuoti artimoje aplinkoje – laisvalaikio, bendraudami su draugais (104; 86,7 %) arba namuose (75; 62,5 %). Dauguma studentų teigė turintys asmeninių pravardžių (71; 35,5 %) ir jas dažniausiai išgirstantys neoficialioje aplinkoje – bendraudami su draugais (40; 53 %) arba namuose (21; 28 %). Tikėtina, kad tokiose vietose tiek pravardžių davėjai, tiek jų gavėjai jaučiasi laisviau bendraudami tarpusavyje, todėl pravardės teikia nesibaimindami būti nesuprasti. Nustatyta, kad didžioji dalis apklaustųjų nežino grupinių (keliems asmenims priklausančių) pravardžių (140; 75 %). Be to, beveik visi studentai (176; 88 %) teigė nežinantys ir tokių pravardžių aukštosios mokyklos

aplinkoje, kurių patys nekūrė ir yra linkę nevartoti. Didžiausia dalis respondentų (24; 61,5 %) tikino, kad žinomų, bet pačių nekurtų pravardžių yra linkę nevartoti, nes tai yra neetiška. Ištirta, kad studentai pravardes dažniausiai galvoja lietuvių kalba (113; 87,2 %), rečiau anglų (7; 5,3 %), rusų (4; 3 %) ar lenkų (1; 0,8 %) kalbomis. Išsiaiškinta, kad rusų kalba pravardes yra sugalvoję tik iš Klaipėdos ir Vilniaus miestų kilę studentai, lenkų kalba pravardes yra sugalvoję tik vienas studentas, kilęs iš Vilniaus miesto. Taigi, lenkų ir rusų kalbų įtaka yra didesnė Vilniaus ir Klaipėdos miestuose, palyginus su Kauno ir Šiaulių miestais.

6.2. Studentų pravardžių motyvacija

Viena iš pravardžiavimo priežasčių – bendruomenės narių reakciją į kokį nors individualų žmogaus bruožą, kuris pravardžiuotojams atrodo neįprastas ar net nepriimtinas, nes jis yra retas ir nebūdingas bendruomenei. Pravardės gali padėti geriau suprasti pravardžiuotojų požiūrį, skonį, požiūrį ir netiesiogiai atskleisti, ko pravardžiuotojai tikisi iš pravardžiuojamųjų (plg. Butkus, 2009, p. 17). Tiriant studentų pravardžių onomasiologinę motyvaciją, svarbu nustatyti pravardės motyvus (plg. Mickienė, Baranauskienė, 2012, p. 178). Skirtingai nuo vardų, pravardės turi autentišką onomastinę motyvaciją, kurios nereikia rekonstruoti iš pravardės vidinės struktūros (plg. Butkus, 2022, p. 5). Šioje magistro darbo dalyje pravardės analizuojamos pagal studentų anketose užrašytus motyvus.⁴ Analizuojant Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardes, išskiriami šie motyvai: dėl fizinių ypatybių, gimininės pravardės, dėl veiklos, dėl kalbos turinio, dėl būdo, asociacinės pravardės, dėl gyvenamosios vietos, dėl kilmės ir tautybės. Pastebėta, kad esama ir tokių pravardžių, kurių negalima priskirti prie nei vieno iš anksčiau paminėtų motyvų bei tokių, kurios turi daugiau nei vieną motyvą.

6.2.1. Pravardės dėl fizinių ypatybių

Pravardės dėl fizinių ypatybių – tai pojūčiais suvokiami asmens išskirtiniai fiziniai bruožai. Dalis šių bruožų yra regimi, kiti – apibūdinantys kalbos garsinę išraišką ir nusakantys potenciją bei fiziologiją (plg. Butkus, 1995, p. 36). Iš viso užrašyta 61 pravardė, nusakanti asmens fizinės ypatybės. Studentai pravardes dėl fizinių ypatybių dažniausiai kuria ir vartoja atsižvelgdami į išorinius ypatumus – vertindami žmogaus išvaizdą (46). Užrašytos išvaizdos pravardės skiriamos dėl kompleksijos (apkūnumo ar liesumo), plaukų (nusakant spalvą,

⁴ Minėtina, kad studentų anketose teiktų atsakymų kalba netaisyta.

šukuoseną, ilgį), barzdos ir ūsų, aprangos, veido ir jo dalių (ausų, akių, žandų, dantų, nosies), ūgio, amžiaus ir kitų išvaizdos ypatumų.

6.2.1.1. Išvaizdą nusakančių pravardžių motyvai:

a) Kompleksija (3): *Gorila* (nes sudėjimas panašus), *Meška* (bendrakursiui, nes didžiausias asmuo mūsų kurse), *Šakalys* (draugui lieknam).

b) Plaukai (10): *Baltapūkis* (draugui, nes jis yra gražių šviesių plaukų, todėl labai siejosi su šiuo žodžiu), *Baltapūkis* (kambariokui sanatorijoje, dėl labai šviesių plaukų), *Blizgė* (nes žmogus plikai skuto galvą ir ji blizgėjo), *Blondė* (sukurta blondinei panelei, draugų rate, jai pačiai priimtina), *Ežys* (giminaitis, nes tikriausiai kažkada buvo taip apsikirpęs. Nežinau tikrosios istorijos), *Ilgakasė* (bendrakursė, nes jos labai ilgi plaukai), *Ilgaplaukė* (draugė, nes jos plaukai ilgi), *O lia lia pupytė* (pavadinti blondinei, barbiškos išvaizdos merginai), *Pūkas* (draugui dėl šviesių plaukų), *Ryža* (nes plaukai ryši, bendrakursė, dėl išvaizdos).

c) Barzda, ūsai (1): *Bakenbardas* (draugė, nes turi bakenbardus).

d) Apranga (6): *Balencyga* (draugui/kursiokui, nes su Balenciaga batais vaikšto į paskaitas), *Braškytė* (pravardės gavėjas – bendrakursė. Priežastis - dažnai rengiasi megztiniu su braškėmis), *Feet'as* (dėstytoju, nes jis basutes nešioja be kojinių), *Hugo bosas* (buvusiam klasiokui, nes visada nešiodavo drabužius “Hugo Boss”), *Žalias* (draugas, kuris vieną kartą į draugų susitikimą atėjo su žaliomis kojinėmis), *Šarka* (nes mergina mėgsta puoštis ir būti ryški).

e) Veidas (2): *Delfinas* (dėl veido bruožų), *Žuvis* (klasiokai dėl ilgo veido).

f) Veido dalys – ausys (1): *Čeburaška* (buvusiam klasiokui dėl didelių ausų).

g) Veido dalys – akys (3): *Mėlynė* (pažįstamai dėl mėlynų akių), *Pelėdžiukas* (bendradarbis, nes didelės akys), *Piranija* (buvusi mokytoja, nes atrodo kaip piranija, labai ryškios, bet siauros akys su dar siauresniais vyzdžiais).

h) Veido dalys – žandai (1): *Spurgytė* (nes turiu apvalius žandukus tikriausiai).

i) Veido dalys – dantys (1): *Strutis* (labai pašaipei pravardė, kadangi klasiokui priekiniai dantys buvo išsikišę. Dauguma pravardžių duotos būtent tokios, kurios pažymi išvaizdos ar tam tikrus asmenybės bruožus, ne visada iš gražios pusės).

j) Veido dalys – nosis (1): *Vanagas* (mergina su didele nosimi, mokosi tame pačiame universitete, pravardė dėl išvaizdos).

k) Ūgis (12): *Ilgas* (draugui, nes aukštas žmogus), *Kukuliūnas* (nes mažiukas), *Laurytė* (draugė, nes mažutė), *Mažius* (kolegai, nes žemas), *Mažulė* (nes žemo ūgio), *Metras*

(kolega, nes visi taip vadina daug metų, yra neaukštas), *Peraugėlis* (šeimos nariui, nes aukštas užaugo, o aš likau žema), *Pusanthro gesintuvo* (draugei, nes žema), *Sabonis* (draugai, nes aukšta mergina), *Sabonis* (nes aš labai aukšta), *Termosas* (bendraklasiui, nes ūgis kaip termosos), *Žirafa* (nes aukšta).

l) Amžius (3): *Krienas* (dėl amžiaus), *Mažis* (jaunesniam broliui dėl amžiaus), *Močiutė* (dėstytojai, dėl senyvo amžiaus).

m) Kiti išvaizdos ypatumai (2): *Drakonas* (draugui, nes turi tatuiruotę su drakonu), *Angelėlis* (tečiui, nes tiko prie išvaizdos).

Rastos 9 studentų užrašytos pravardės, nurodančios asmens išvaizdos panašumą į filmų personažus (*Budulaj* (senelis kaime, kuris labai panašus į šį sovietinio filmo personažą), *Kevinas* (iš vienas namuose, nes dėstytoja iš išvaizdos labai panaši), *Sidas* (krepšininkas Reinaldas Seibutis, panašus į filmuko herojų), *Vinipukas* (sesė, nes panaši į meškiuko personažą), gyvūnus (*Medūza* (draugei, nes jos tam tikras žvilgsnis su šypsena man priminė medūzą), būtybę (*Ragana* (kaimynei, nes išvaizda atrodo kaip raganos), kitos tautybės asmenį (*Igoris* (nes atrodė kaip rusas), daiktą (*Puodelis* (klasiokui, nes stovi ranką padėjęs ant liemens. Atrodo kaip puodelio rankenėlė), pažįstamą asmenį (*Vyda* (savo mamai, nes labai panaši į mūsų kaimynę Vyda).

Užrašyta 1 pravardė, skirta dėl grožio: *Barbė* (draugei dėl itin gražios išvaizdos).

Taigi galima pastebėti, kad vartodami ir kurdami išvaizdos pravardes studentai labiausiai dėmesį kreipia į asmens plaukus, ūgį ir panašumą į ką nors. Išvaizdą nusakančios pravardės dažnai kuriamos pasirenkant gyvūnų, žinomų prekės ženklų, daiktų pavadinimus.

6.2.1.2. Apibūdinant asmens kalbą fiziniu požiūriu, atkreipiamas dėmesys į tartį, balso kokybę ir kalbos padargais išgaunamus nekalbinius garsus (plg. Butkus, 1995, p. 51). Kalbą charakterizuojanti pravardė rasta vos 1. Ši pravardė nurodo pravardžiuojamojo balso kokybę – garsų balsą: *Rėksnys* (gavėjas - šeimos draugas. Priežastis - nes tas žmogus labai garsiai kalba).

6.2.1.3. Potencinės žmogaus ypatybės įvardijančios pravardės skiriamos asmenims dėl vikrumo, lėtumo, stiprumo, silpnumo, kurtumo ar nebylumo, prasto regėjimo ir kitų ypatybių (plg. Butkus, 1995, p. 55–56). Užfiksuotos 2 pravardės, kurios asmenims skirtos dėl kurtumo ir dėl nemokėjimo vairuoti: *Kurčias* (kaimynui, nes jis kurčias), *Vazokai* (nemokantys vairuoti).

6.2.1.4. Studentai pravardes retai skiria norėdami nusakyti dinaminę žmogaus išvaizdą. Rasta vos 1 pravardė, nusakanti motoriką – asmens eisenos ypatybę: *Drugelis* (dėl vaikščiojimo manieros).

6.2.1.5. Taip pat retai studentai pravardes kuria ir vartoja, norėdami charakterizuoti fiziologiją. Užrašyta vos 1 pravardė, skirta šuniukui dėl jo kvapo: *Fritas* (šuniukui, nes kartais smirda kaip "Fritos" traškučiai).

Apibendrinant galima teigti, kad studentų vartojamos pravardės dažniausiai yra susijusios su asmens išvaizda – plaukais, ūgiu ar panašumu į ką nors. Rečiausiai pravardės vartojamos, norint charakterizuoti asmens motoriką, kalbą, potencines ypatybes. Pastebėta, kad studentai vengia fiziologinius procesus nusakančių pravardžių. Manytina, kad taip yra dėl šių pravardžių vulgarumo, nešvankios leksikos.

6.2.2. Gimininės pravardės

Gimininės pravardės nusako asmens priklausymą kuriai nors šeimai, jo šeimyninę padėtį ir pan. (plg. Butkus, 1995, p. 57). Sudarinėjant pravardžių motyvų klasifikaciją, rastos 4 pravardės, nurodančios priklausymą šeimai, giminei ir apibūdinančios šeimyninę padėtį.

Klasifikuojant anketose užrašytas giminines pravardes pastebėta, kad 3 iš šios grupės pravardžių yra skirtos dėl šeimos vyro vardo – visi šeimos nariai įvardijami šeimos vyro vardo daugiskaitos forma: *Algirdai* (taip vadiname giminės šeimas, pagal vyrų vardus), *Aurimai* (taip vadiname giminės šeimas, pagal vyrų vardus), *Ovidai* (taip vadiname giminės šeimas, pagal vyrų vardus).

Išskirta 1 pravardė, kuri apibūdina šeimyninę padėtį: *Naktinė plaštakė* (kurtizanė⁵).

Taigi, pravardės, skirtos dėl šeimos vyro vardo, aiškiai nurodo asmens priklausymą tam tikrai šeimai. Pravardė, apibūdinanti šeimyninę padėtį, taip pat žymi ir asmens gyvenimo būdo niuansus.

6.2.3. Pravardės dėl veiklos

Veikla yra pamatas, individualizuojantis kolektyvo narius. Asmens veikla yra be galo įvairi, todėl ir veiklą apibūdinantys motyvai labai įvairūs (plg. Butkus, 1995, p. 68). Iš viso užrašytos 66 studentų pravardės, nusakančios asmens veiklą, pomėgį. A. Butkaus atliktas tyrimas parodė, kad daugiausia pravardžių yra skiriama dėl asmens veiklos, susijusios su amatu, tarnyba (Butkus, 1995). Vis dėlto, analizuojant studentų užrašytas pravardes, pastebėta, kad jos dažniau kuriamos ar

⁵ VLE reikšmė: *kurtizanė* – vidurinių amžių ir vėlesnių laikų turtingo aukštuomenės nario meilužė.

vartojamos ne dėl amato, tarnybos, bet norint charakterizuoti asmens pasikartojantį elgesį, tam tikrą situaciją ar papildomą, mėgstamą veiklą.

6.2.3.1. Pravardės dėl amato, tarnybos skiriamos į dvi grupes: amatas, profesija ir tarnyba, pareigos (plg. Butkus, 1995, p. 68). Užrašytos 3 pravardės, skirtos dėl asmens profesijos (darbo vietos): *Mokytoja* (dirba mokykloje, bendrakursė, dėl darbo vietos), *Mobiliakiai* (mobiliuosios komandos specialistai), *Silkės* (moterytės, dirbančios biudžetinėse įstaigose). Taip pat rasta 1 pravardė dėl tarnybos – savanoriškos karo tarnybos: *Solderis* (draugui, nes buvo savanoris šauktiniuose).

6.2.3.2. Pomėgis labiau už bet kurią kitą veiklą yra susijęs su asmens charakteriu ir yra jo nulemtas, tačiau šios pravardės neskiriamos prie būdą nusakančių pravardžių dėl to, kad jos (kaip ir kitos veiklos pravardės) dažniausiai nurodo veiklos objektą. A. Butkus išskiria dviejų rūšių pomėgius: gastrominį ir bihevioristinį. Gastrominis pomėgis nurodo mėgstamą valgį, pomėgį rūkyti ir vartoti svaigalus, o bihevioristinis susijęs su elgesiu, turint partnerį – triukšmavimu, mušimusi, paleistuvavimu, patarinėjimu, žaidimu ir kitais (plg. Butkus, 1995, p. 74–75). Rastos 5 pravardės, nurodančios mėgstamą valgį, polinkį daug gerti ar valgyti: *Agurkėlis* (klasiokas, nes matė, kad valgau agurkėlį), *Beždionėlė* (nes labiausiai mėgsta valgyti bananus), *Bulka* (vadinam savo draugą, kuris nuolat valgo bandeles, sausainius ar kažką saldaus, nepriklausomai nuo paros laiko), *Maisto šiukšliadėžė* (nes suvalgo visą maistą, kurio kiti nenori), *Bambaliniai* (nes daug geria).

Bihevioristinį pomėgį nurodančių pravardžių rasta mažiau – vos 3. Tokiomis pravardėmis asmenys pravardžiuojami dėl gyvenimo būdo – dažno keliavimo: *Šumaheris* (skirta draugei, nes mėgsta daug važinėti mašina ir kitus vežioti), taip pat dėl rūpinimosi kitais: *Šeimininkutė* (pravardės vartotojas: seserys. Priežastis: nes gaminu valgyti ir rūpinuosi) ir kitų pomėgių, susijusių su elgesiu, turint partnerį: *Mažiukas* (pravardės vartotojas: antra pusė. Priežastis: nes mėgstu būti glėbyje).

6.2.3.3. Studentai pravardėmis dažnai charakterizuoja pasikartojantį asmens elgesį. Tokių pravardžių užfiksuota 18. Pravardės skiriamos dėl pasikartojančio elgesio, susijusio su mokslais: *Bėgikas* (mokykloje klasiokas, bėgdavo iš pamokų), *Miegalė* (klasiokė, nes miegodavo per pamokas), *Nuotolinės* (bendrakursėms, kurios paskaitas lanko nuotoliu). Pravardėmis nusakomas pasikartojantis elgesys, susijęs su kalbėjimu. Tikėtina, kad tokios pravardės atsirado dėl nepasitenkinimo asmens dažnu kalbėjimu: *Bitė* (draugei, nes visuomet “dūzgia”, kalba), *Višta*

(draugei, nes daug kaip višta plepa), *Čiauškutė* (vartoja močiutė, nes dažnai turiu jai ką papasakoti). Pravardės taip pat skiriamos dėl pasikartojančios veiklos, dažno buvimo grupėje su kuo nors: *Fyfa* (draugei, nes daug praleidžia laiko prie veidrodžio), *Akcijų karalienė* (man sukūrė draugai, nes viską nusiperku pigiau su nuolaida), *Šventa trejybė* (nes trijulė vaikšto visada kartu), *Pelėda* (pusseserė, nes vėlai keliai ir ilgai miega), *Verslo partnerė* (pravardės gavėjas: bendrakursė. Priežastis: mes kaip verslininkai skambinėjam vienas kitam dėl mažiausios smulkmenos, kad įvyko kolegijoje ir dažnai atliekam darbus kartu), *Voveris* (skirta vyrui, nuolat valgo riešutus), *Faze clanas* (nes visi žaisdavo grupėje), *Fyfačkos* (nes elgėsi lyg būtų aukščiau kitų), *Komanda X* (nes visada pavėluotai daro darbus), *Čiauškutė* (vartoja močiutė, nes dažnai turiu jai ką papasakoti), *Veidrodinė* (sugalvojo tėtis seniai vaikystėje, nes tada daugiau laiko nei turėčiau praleisdavau prie veidrodžio besiruošiant kažkur išeiti), *Pareigytė* (tėvai, nes ne kartą jiems teko priminti apie tėviškas pareigas).

6.2.3.4. Užfiksuotos 6 pravardės, skirtos dėl papildomos ar mėgstamos veiklos: *Skautė* (grupiokė, nes jinai yra skautė), *Stinta* (nes mėgsta žvejoti), *Pelenė* (nes žmogus yra pedantas, itin mėgstantis tvarkytis), *Futbolistai* (žaidžiantis futbolą), *Garažiniai* (vaikiniai, laisvalaikį leidžiantys garaže), *Aldonas Pupkis* (nes esu didelė lietuvių kalbos entuziastė. Pravarde kreipiasi artimiausi šeimos nariai).

6.2.3.5. Pravardės, kurių motyvas siejamas su verslu, nusako veiklą, nereikalaujančią specifinių profesinių įgūdžių. Užrašyta vos 1 pravardė, nusakanti veiklą – pragyvenimą naudojantis kitais asmenimis: *Barakudos* (merginos, siekiančios gyventi vyrų sąskaita).

6.2.3.6. Užrašyta 14 pravardžių, skirtų asmenims dėl tam tikros įvykusios situacijos. Keturios iš jų skirtos dėl netyčinio asmens įvardijimo kitu vardu, kuris jį modifikavus arba ne tapo pravarde: *Grečer* (nes draugė, vardu Greta, kažkada man taip prisistatė ir ši pravardė prilipo. Bet nevartoju tokių pravardžių, kaip „vėžlys, nes lėtas“. Tai yra įžeidžiantys pasisakymai), *Kotrė* (bendrakursė, nes ją yra pavadinę Kotryna, nors jos vardas kitoks), *Miguel* (bendrakursei, nes kažkada vietoj Miglė parašiau Migel, skambėjo juokingai, dėl to prilipo vyriškas ispaniškas vardas merginai), *Milka* (kaip šokoladas. Draugui, nes vardas Emilijus, kurį kreipiantis trumpiname Emilis, iš to gavosi Milka). Dar keturios pravardės sukurtos pagal žodį, kuriuo buvo kreiptasi į žmogų: *Žydas* (nes kažkada mokyklos vaidinime vaidino žydą, vieną kartą taip kreipiausi, antrą, ir po kiek laiko „prilipo“. Dabar daugiau nei 10 metų visi jį taip vadina, jis visiems taip prisistato), *Panelė* (klasiokas. Jis buvo kartu su klasiokių grupe, parduotuvėje

pardavėja į visus kreipėsi žodžiu "panelės"), *Žvaigždė* (bendrakursė, nes dėstytojos mus vadina žvaigždėmis ir viena kitą taip pradėjome vadinti), *Konkurentai* (nes mus taip įvardijo, o nėra, nes mūsų grupė nekonkuruoja tiesiogiai). Likusios šešios pravardės skirtos dėl įvairių kitų situacijų: *Baltarankis* (draugui, nes kai su kompanija visi tapetavo namus, jo darbas buvo leisti muziką), *Vaflius* (tai bet koks žmogus, padaręs kažką gėdingo ar suklydęs), *Rudis* (nes elgėsi nevaldomai lyg šuo), *Rūta Mur* (sesei, dėl kažkada pamėgdžioto balso), *Trio* (nes trys merginos buvo sukūrusios dainavimo grupę tokiu pavadinimu. Nors ir dainavimu nebeužsiima, tačiau mano ir kitų žmonių akyse jos vis dar yra trio), *Pūkė* (susiję su tam tikra istorija).

6.2.3.7. Užrašyta 15 pravardžių dėl kitų motyvų. Septynios iš šių pravardžių skiriamos dėl mokymosi: *Filosofas* (draugei, nes studijuoja filosofijos fakultete), *Anglistė* (bendrakursė, nes labai gerai moka angliškai), *Moksliai* (nes daug mokosi), *Mokslukas* (kur orientuojasi tik į mokslus), *Moksliai* (gaunantys gerus pažymius), *Smegenys* (vartotojas: bendrakursės. Priežastis: geri pažymiai), *Studentas* (pravardės vartotojas: Tėtis. Kaip manote, kodėl? Nes dabar studijuojau). Penkios pravardės nurodo sportinę veiklą, šokimą: *Pendelis* (kaimynas, nes gerai žaidžia futbolą), *Stirnitė* (bendraklasei, nes gerai šoko į tolį), *Šachmader* (senelis kaime, kuris yra profesionalas žaidžiant šaškėmis), *Šokėja* (bendrakursė, nes šoka), *Stirna* (nes greitai bėgu). Viena pravardė skirta dėl gebėjimo ūkininkauti: *Melonas* (tėtis, nes augina arbūzus). Po vieną pravardę užrašyta dėl asmens grojimo tam tikru instrumentu ir dėl ilgos miegojimo trukmės: *Specifinis instrumentas* (bendraamžiai manęs dar normaliai nepažįsta ir tik žino kuo groju), *Miegančioji gražuolė* (nes jei neprikelta, pramiegos visą gyvenimą).

Apibendrinant galima teigti, kad daugiausia pravardžių dėl veiklos studentai kuria ir vartoja dėl pasikartojančio elgesio (18), šiek tiek mažiau dėl kitų motyvų (mokymosi, sportinės veiklos, šokimo, ūkininkavimo, grojimo tam tikru instrumentu, ilgos miegojimo trukmės) (15) ar dėl tam tikros įvykusios situacijos (14). Rečiausiai randamos pravardės, nusakančios asmens bihevioristinį pomėgį ar verslą.

6.2.4. Pravardės dėl kalbos turinio ypatybių

Pravardės, išskiriančios asmenį dėl jo kalbos turinio, gali būti skiriamos dėl pertaro (arba parazitžodžio), kreipinio, posakio, temos, dainos ar neįprastų žodžių (plg. Butkus, 1995, p. 84). Pasak A. Butkaus, pravardės, nurodančios asmens fizines ar būdo ypatybes, pomėgius, veiklą, kalbos turinį, asociacijas su vardu ar pavarde, dažnu atveju yra perkeltinės (kai onomastinė (motyvo) ir semantinė (žodyninė reikšmė) nesutampa) (plg. Butkus, 2009, p. 17). Studentų anketose užrašytos

4 pravardės dėl asmens kalbos turinio. Užrašyta viena pravardė, skirta dėl parazitžodžio *Nu* (1). Šia pravarde apibūdinami asmenys, kurie susitikdami dažnai vartoja šį parazitžodį: *Nunukai* (nes sutinka sakydami NuuuuNuuu).

Anketose rasta viena pravardė, kuria apibūdinamas asmens polinkis labai dažnai sakyti jaunimo vartojamą posakį (1). Pastebėta, kad šią pravardę sudaro tik pagrindinis frazės žodis *Aura* (bendrabočio kaimynė, nes pirmąją mūsų pažinties dieną ji sakydavo jaunimo frazę labai dažnai “-500 aura”).

Viena pravardė buvo skirta dėl temos žodžio (1). Ši pravardė skirta asmeniui, kuris išsiskiria mėgstama pokalbio tema: *Grikis* (draugai, nes vieną dieną labai daug kalbėjau apie grikius).

Taip pat viena užrašyta pravardė yra susijusi su asmens polinkiu labai dažnai vartoti tą patį žodį, kuriuo, matyt, įkyri aplinkinius (1): *Bijau* (sesei, nes labai dažnai vartoja šį žodį).

Taigi, asmens kalbos turinio ypatybės apibūdinančios pravardės atsiranda dėl dažnai vartojamo parazitžodžio, frazės, mėgiamos pokalbio temos ar žodžio.

6.2.5. Pravardės dėl būdo ypatybių

Išskirtos 43 pravardės dėl būdo ypatybių. Šiomis pravardėmis nusakomas ne apibendrintas charakteris, bet vienas kuris jo ar temperamento bruožas, ryški emocija. Pasak A. Butkaus, pravardės dėl būdo ypatybių geriausia klasifikuoti motyvų opozicijos principu – opozicijomis įvardijami du bendriausi požymiai: aktyvumas – pasyvumas. Skirstant būdo bruožus pagal aktyvumą – pasyvumą, visos pravardės smulkiau skiriamos į: šiurkštumas – švelnumas, atvirumas – uždarumas, gudrumas – žioplumas, smarkumas – lėtumas, linksmumas – niūrumas, tvarkingumas – netvarkingumas, išlaidumas – šykštumas (plg. Butkus, 1995, p. 94–95).

6.2.5.1. Šiurkštumą – švelnumą įvardijančios studentų pravardės dažniau yra kilusios dėl įvairių neigiamų pravardžiuojamųjų savybių – piktumo, vadovavimo kitiems, išdidumo, nepagarbaus elgesio (16): *Bosas* (šeimos nariui, nes labai mėgsta vadovauti), *Kirvis* (dėstytojai, nes labai bjauraus būdo), *Skuduras* (nes žmogus kažkoks pasileidęs, nepatikimas ir t.t.), *Širšė* (bendrakursei, nes labai pikta), *Voldemortas* (nes labai išdidus ne laiku ir ne vietoje), *Ponia* (nes žmogus jaučiasi turintis teisę elgtis su kitais itin nepagarbiai), *Vindė* (dėstytojui, kuris buvo griežtas ir nepatiko kaip Windows), *Bros before ho*s* (vaikinam, kurie atstūminėjo ir skaudino merginas ir visada rinkosi mieliau savo draugus), *Elitas* (jaučiasi viršesnės už kitas), *Elitas* (tam tikra grupė kurse, kurie tarpusavyje nusistatę prieš kitus), *Marozai* (agresyviai besielgiantys žmonės), *Marozai* (mes užsieniečiai mokame šitus lietuviškus žodžius: marozus, fifas, bobutes).

Marozai: vandalai/problemas keliantys), *Direktorė* (nes mėgstu vadovauti namuose. Vartoja vaikas), *Generolas* (gal tai ne pravardė, bet kartais vadina generolu, tikriausiai dėl to, kad mėgstu tvarką), *Kaktusas* (draugės/bendrakursės, nes neretai su nepažįstamais žmonėmis elgiusi šaltai), *Pikta draugė* (vartotojas – draugai, nes kas nepažįsta galvoja, kad esu pikta).

Rastos 5 švelnumą įvardijančios pravardės, skirtos asmenims, kurie su aplinkiniais elgiasi mandagiai, pagarbiai: *Angelas* (nes juokaujame, kad abi esame geros kaip angelai), *Kačiukas* (vyrą jau 19 m. vadinu Kačiuku, taip ir telefone užsivadinsi, be galo švelnus ir meilus), *Nafania* (broliui, nes mielas, kaip naminukas), *Psichologė* (draugė, nes visada puikiai išklauso), *Saulytė* (tikras vardas ne Saulė, draugei, nes visada spindi kaip saulė).

6.2.5.2. Atvirumą – uždarumą įvardijanti pravardė užfiksuota vos 1. Ši pravardė skirta dėl užgaulus bruozo – paskalų nešiojimo: *Gyvatės* (nes pletkina). Pasak A. Butkaus (Butkus, 1995), psichologai gandų platinimą aiškina kaip pastangas kompensuoti emocijų trūkumą. Naujienų pasakojimas taip pat padeda asmeniui įgyti grupės autoritetą (plg. Butkus, 1995, p. 97).

6.2.5.3. Surinkta 14 gudrumą – žioplumą nusakančių pravardžių. Su gudrumu susijusiomis pravardėmis laikytinos tos, kurios nurodo asmens protingumą, tam tikros specifinės srities išmanymą, atsakomybės už tam tikrus dalykus prisiėmimą. Tokios pravardės rastos 5: *Einsteinė* (bendrakursė, nes labai protinga), *Enciklopedija* (dėstytojas, nes turėjo neįtikėtinai daug žinių įvairiausiomis temomis), *IT specialistė* (bendrakursė, nes išmano kompiuterinius dalykus), *Ministras pirmininkas* (pravardė skirta vaikui, kuris mėgsta prisiimti daug atsakomybės už situacijos (su)valdymą), *Teisininkas* (pravardės vartotojai: bendrakursiai. Priežastis: Kursiokės pastebėjo, jog aš kalbu faktais ir moku juos pagrįsti, su manim sunku pasiginčyti bent taip teigia kursioinės).

Rasta 1 pravardė, skirta dėl asmens klasingumo: *Lapė* (bendrakursei, nes paslaptinga ir sukurta kaip lapė).

Daugiau užrašyta pravardžių, kuriomis nurodomas asmens žioplumas, kvailumas, nepastovus charakteris (8): *Bambukas* (kolegai, kuris priima neprotingus sprendimus), *Bambukas* (nes nemąsto), *Skuduras* (nes žmogus kažkoks pasileidęs, nepatikimas ir t.t.), *Nežiniukas* (bendrakursis, kuris visų klausinėja, nes pats dažniausiai nieko nežino ar pamiršta), *Žuvelė* (bendrakursė, nes viską labai greit pamiršta), *Blondinės* (nes atseit kvailos moterys), *Kodelčiukai* (žmonės, kurie dažnai nežino dalykų, kuriuos turėtų žinoti), *Tusčiagalvės* (nes yra panelių, kurios nežino kur įstojo ir visiškai nesistengia suprasti).

6.2.5.4. Smarkumą – lėtumą nusakančios pravardės buvo rastos 6. Dažniausiai jos skiriamos dėl darbštumo ir aktyvumo (5): *Bitutė* (draugei, nes sugeba atlikti daug darbų per vieną dieną), *Bitutė* (kolegei, nes greitai sukasi darbo vietoje), *Makaliauskis* (pusbrolis, nes Matas ir toks labai aktyvus, besimakaluojantis), *Šėtonas* (pravardės vartotojas: seserys. Priežastis: nes intensyviai reakcijas duodu), *Greituolė* (nes greitai viską daro).

Lėtumą charakterizuojanti pravardė buvo rasta vos 1. Ji skirta asmeniui, kuris yra linkęs kentėti: *Partizanė* (draugas, dėl savybės kentėti, kantrybės).

6.2.5.5. Linksmumą – niūrumą nurodančios pravardės studentų vartojamos ir kuriamos retai. Rasta vos 1 pravardė, apibūdinanti niūrų asmenį: *Liudžius* (draugui, nes buvo visą kelionę nepatenkintas, nelaimingas).

Apibendrinant galima teigti, kad studentai pravardes dėl asmens būdo ypatybių dažniausiai kuria ir vartoja įvardydami šiurkštumą – švelnumą. Pastebėta, kad tokias pravardes dažniau gauna asmenys, pasižymintys neigiamomis savybėmis – blogu elgesiu, nukreiptu į kitus žmones.

6.2.6. Asociacinės pravardės

Studentai dažnai kuria ir vartoja pravardes, sudarytas iš pravardžiuojamojo vardo ar pavardės. Tokia pravardė buvo užrašyta 51. A. Butkus asociacines pravardes smulkiau skiria į: fonetinės, semantinės ir onomastinės asociacijos (plg. Butkus, 1995, p. 103–109). Minėtina, kad remiantis A. Tsepkovos atliktu tyrimu (2024), asociacinėmis pravardėmis taip pat laikytini ir vardų, pavardžių trumpiniai.

6.2.6.1. Pagal fonetines asociacijas sudarytų pravardžių rasta daugiausia (30). Tokios pravardės studentų dažniausiai kuriamos pakeičiant ar pridėdant kelias vardo raides, galūnę arba priesagą: *Airenis* (vardas Aironas, pravardė gimė tiesiog iš niekur), *Armanis* (mano visos vartojamos pravardės susijusios su vardu. Armanis – Armandas), *Auganas* (vardas Augustas, tiesiog treniruočių metu sugalvojo), *Dajana* (Diana vardo iškraipymas), *Dumis* (mano visos vartojamos pravardės susijusios su vardu. Dumis - Domas), *Gugu* (dukrai, nes vardas Gustė, tai toks mielesnis sutrumpinimas, kuris jai patinka), *Raskė* (nes vardas Rasa), *Airenis* (nuo vardo Aironas), *Cepas* (buvęs klasiokas, dėl pavardės), *Dovyduška* (nes brolio vardas Dovydas), *Mamutas* (mamai, nes tai žodžių žaismas), *Tadžius* (vaikinui, kurio vardas Tadas), *Zenius* (gavėjas: buvęs klasiokas, draugas. Priežastis: panaši pavardė), *Gabrytka* (vartoja visa giminė, tai mano vardo "perdirbinys"), *Juleksas* (draugai, pagal vardą), *Avvys* (audiovizualinis vertimas trumpinasi kaip avv), *Arukas* (nes vardas Aras), *Džefra* (viena studentė buvo taip vadinama, su

kuria turėjau vieną pasirenkamąjį dalyką. Jos vardas buvo rusiškas, ilgas, dabar neatsimenu, koks tiksliai. Bet skambėjo panašiai kaip šitas žodis. Tik vardas ilgesnis), *Sassy* (nes gražiai rimuojasi su jo vardu Hassaan -> Hassy).

Pastebėta, kad pravardės, sudarytos dėl vardo arba pavardės fonetinio panašumo, taip pat turi ir papildomų reikšminių atspalvių: pravardė *Česnakas*⁶ (pagal vardą Česlovas) siejasi su aštraus skonio ir kvapo augalu, pravardė *Karka*⁷ (mano visos vartojamos pravardės susijusios su vardu. Karka – Karolis) asocijuojasi su valgio pavadinimu, pravardė *Krioklys*⁸ (pravardė priklauso programuotojui studentui, nes jo pavardė Kliokys) turi krentančio vandens reikšmę, pravardė *Mažuliukas* (dėl pavardės) turi švelnų atspalvį ir siejasi su mažu asmens sudėjimu ar žemu ūgiu, pravardė *Salmon* (nes vardas draugės Simona ir rimuojas su anglišku žodžiu lašiša) duota dėl angliško žodžio, reiškiančio žuvies pavadinimą, pravardė *Ukrainietis* (bendrakursiui, nes pavardė ukrainietiška) siejasi su asmens tautybe, pravardė *Norgė* (draugai, nes ilgas vardas) asocijuojasi su žargoniniu šalies *Norvegija* trumpiniu, pravardė *Žaismingas* (mano vardo sutrumpinimas, nes tuomet labiau atitinka mano asmenybę draugams negu pilnas ir ilgesnis mano vardas) siejasi su būdvardžiu, apibūdinančiu asmens būdo savybes – linksmumą, smagumą.

Rastos dvi pravardės, kurios sudarytos prie studijų programos pavadinimo trumpinio pridėdant galūnę ir papildomą žodį: *Avvių balandėliai* (audiovizualinis vertimas trumpinasi kaip avv), *Avvių banda* (audiovizualinis vertimas trumpinasi kaip avv, o kompanijoje tik merginos, turim ir kitų variantų).

Užfiksuota viena pravardė, sudaryta sujungiant vardo ir pavardės sandus: *Lipas* (nes tai vardo ir pavardės junginys).

6.2.6.2. Nemažą dalį studentų užrašytų asociacinių pravardžių sudarė vardų, pavardžių trumpiniai (19): *Arma* (vardas Armandas), *Auga* (draugei, nes vardas Augustė), *Domis* (naudoju vardų trumpinius, pvz.: Domantas – Domis. Jei tai nėra skaitoma kaip pravardė, reiškia pravardžių nenaudoju. Turbūt naudoju, nes šnekamojoje kalboje taip kalbėti patogiau), *Dovis* (naudoju vardų trumpinius, pvz.: Dovydas – Dovis), *Efka* (kadangi mano vardas ilgas (Evelina),

⁶ *Česnakas* – 'lelijinių šeimos augalas, kurio galvelės vartojamos prieskoniams' (DLKŽ).

⁷ *Karka* – 'kiaulės, avies kojos lenkmuo; kumpio dalis prie kelio' (DLKŽ).

⁸ *Krioklys* – 'staigus vandens tėkmės kritimas' (DLKŽ).

draugų tarpe turiu pravardę „Efka“), *Ema* (vietoj Emilija), *Livė* (bendrakursei, norint sutrumpinti vardą), *Renė* (vardo Remigijus trumpinys), *Skirmi* (bendrakursė, nes vardas Skirmantė), *Akva* (Akvilės trumpinys), *Brigė* (draugei, nes vardas Brigita), *Margo* (trumpinu Margaritos vardą), *Mise* (draugė, pavardės sutrumpinimas), *Sam* (vardo trumpinys sėsei iš vardo Samanta), *Gabce* (vardo sutrumpinimas), *Juste* (dėl vardo Justina, mane pravardžiuodavo Juste. Manau, kad tai vardo trumpinys), *Rami* (tiesiog mano vardo trumpinys), *Jacė* (mano visos vartojamos pavardės susijusios su vardu. Jacė – Jacinta), *Marčius* (nes pilnas vardas Martynas).

6.2.6.3. Užrašyta viena semantines asociacijas kelianti pavardė (1): *Greblys* (nes greb yra pavardės šaknis).

6.2.6.4. Rasta viena pavardė, duota dėl onomastinės asociacijos (1): *Kristus*⁹ (draugė, nes panašiai skamba kaip ir jos vardas Kristina). Tokias pavardes gauna žmonės, kurių vardas ar pavardė sutampa su kokio nors žinomo asmens vardu ar pavarde (plg. Butkus, 1995, p. 108). Minėtuojų atveju pavardė nurodo istorinio asmens Jėzaus Nazariečio titulą.

Taigi, daugiausiai studentų kuriamų ir vartojamų asociacinių pavardžių sudaryta pagal fonetines asociacijas. Tokiomis pavardėmis, tikėtina, siekiama asmenį įvardyti žaismingiau. Pastebėta, kad kuriamos pavardės neretai turi ir papildomų reikšminių atspalvių.

6.2.7. Pavardės dėl gyvenamosios vietos

Pavardžių davimas dėl gyvenamosios vietos – archajiškas asmens įvardijimo būdas, vienas seniausių, davęs pamatą rasti pavardėms (plg. Butkus, 1995, 109). Kaip dėmesį atkreipia A. Butkus, pavardės, apibūdinančios asmens giminystę, profesiją, gyvenamąją vietą ar kilmę, yra neutralios, jų vienintelis tikslas – identifikuoti asmenį (plg. Butkus, 2009, p. 17). Užrašytos 4 studentų pavardės dėl gyvenamosios vietos, kilusios iš vietovardžių: *Gatautietė* (kursiokei, nes iš Gataučių), *Kosmonautė* (draugei, nes gyvena tokiame rajone), *Kavenska* (kartais iš tolo matosi, kada žmogus yra kilęs iš Kauno), *Klaipėda* (nes, na, iš Klaipėdos žmonės buvo, vilniečiai vadino).

6.2.8. Pavardės dėl kilmės ir tautybės

Pavardės dėl kilmės ir tautybės įprastai gauna iš kitos šalies ar miesto atvykę gyventi asmenys, naujakuriai. Užrašyta vos 1 pavardė, skirta dėl asmens daugiatautiškumo: *Lenkas*

⁹ VLE reikšmė: *Kristus* – istorinio asmens Jėzaus Nazariečio titulas, reiškiantis Mesiją, arba Pateptąjį (gr. Christos, lot. Christus). Tai Dievo pašventinto ir kokiai misijai įgalioto asmens pašaukimo ar pareigos titulas.

(mokykloj sugalvojau draugui pravardę "lenkas", nors jis buvo lietuvis/ukrainietis. Priežasties nežinau, turbūt, norėjosi pabrėžti jo daugiatautiškumą).

6.2.9. Pravardės dėl kitų motyvų

Anketose rasta 41 pravardė, nepriskirtina prie nei vienos iš anksčiau įvardytų motyvų grupės. Pastebėta, kad dauguma šių pravardžių skirtos dėl mielo, patinkančio skambesio arba tiesiog įvardijamos nežinant konkretaus motyvo, bet jas vartojant iš įpratimo.

1) Dėl kitų motyvų (41):

Patinkantis skambesys (7): *Kornė* (nes merginai patinka šis vardas, jis nesusijęs su tikruoju jos vardu), *Beždžionė* (vaikinui, mielai skamba), *Moliūgėlis* (savo kolege vadinu moliūgėliu, ir atvirai pasakysiu, ne dėl to kad ji stora, ar apkūni, o tiesiog kad kažkaip šis žodis jaukumą kuria), *Vištelė* (draugė, nes mielai skamba ir jos nežeidžia), *Zuikis* (pravardės gavėjas – antra pusė, priežastis: meiliai skamba), *Beždžionė* (vaikinas, šiaip mielai skamba), *Lalla* (iš mano šeimos Italijoje - tai yra nuo vaikystės, skamba vaikiškai, asmeniškai).

Motyvo nežinojimas – vartojimas iš įpratimo (12): *Barsys* (ji priklauso mano pažįstamam bendraamžiui, ji buvo sukurta labai seniai, tačiau ne dėl to, jog buvo siekiama pasityčioti, o pavadinus šitaip ji „prilipo“ ir kartais yra vartojama iki šiol), *Saulėnas* (buvusiam klasiokui, nežinau konkrečiai kodėl), *Saulytė* (buvusiam klasiokui, nežinau konkrečiai kodėl), *Zuikis* (yra vienas dėdė, kurį visa giminė vadina Zuikiu. Kodėl taip vadina nežinau, bet prikibo ir man), *Mašluk* (lenkiška pravardė, ūkininkas šią pravardę gavo iš tėvo), *Mozė* (draugui, nes pats save taip vadina), *Gandriukas* (draugui, ilga istorija, šaika buvo gandriukai, bet anam tiko kažkaip labai, tai vat galop išskirtinai jį ir ėmiau vadinti), *Ragana* (nes viena kita su mama taip vadinam), *Varlytė* (priežasties neprisimenu), *Gyvatės* (mano draugių grupė vadinama), *Ragana* (nes su mama viena kitą taip vadinam), *Uga* (tikslios priežasties nežinau, buvo sugalvota artimoje aplinkoje dar vaikystėje ir naudojama iki šiol, vartoja žmonės mane pažįstantys ilgiausiai ar artimi draugai).

Artimas ryšys (2): *Mylimukė* (nes bendrakursė gera mano draugė), *Šventa trejybė* (nes visada trijulė vaikšto kartu).

Protiniai gebėjimai (1): *Froidas* (nes žino daug psichologijos filosofijos).

Trūkumai (5): *Vaflis* (draugui, nes jam nesiseka), *Džiumbrai* (į degradaciją linkstantys "bachūrai"), *Plekšnės* (tas pats kaip pavyzdys „tuštutės“), *Fifos* ("paviršutiniškos" merginos), *Pievyų pjovimo teorija* (dėstytojai, nes paskaitos žemo lygio, o reikalavimai per egzaminą aukšti).

Sudėtingas tarimas (2): *Jolanta* (gal kažkiek siejasi su mano vardu. Klausiau jų (sugalvojo nei artimi nei tolimi draugai) kodėl sugalvojo pravardę, atsakė, jog pats mano vardas sunkiai tariamas, todėl sugalvojo kitą), *Ūdra* (dauguma bendrakursių, nes patogiau už pavardę sakyti).

Gimimo laikas (1): *Virgos* (iš anglų kalbos išvertus zodiako ženklą (Virgo - mergelė), nes grupė draugų gimę tą patį mėnesį).

Linksmumas (2): *Ponia seniūnė* (tai labiau pasijuokimui ir sureikšminimui skirta grupės seniūnės pravardė), *Medis* (pravardės vartotojas: draugė. Kodėl: nes mano juokeliai "tokie mediniai, kad net popieriniai").

Elgesio ypatybės (3): *Kilobaitas* (nes atsilaisvina tik po penkių), *Aukselis* (visiems, kuriems aiškinu savo tiesas), *Princesė* (pravardės gavėjas: bendrakursis. Priežastis: nes elgėsi mergaitiškai).

Specialūs ugdymosi poreikiai (1): *Speciukai* (mokiniai su SUP).

Neaiškios kilmės motyvas (4): *Auksinis berniukas* (bendrakursiui, nes yra teachers' pet iš atitinkamos aplinkos), *Baby girl* (Viktorija), *Salmon* (Simona), *Barakūdos* (manau, ir taip aiškiai ką reiškia ir pan.).

Naujumas (1): *Šviežiena* (nes naujas grupėje).

Pastebėta, kad nemaža dalis studentų pravardžių yra aiškinamos keliais motyvais, kuriais siekiama kuo tiksliau įvardyti pravardžiuojamąjį. Toliau išskiriamos studentų užrašytos 39 pravardės, turinčios daugiau nei vieną motyvą.

2) Daugiau nei vienas motyvas (39):

Ūgis ir plaukai (1): *Ilga ir geltona* (grupiokėm, nes viena aukšta, kita geltonais plaukais ir abi tais pačiais vardais, kad paprasčiau būtų suprasti kuri).

Veido panašumas ir kalbos turinys – tikrasis kreipinys (1): *Du Donatai* (taip tarpusavyje įvardijami du grupiokai, kurių neskiria nei kurie kiti grupės nariai).

Kompleksija ir asociacija (2): *Junior* (draugas, nes labai smulkus ir keli draugai turi tą patį vardą), *Lokys* (kaimynui, nes panašiai skamba jo pavardė ir kai jis buvo paauglys buvo apkūnokas, todėl jau nuo paauglystės jį taip ėmė vadinti draugai, pažįstami, kaimynai).

Apranga ir bihevioristinis pomėgis (1): *Mama Meška* (draugė turėjo juodą, labai švelnų ir pūkuotą paltuką, rūpinosi visais draugais).

Plaukai, akys ir būdo ypatybė (1): *Saulytė* (pravardės gavėjas draugė. Priežastis, nes turi šviesius plaukus ir mėlynas akis bei visada šypsosi).

Plaukai ir akys (1): *Smygolas* (pravardės gavėjas: sesuo. Priežastis: nes mažai plaukų ir didelės akys).

Ūgis ir veikla (1): *Vabalas* (nes sesė žema ir plius vairuoja panašų automobilį, pravardė taip prilipo, kad ir visada atsiliepia tuo vardu, bet iš geros pusės).

Grožis ir bihevioristinis pomėgis (1): *Bobutės* (gražios močiutės, daug besirūpinančios kitų reikalais).

Plaukai ir kompleksija (1): *Brokolgalviai* (dažniausiai Z kartos atstovai, 14-20 metų jaunuoliai, turintys specifinę iš vakarų mados atėjusią šukuoseną - trumpai kirpti šonai ir garbanoti plaukai, krintantys ant akių. Papildomas bruožas - lieknas sudėjimas).

Veikla ir apranga (1): *Mielkos* (tos, kurios nori atkreipti vaikinų dėmesį, turi savo makiažo ir drabužių stilių).

Apranga ir plaukai (1): *Tiktokeriai* (vienodai apsirengusių, apsikirpusių paauglių būreliai).

Plaukai ir būdo ypatybė (1): *Ragana* (šeimos nariai, dėl pasišiaušusių plaukų ir charakterio).

Būdo ypatybė ir kompleksija (2): *Robis* (nes vardas vyriškas ir aš pati esu vyriška charakteriu ir tvirto sudėjimo), *Robokopas* (nes vardas vyriškas ir aš pati esu vyriška charakteriu ir tvirto sudėjimo).

Asociacija ir linksmumas (1): *Dangišiknius* (sesei, vardas Dangira. Sugalvojo brolis. Vadina taip tuomet, kai nervina be reikalo. Linksmi).

Situacija ir sudėtingas tarimas (1): *Džeris* (broliui, dėl to, kad pasakė, jog vaikystėje, dėl filmuko Tomas ir Džeris jis labai norėjo vardo Džeris. Ir tai daug lengviau nei kreiptis Jokūbai).

Kalbos turinys ir veikla (1): *Lenkas* (draugui, kuris dažnai kalba apie Lenkiją, ja domisi, turi artimųjų ten).

Asociacija ir patinkantis skambesys (1): *Mimi* (tai pravardė skirta mano draugui. M raidė man primena raidę M žodyje "Meilė" arba katinėlio garsą "Miau". Tai išreiškia gerumą ir gražius jausmus).

Gastronominis pomėgis ir būdo ypatybė (1): *Saulutė* (moteris alkoholikė, kuri bendrai yra geras žmogus, nieko niekada neįžeis).

Veikla – Amatas, profesija ir būdo ypatybė (1): *Silkė* (biudžetinėje įstaigoje dirbanti moteris, kuri kaip taukuose/aliejuje. Organizacijoje gyvena gerai, tačiau atlikti papildomą darbą,

ar padėti kolegai jai sunku, nes kavos pertrauką nusimatė. Sukurta kaip pašėpimui ar hiperbolizuotam tikslui).

Amžius ir kompleksija (1): *Skeletonas* (matematikos mokytojai, senyvo amžiaus, lieknutė).

Kilmė, tautybė ir būdo ypatybė (1): *Babajstaniečiai* (vidurio Azijos piliečiai, kurie elgiasi negražiai).

Amatas, profesija ir pasikartojantis elgesys (1): *Bankininkas* (nes dirba banke ir daugiausiai apie tai kalba).

Asociacija ir kiti motyvai – moteriškumas (1): *Deivė* (pažįstamam, vardu Deividas, kuris yra labai moteriškas ir taip pats save neretai apibūdina).

Protiniai gebėjimai ir artimas ryšys (1): *Dott.ssa* (tai yra Dottoressa, Doktorė. Pravardės gavėjas: draugei, turinčiai daktaro laipsnį, Priežastis: turi laipsnį + yra vienintelė, su kuria galiu apie savo studijas kalbėti plačiau).

Veikla ir asociacija (4): *Katinėlis* (pravardės gavėjas: artimas draugas. Priežastis: augino du katinus ir tokia pravarde jį buvo lengviau atskirti), *Katė* (mano draugai ir vaikinai, nes moku labai gerai pamėgdžioti katiną ir mano vardo pirma raidė K), *Katytė* (mano draugai ir vaikinai, nes moku labai gerai pamėgdžioti katiną ir mano vardo pirma raidė K), *Kysius* (mano draugai ir vaikinai, nes moku labai gerai pamėgdžioti katiną ir mano vardo pirma raidė K).

Būdo ypatybė ir fiziologija (1): *Katiniukas* (pravardės gavėjas: antra pusė. Priežastis: nes meilus ir šiltas).

Pasikartojantis elgesys ir būdo ypatybė (1): *Miegančioji gražuolė* (sesei, nes visada miega ir būna pavargusi).

Asociacija ir būdo ypatybė (2): *Sassy* (gavėjas: draugas. Priežastis: nes gražiai rimavosi su vardu ir buvo šmaikštus), *Vikipedija* (nes vardu Viktorija ir vienintelė iš grupės, kur susigauja greičiausiai).

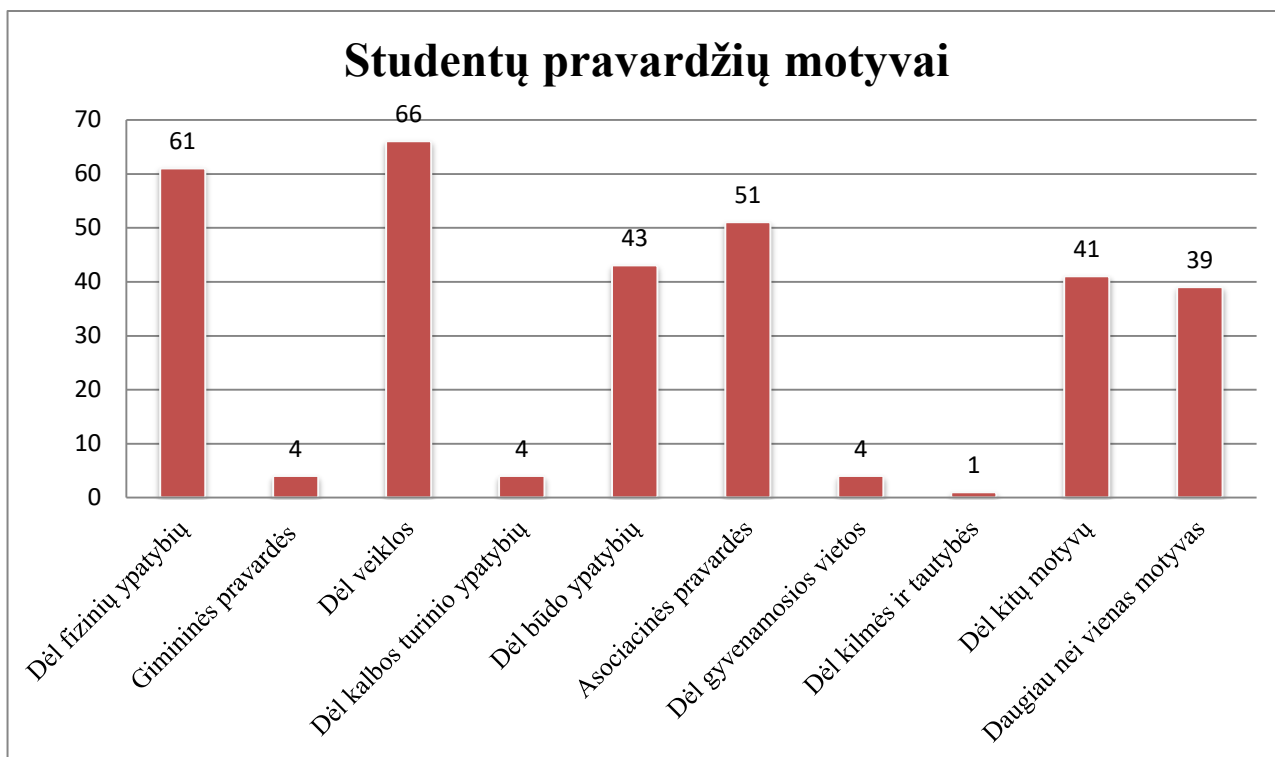
Potencija ir būdo ypatybė (1): *Byjstruk* (kažkas labai greitas, gudrus).

Amžius ir būdo ypatybė (1): *Lambiak* (jaunas žmogus, dar nematęs gyvenimo, nieko nemokantis padaryti).

Situacija ir asociacija (1): *Etsug* (nes jauna taip pasivadinau savo instagramo paskyrą. Mano vardas iš kitos pusės).

Būdo ypatybė ir gimimo laikas (1): *Ožka* (pravardės vartotojas: tėvai. Kodėl: nes užsispyrusi ir sesuo gimusi ožkos metais).

Kiti motyvai (1): *Bumbuliukė* (bendrakursėms, nes *Teams* platformoje matomos tik kaip "burbuliukai" / ikonos, jų veidų nemato).

10 paveikslas. Studentų pravardžių motyvai

Apibendrinant surinktus duomenis galima teigti, kad iš 314 studentų teiktų pravardžių su motyvais (žr. 10 pav.), studentai dažniausiai pravardes kuria dėl asmens veiklos (66; 21 %), dėl fizinio ypatybių (61; 19,4 %), vardo ar pavardės asociacijų (51; 16,2 %). Šiek tiek rečiau pravardės kuriamos dėl asmens būdo ypatybių (43; 13,7 %), dėl kitų motyvų (41; 13,1 %) arba dėl kelių motyvų (39; 12,4 %). Rečiausiai studentų kuriamos gimiminės pravardės (4; 1,3 %), pravardės dėl kalbos turinio ypatybių (4; 1,3 %), dėl gyvenamosios vietos (4; 1,3 %) ir dėl kilmės ir tautybės (1; 0,3 %).

7. STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ PRAGMATINIAI ASPEKTAI

Pravardės egzistuoja nuo seniausių laikų, kai asmenys vieni kitiems jas suteikdavo dėl skirtingų priežasčių – vienomis jų siekdami įžeisti, pašiepti žmogų, o kitomis pradžiuginti (plg. Endzelytė, 2018). Lingvistinei pragmatikai rūpi ištirti kalbėjimą kaip procesą, kuris apima komunikavimą, supratimą, raišką, psichologines kalbėtojų nuostatas (plg. Čepaitienė, 2007, p. 13). Vienas iš svarbiausių aspektų pragmatiškai tiriant studentų pravardes – jų davėjų ir gavėjų tarpusavio santykio išsiaiškinimas, jausena vartojant ir gaunant pravardes bei (ne)vartojamų ar (ne)sugalvojamų pravardžių vertinimas. Šioje magistro darbo dalyje tai ir siekiama išanalizuoti.

7.1. Pravardžių davėjų ir gavėjų santykių vertinimas

Pravardžiuotojų ir pravardžiuojamųjų santykių vertinimas atskleidžiamas ištyrus respondentų anketoje pateiktus atsakymus apie jų santykį su asmenimis, kuriuos jie pravardžiuoja ir santykį su tais, kurie pravardes skyrė jiems patiems. Studentų buvo klausama: *kaip vertinate santykius su asmenimis, kuriems sugalvojote pravardes, kaip vertinate santykius su pravardžių davėjais*.

Siekiant įvertinti pravardžių davėjų santykį su pravardžiuojamaisiais, respondentų prašyta atsakyti į teiginius (*dalykiški, artimi, tolimi, neutralūs, kita (įrašykite)*), pasirenkant tinkamą variantą (*1 – visiškai nesutinku, 2 – nesutinku, 3 – nei sutinku, nei nesutinku, 4 – sutinku, 5 – visiškai sutinku*). Pastebėta, kad į užduotą klausimą apie santykių su asmenimis, kuriems sugalvoja pravardes, vertinimą atsakė ne visi respondentai. Kai kurie iš jų pasirinko, jų manymu, tinkamą variantą tik į pateiktą teiginį *dalykiški* (123 atsakymai), o kai kurie į kitus teiginius – *artimi* (133 atsakymai), *tolimi* (132 atsakymai), *neutralūs* (132 atsakymai), *kita* (6 atsakymai).

Nustatyta, kad didžioji dauguma atsakiusiųjų visiškai nesutinka, kad jų santykiai su asmenimis, kuriems sugalvoja pravardes, yra dalykiški (51; 41,5 %) (žr. 4 lentelę). 24 (19,5 %) iš 123 į šį teiginį atsakiusiųjų studentų nurodė, kad nesutinka, o 26 (21,1 %) pažymėjo, kad nei sutinka, nei nesutinka, jog jų santykiai su pravardžiuojamaisiais yra dalykiški. Su teiginiu, kad santykiai su pravardžių gavėjais yra dalykiški sutiko 14 (11,4 %) respondentų, o visiškai sutiko vos 8 (6,5 %).

Į teiginį, kad santykiai su pravardžiuojamaisiais asmenimis yra artimi atsakė 133 studentai. Pastebėta, kad daugiau nei pusė atsakiusiųjų (80; 60,2 %) su teiginiu dėl artimų santykių visiškai sutinka, o 33 studentai (24,8 %) sutinka. Mažuma atsakiusiųjų santykių su pravardžiuojamaisiais nei

vertina, nei nevertina (10; 7,5 %) kaip artimų, vos 3 (2,3 %) nurodė, kad su teiginiu nesutinka ir 7 (5,3 %) teigė visiškai nesutinkantys.

Prašant pasirinkti labiausiai tinkantį teiginį į klausimą dėl tolimų santykių su pravardžių gavėjais, didžioji dalis respondentų teigė visiškai nesutinkantys (76; 57,6 %) arba nesutinkantys (25; 18,9 %), kad santykiai yra tolimi. 15 (11,4 %) iš 132 į šį teiginį atsakiusių tvirtino, kad su teiginiu nei sutinka, nei nesutinka, 10 (7,6 %) – nesutinka, o 6 (4,5 %) teigė visiškai nesutinkantys, kad santykiai su asmenimis, kuriems sugalvojo pravardes, yra tolimi.

Pastebėta, kad didžioji dauguma studentų santykių su pravardžių gavėjais nelaiko neutraliais. 53 (40,2 %) iš 132 į šį teiginį atsakymą pateikusių respondentų nurodė, kad su teiginiu visiškai nesutinka, 24 (18,2 %), kad nesutinka, o 41 (31,1 %) – nei sutinka, nei nesutinka. Vos 14 studentų santykius su pravardžių gavėjais vertina kaip neutralius – su teiginiu sutinka 9 (6,8 %), o visiškai sutinka 5 (3,8 %).

6 studentai įvardijo kitus teiginius, kaip vertina santykius su pravardžiuojamaisiais. 1 (16,7 %) studentas nurodė, kad santykiai yra artimi, draugiški, šilti, dar 1 (16,7 %), jog santykiai yra draugiški. 1 (16,7 %) respondentas nurodė, kad santykius su pravardžiuojamaisiais vertina skirtingai – *skirtingai labai priklauso ar kaimynas ar bendrakursis*. Likę 3 (50 %) respondentai, pasirinkdami teiginį *Kita*, priežasties nenurodė.

4 lentelė. Atsakymai į klausimą *Kaip vertinate santykius su asmenimis, kuriems sugalvojote pravardes?*

<i>Kaip vertinate santykius su asmenimis, kuriems sugalvojote pravardes?</i>	Dalykiški	Artimi	Tolimi	Neutralūs
Visiškai nesutinku	51 (41,5 %)	7 (5,3 %)	76 (57,6 %)	53 (40,2 %)
Nesutinku	24 (19,5 %)	3 (2,3 %)	25 (18,9 %)	24 (18,2 %)
Nei sutinku, nei nesutinku	26 (21,1 %)	10 (7,5 %)	15 (11,4 %)	41 (31,1 %)
Sutinku	14 (11,4 %)	33 (24,8 %)	10 (7,6 %)	9 (6,8 %)
Visiškai sutinku	8 (6,5 %)	80 (60,2 %)	6 (4,5 %)	5 (3,8 %)

Taigi, surinktų duomenų analizė leidžia teigti, kad dauguma Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių studentų santykius su asmenimis, kuriems sugalvojo pravardes, vertina kaip artimus. Mažiausiai studentų nurodė priešingai, kad santykiai yra tolimi.

Tokiu pačiu būdu siekta įvertinti ir pravardžių gavėjų santykį su pravardžiuotojais. Respondentams buvo užduotas klausimas: *kaip vertinate santykius su pravardės (-džių) davėjais* ir teikti tie patys teiginiai (*dalykiški, artimi, tolimi, neutralūs, kita (įrašykite)*) bei prašoma pasirinkti tinkamą variantą (*kai 1 – visiškai nesutinku, 2 – nesutinku, 3 – nei sutinku, nei nesutinku, 4 – sutinku, 5 – visiškai sutinku*). Atkreiptinas dėmesys, kad į teiginį, jog santykiai yra dalykiški atsakymus pateikė 70 studentų. Į teiginius, kad artimi, tolimi, neutralūs – po 76 studentus. Kitas priežastis nurodė 4 studentai.

Pastebėta, kad dauguma respondentų santykių su pravardžių davėjais nelaiko dalykiškais (žr. 5 lentelę). Su šiuo teiginiu visiškai nesutiko 33 (47,1 %), nesutiko 9 (12,9 %), nei sutiko, nei nesutiko 18 (25,7 %) studentai. Mažuma atsakiusiųjų santykius vertina kaip dalykiškus – 7 (10 %) sutinka ir 3 (4,3 %) visiškai sutinka su teiginiu.

Išanalizavus respondentų atsakymus nustatyta, kad kaip ir santykius su pravardžių gavėjais, taip ir su davėjais dauguma vertina kaip artimus. 47 (61,8 %) studentai visiškai sutinka, 14 (18,4 %) sutinka su teiginiu, kad santykiai yra artimi. Mažiau respondentų teigė nei sutinkantys, nei nesutinkantys (8; 10,5 %), nesutinkantys (1; 1,3 %) ir visiškai nesutinkantys (6; 7,9 %).

Dauguma respondentų santykių su pravardžių davėjais nelaiko tolimais – 50 (65,8 %) atsakiusiųjų visiškai nesutinka, 12 (15,8 %) nesutinka su teiginiu. 7 (9,2 %) iš atsakiusiųjų laikosi neutralios nuomonės – nei sutinka, nei nesutinka. Mažiausiai studentų teigė pritariantys, kad santykiai yra tolimi – 1 (1,3 %) sutinka ir 6 (7,9 %) visiškai sutinka.

Studentai santykių su savo asmeninių pravardžių teikėjais taip pat nelaiko ir neutraliais. 27 (35,5 %) visiškai nesutinka, 15 (19,7 %) nesutinka, 28 (36,8 %) nei sutinka, nei nesutinka su pasiūlytu teiginiu. Vos 2 (2,6 %) studentai teigė sutinkantys, kad santykius vertina neutraliais, o 4 (5,3 %) tikino visiškai sutinkantys.

4 iš atsakiusiųjų pažymėjo teiginį *Kita* ir teikė savo atsakymus, kaip vertina santykius su pravardžiuotojais. 1 (25 %) studentas teigė, kad santykiai yra šilti ir draugiški, dar 1 (25 %) tikino, kad santykiai priklauso nuo pačios pravardės įvertinimo – *žiūrint kokios pravardės. Jei nežeidžiančios, viskas gerai*. 2 (50 %) studentai, pasirinkdami teiginį *Kita*, savo atsakymo neįrašė.

5 lentelė. Atsakymai į klausimą *Kaip vertinate santykius su pravardės (-džių) davėjais?*

<i>Kaip vertinate santykius su pravardės (-džių) davėjais?</i>	Dalykiški	Artimi	Tolimi	Neutralūs
Visiškai nesutinku	33 (47,1 %)	6 (7,9 %)	50 (65,8 %)	27 (35,5 %)
Nesutinku	9 (12,9 %)	1 (1,3 %)	12 (15,8 %)	15 (19,7 %)
Nei sutinku, nei nesutinku	18 (25,7 %)	8 (10,5 %)	7 (9,2 %)	28 (36,8 %)
Sutinku	7 (10 %)	14 (18,4 %)	1 (1,3 %)	2 (2,6 %)
Visiškai sutinku	3 (4,3 %)	47 (61,8 %)	6 (7,9 %)	4 (5,3 %)

Apibendrinant studentų atsakymus į anketoje užduotus klausimus, galima teigti, kad santykius tiek su pravardžių davėjais, tiek su gavėjais studentai dažniau vertina kaip artimus ir mažiau kaip tolimus, neutralius ar dalykiškus. Šie duomenys leidžia manyti, kad studentai dažniau pravardės teikia ir patys gauna iš artimų asmenų. Tikėtina, kad tokios gautos pravardės studentus ir jų pravardžiuojamuosius apibūdina tiksliau, nes žinoma daugiau būdo, veiklos ar kitų ypatybių apie artimą asmenį.

Be kita ko, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų anketoje taip pat klausta, kas jų aukštosios mokyklos aplinkoje turi ir dažniau vartoja pravardes – moterys ar vyrai. Išanalizavus pateiktus duomenis nustatyta, kad 34 (17 %) atsakė, jog daugiau pravardžių turi moterys, kiek daugiau nurodė, kad vyrai (44; 22 %). Daugiau nei pusė respondentų negalėjo atsakyti (122; 61 %), kas jų aukštosios mokyklose aplinkoje turi daugiau pravardžių (žr. 6 lentelę). Apibendrinant gautus rezultatus, galima manyti, kad studentai vartojamomis, sugalvotomis ar asmeninėmis pravardėmis viešai arba tarpusavyje nesidalija, todėl įvardyti, kas jų turi daugiau – vyrai ar moterys – atsakyti negali.

Išanalizavus surinktus duomenis nustatyta, kad iš Vilniaus apskrities kilę studentai nurodė, kad jų aukštosiose mokyklose daugiau pravardžių turi vyrai (9) nei moterys (6). Iš Kauno apskrities kilę studentai teigė, kad jų aukštosiose mokyklose daugiau pravardžių taip pat turi vyrai (18) nei moterys (10), o iš Klaipėdos apskrities kilę studentai įvardijo, kad tiek vyrai (7), tiek moterys (8)

aukštosios mokyklos aplinkoje turi panašiai tiek pat pravardžių. Iš Šiaulių apskrities kilę studentai teigė, kad tiek vyrai (3), tiek moterys (3) turi tiek pat pravardžių.

Studentų taip pat buvo klausiama, kas jų aukštosios mokyklos aplinkoje dažniau vartoja pravardes – vyrai ar moterys. Pastebėta, kad daugiau nei pusė apklaustųjų negalėjo atsakyti (109; 54,5 %) į šį klausimą. Daugiau nei ketvirtadalis studentų nurodė, kad jų aukštosios mokyklos aplinkoje pravardes dažniau vartoja vyrai (58; 29 %), kiek mažiau teigė, kad moterys (33; 16,5 %). Palyginus iš keturių didžiųjų Lietuvos miestų aukštųjų mokyklų studentų gautus duomenis, pastebėta, kad iš Vilniaus apskrities kilę studentai nurodė, jog jų aukštosiose mokyklose pravardes dažniau vartoja vyrai (11) nei moterys (4), iš Kauno apskrities kilę studentai nurodė taip pat, kad dažniau vyrai (23) nei moterys (7). Iš Klaipėdos apskrities kilę studentai nurodė, kad aukštosiose mokyklose panašiai dažnai prasivardžiuoja tiek vyrai (7), tiek moterys (8). Iš Šiaulių apskrities kilę studentai teigė taip pat, kaip ir kilę iš Klaipėdos – kad dažniau pravardes vartoja vyrai nurodė 6 studentai ir 7 teigė, kad dažniau moterys.

6 lentelė. Moterų ir vyrų pravardžių turėjimas ir vartoseną Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštosiose mokyklose

Klausimas	Moterys	Vyrai	Negaliu atsakyti
<i>Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje turi daugiau pravardžių?</i>	34 (17 %)	44 (22 %)	122 (61 %)
<i>Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje dažniau vartoja pravardes?</i>	33 (16,5 %)	58 (29 %)	109 (54,5 %)

Be kita ko, buvo siekta nustatyti, kas Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštosiose mokyklose daugiau turi ir dažniau vartoja pravardes – studentai ar dėstytojai (žr. 7 lentelę). Pastebėta, kad atsakymai į klausimą, kas aukštosios mokyklos aplinkoje turi daugiau pravardžių, pasiskirstė maždaug tolygiai. Didesnė dalis respondentų nurodė, kad aukštosios mokyklos aplinkoje daugiau pravardžių turi dėstytojai (76; 38 %), o mažiau, kad studentai (56; 28 %). 68 (34 %) respondentai teigė, kad į šį klausimą atsakyti negali.

Išanalizavus pateiktus duomenis nustatyta, kad iš Vilniaus apskrities kilę studentai teigė, jog jų aukštosiose mokyklose daugiau pravardžių turi dėstytojai (17) nei studentai (7), o iš Kauno apskrities kilę studentai nurodė priešingai – kad daugiau pravardžių turi studentai (23) nei dėstytojai (20). Tiek iš Klaipėdos (kad dėstytojai – 17, kad studentai – 11), tiek iš Šiaulių (kad dėstytojai – 10, kad studentai – 3) apskričių kilę studentai nurodė, kad daugiau pravardžių aukštosiose mokyklose turi dėstytojai.

Į klausimą, kas aukštosios mokyklose aplinkoje dažniau vartoja pravardes, didžioji dalis respondentų atsakė, kad studentai (149; 74,5 %). Vos 2 (1 %) studentai, kilę iš Vilniaus ir Kauno, nurodė, kad pravardes dažniau vartoja dėstytojai. 48 (24 %) teigė į šį klausimą atsakyti negalintys. Be to, 1 (0,5 %) respondentas nurodė, kad pravardes aukštosios mokyklose aplinkoje vartoja tiek studentai, tiek dėstytojai – *abu*.

Studentų anketoje taip pat klausta, su kokio amžiaus pašnekovais jie vartoja pravardes. Nustatyta, kad didžioji dalis apklaustųjų (75; 63,6 %) pravardes vartoja su bendraamžiais. 39 (33,1 %) studentai nurodė, kad jiems nesvarbus pašnekovo amžius. Po 1 respondentą (1,7 %) teigė, kad pravardes vartoja su jaunesniais ir su vyresniais asmenimis.

7 lentelė. Studentų ir dėstytojų pravardžių turėjimas ir vartoseną Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštosiose mokyklose

Klausimas	Studentai	Dėstytojai	Negaliu atsakyti	Abu
<i>Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje turi daugiau pravardžių?</i>	56 (28 %)	76 (38 %)	68 (34 %)	0 (0 %)
<i>Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje dažniau vartoja pravardes?</i>	149 (74,5 %)	2 (1 %)	48 (24 %)	1 (0,5 %)

Apibendrinant gautus duomenis, galima teigti, kad aukštųjų mokyklų aplinkoje šiek tiek dažniau yra pravardžiuojami dėstytojai, turintys didesnę socialinę galią. Tai parodo, kad studentai nevengia pravardžiuoti asmenų, turinčių aukštesnį socialinį statusą, su kuriais juos sieja nelygiaverčiai (asimetriniai) santykiai. Pravardes aukštųjų mokyklų aplinkoje dažniau vartoja

studentai, o dėstytojai prasivardžiuoti vengia. Be to, studentai pravardes dažniau vartoja su savo bendraamžiais nei su jaunesniais ar vyresniais už juos asmenimis.

7.2. Jausena vartojant ir gaunant pravardes

Siekiant išsiaiškinti studentų jauseną vartojant ir gaunant pravardes, buvo užduoti klausimai: *kaip jaučiatės vartodami pravardes, kaip dažniausiai jaučiatės išgirdę (-usi) savo pravardes*. Atsakydami į pirmąjį minėtą klausimą studentai turėjo atsakyti į teigtus teiginius (*išradingas, šmaikštus / linksmas, pranašesnis už kitą, draugiškas*), pasirinkdami, jų manymu, tinkamą variantą (*kai 1 – visiškai nesutinku, 2 – nesutinku, 3 – nei sutinku, nei nesutinku, 4 – sutinku, 5 – visiškai sutinku*). Atkreiptinas dėmesys, kad į šį klausimą, pasirinkdami teiginį *išradingas*, atsakė 111 studentų, teiginį *šmaikštus / linksmas* – 119, teiginį *pranašesnis už kitą* – 118, *draugiškas* – 119 studentų.

Iš surinktų duomenų (žr. 8 lentelę) matyti, kad vartodami pravardes studentai dažniau jaučiasi draugiški ir šmaikštūs ar linksmi, o rečiau išradingi ir pranašesni už kitą. Tai leidžia manyti, kad studentai pravardes vartoja ne siekdami pasityčioti, bet pravardes laikydami draugiškumo simboliu.

8 lentelė. Studentų jausena vartojant pravardes

<i>Kaip jaučiatės vartodami pravardes?</i>	Išradingas	Šmaikštus / linksmas	Pranašesnis už kitą	Draugiškas
Visiškai nesutinku	10 (9 %)	7 (5,9 %)	69 (58,5 %)	4 (3,4 %)
Nesutinku	13 (11,7 %)	8 (6,7 %)	19 (16,1 %)	6 (5 %)
Nei sutinku, nei nesutinku	51 (45,9 %)	26 (21,8 %)	16 (13,6 %)	32 (26,9 %)
Sutinku	24 (21,6 %)	46 (38,7 %)	8 (6,8 %)	42 (35,3 %)
Visiškai sutinku	13 (11,7 %)	32 (26,9 %)	6 (5,1 %)	35 (29,4 %)

Siekiant suprasti studentų emocijas, kurias sukelia jiems skiriamos asmeninės pravardės, buvo užduotas klausimas *kaip dažniausiai jaučiatės išgirdę (-usi) savo pravarde (-des)*. Respondentams teikti atsakymų variantai – *jaučiuosi išskirtinis (-ė), jaučiuosi savas (-a), jaučiuosi svarbus (-i), jaučiuosi pažemintas (-a), jaučiuosi įžeistas (-a), man nerūpi ir kita (įrašykite)*. Į šį klausimą atsakymus pateikė 74 studentai. Dauguma jų (41; 55,4 %) nurodė, kad išgirdę savo pravardes jaučiasi savi, mažiau teigė, kad jiems nerūpi (17; 23 %). Mažuma respondentų teigė, kad išgirdę savo pravardes jaučiasi pažeminti (5; 6,8 %), įžeisti (3; 4,1 %), išskirtiniai (2; 2,7 %) ar

svarbūs (1; 1,4 %). 4 (5,6 %) studentai atsakydami į šį klausimą nurodė kitas priežastis (*Vienos pravardės nemėgstu, tačiau ji manęs nežeidžia, o kitai esu neutrali; juokinga pravarde tai smagu būna; jeigu kokioje įstaigoje laukiant savo eilės - normalu, jeigu sako bendradarbis - keista/nemalonu; normalus dalykas, vardu i mane draugai nesikreipia*). 1 (1,4 %) studentas, pasirinkdamas kitą priežastį, jos nenurodė.

Apibendrinant, galima pastebėti, kad Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų asmeninės pravardės nežeidžia. Jie, gaudami asmenines pravardes, dažniausiai jaučiasi savi.

7.3. Studentų pravardžių vertinimas

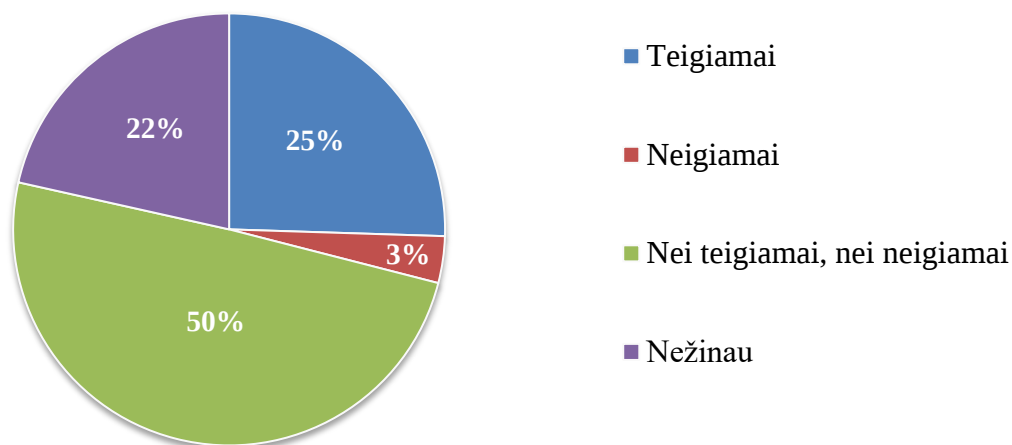
Kalbos vartotojai reiškia nuomonę apie vardus ir kitus asmenvardžius – pavardes, pravardes, slapyvardžius. Kaip išskiria K. Župerka, metakalbinis komentaras (pavyzdžiui, *linksma pravardė, graži pravardė* ir kt.) kartu su komentuojamuoju vardu sudaro metakalbinį vienetą. Kalbos vartotojai dažniausiai dėmesį kreipia į vardų priešpriešas: gražus (malonus) – negražus, lietuviškas – nelietuviškas, kaimiškas – miestiškas, įprastas – retas, o asmenvardžius, išreikštus deminutyvais, vertina ypač teigiamai (plg. Župerka, 2006, p. 62–63). Analizuojant studentų pravardžių pragmatinius aspektus, svarbu išsiaiškinti ir pačių studentų požiūrį į pravardes kaip reiškinį – jų suvokimą, vertinimą ir vartojimo etiškumą. Respondentų buvo klausama, kaip apskritai jie vertina pravardes ir teiktos opozicijos¹⁰: *nevaizdinga–vaizdinga, nemandagu–mandagu, nešmaikštu–šmaikštu, įžeidu–neįžeidu, nesuartina–suartina, neetiška–etiška*. Iš surinktų duomenų matyti, kad didžioji dalis studentų pravardes vertina neutraliai. Pastebėta, kad daugiau respondentų nurodė, jog pravardes vertina labiau kaip vaizdingą (57; 28,5 %) ir kaip vaizdingą (30; 15 %) reiškinį nei atvirkščiai (kaip mažiau vaizdingą (14; 7 %) ar nevaizdingą (25; 12,5 %)). Atsakydami, ar pravardės yra mandagu, ar nemandagu, didžioji dalis respondentų teigė, kad pravardes vertina labiau kaip nemandagų (46; 23 %) ir nemandagų (33; 16,5 %) reiškinį. Mažiau apklaustųjų nurodė, kad pravardes vartoti yra labiau mandagu (15; 7,5 %) ar mandagu (5; 2,5 %). Pastebėta, kad dažniau pravardes laiko labiau šmaikščiomis (60; 30 %) ir šmaikščiomis (24; 12 %) nei mažiau šmaikščiomis (23; 11,5 %) arba visiškai nešmaikščiomis (29; 14,5 %). Nors atsakydami, ar

¹⁰ Taikyta semantinio diferencialo skalė nuo 1 iki 5 – kai 1 *nevaizdinga, nemandagu, nešmaikštu, įžeidu, nesuartina, neetiška* ir, kai 5 – *vaizdinga, mandagu, šmaikštu, neįžeidu, suartina, etiška*. Vadinasi, kuo didesnis pasirinktas įvertis, tuo jis darbe yra suprantamas kaip pozityvesnis.

pravardės yra įžeidu, ar ne, didžioji dalis respondentų nurodė neutralią nuomonę, vis tik, daugumą kitų atsakiusiųjų teigė, kad jos labiau yra įžeidžios (38; 19 %) ir labiau žeidžiančios (30; 15 %) nei, kad labiau neįžeidžios (29; 14,5 %) arba neįžeidžios (6; 3%). Didesnė dalis apklaustųjų teigė, kad pravardes vertina kaip reiškinį, kuris dažnesniu atveju labiau suartina (55; 27,5 %) ar suartina (27; 13,5 %) nei, kad rečiau suartina (22; 11 %) arba visiškai nesuartina (33; 16,5 %). Didžioji dalis respondentų pravardes vertina kaip visiškai neetišką (36; 18 %), labiau neetišką (32; 16 %) reiškinį. Mažesnė dalis respondentų nurodė, kad pravardes vartoti yra labiau etiška (26; 13 %) ir etiška (3; 1,5 %).

Siekiant dar geriau suprasti studentų pravardžių vertinimą, buvo užduotas klausimas, kaip, jūsų manymu, studentai vertina pravardes (žr. 11 pav.). Didžioji dalis respondentų mano, kad studentai pravardes vertina nei teigiamai, nei neigiamai (99; 50 %). Daugiau atsakiusiųjų mano, kad studentai pravardes vertina teigiamai (51; 25 %) nei, kad neigiamai (7; 3 %). Kiek mažiau nei ketvirtadalis nurodė, kad studentų nuomonės šiuo klausimu nežino (43; 22 %). Pastebėta, kad studentai linkę pravardes vertinti atsižvelgdami į pravardės motyvą, konkrečią pravardžių vartojimo situaciją, pravardės davėjo ir gavėjo santykį, todėl manytina, kad ir pravardes vertina nei teigiamai, nei neigiamai (*Priklauso nuo pravardės turinio; Kaip studentai vertintų pravardes priklausytų nuo jų vartojimo motyvo; Juk priklauso nuo situacijos – kaip artimi yra studentai, koks yra pravardės vartojimo tikslas ir t.t.; Priklauso nuo situacijos; Įvairiai, priklauso nuo pravardės reikšmės; Nes pravardės reikšmė priklauso nuo tarpusavio santykių ir bendravimo ypatumų ir pan.*). Pravardžių vartojimas studentams taip pat asocijuojasi su draugiškumu, šmaikštumu ir kuriu artimesniu ryšiu (*Sukuriamas artumo ryšys; Šmaikštu, kartais patys sau susigalvoja, nebetaikomos kažkokios įžeidžios pravardės; Linksmiau gyventi; Pravardės gali būti draugiškumo ženklas, bendravimo būdas, kuris stiprina grupės ryšį, sukuria neformalią, jaukią atmosferą. Bet kai kurios pravardės gali būti suprantamos kaip šaržuojančios ar net žeidžiančios; Nes smagus pajvairinimas, juokinga kartais; Bendrumas grupėje atsiranda, ar tarpasmeniniuose santykiuose; Tinkamoje aplinkoje, nežeidžiančios pravardės suartina ir pan.*).

Kaip, Jūsų manymu, studentai vertina pravarde?

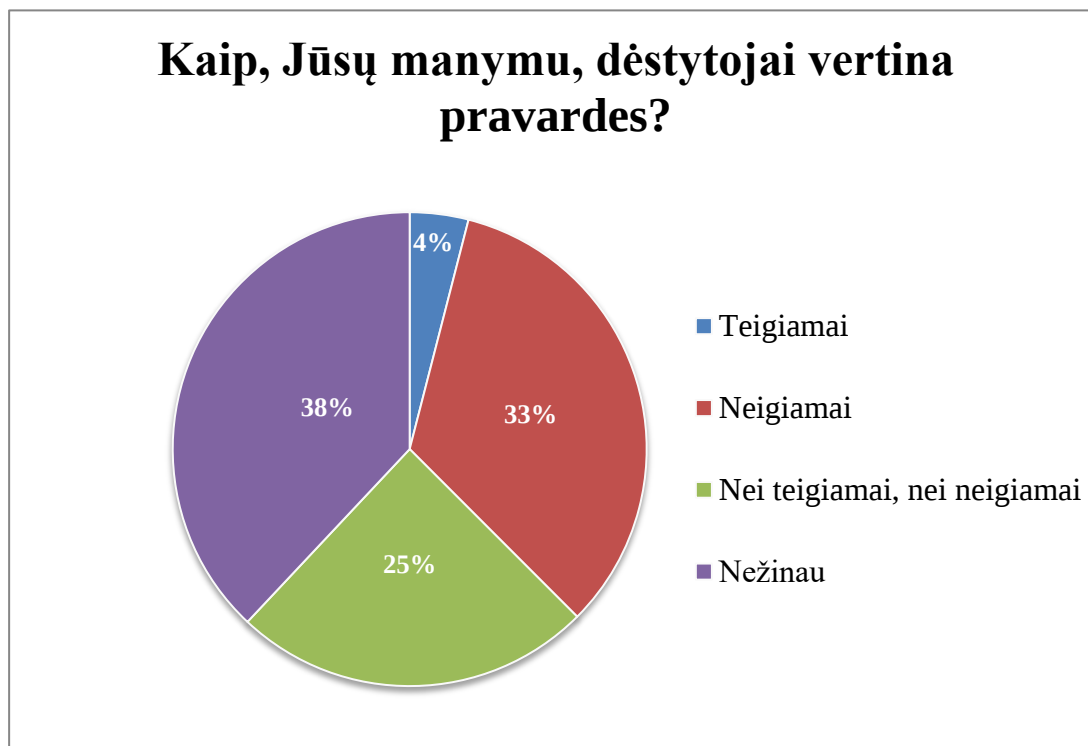

11 paveikslas. Studentų pravarėžių vertinimas

Apibendrinant galima teigti, kad dažnesniu atveju Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentai pravarde vertina kaip vaizdingą, šmaikštų ir suartinantį reiškinį, tačiau taip pat mano, kad pravarde vartoti yra nemandagu, įžeidu ir neetiška. Atsižvelgiant į surinktus duomenis, teigtina, kad studentai pravarde vertina nei teigiamai, nei neigiamai, nes pravarėžių vertinimas priklauso nuo teikiamos pravarės motyvo ar pravarėžiavimo situacijos. Pravarės vertinamos neigiamai tais atvejais, kai jos žeidžia pravarėžiuojamąjį.

Be kita ko, studentų prašyta atsakyti į klausimą, kaip, jų nuomone, dėstytojai vertina pravarde (žr. 12 pav.). Pastebėta, kad respondentų nuomone dėstytojai ir studentai pravarde vertina skirtingai – net 67 (33 %) respondentai nurodė, kad dėstytojai pravarde vertina kaip neigiamą ir tik 8 (4 %) kaip teigiamą reiškinį. Didžioji dalis respondentų teigė dėstytojų vertinimo nežinantys (76; 38 %). 49 (25 %) respondentai mano, kad dėstytojai pravarde vertina nei teigiamai, nei neigiamai. Studentų manymu, dėstytojai pravarde sieja su įžeidimu, patyčiomis (*Manau, nes galvoja, kad tai yra įžeidu; Nes jiems atrodo įžeidu; Nes gali atrodyti, kad tyčiojamės ar bandome įžeisti, įskaudinti žmogų; Pravarės žeidžia asmens orumą; Manau jie jaučiasi įžeidinėjami; Dažniausia jų pravarės neigiamos; Mano, kad tai įžeidu; Gal atrodo, kaip patyčios ir pan.*). Nemaža dalis studentų mano, kad dėstytojai pravarde vertina neigiamai, atsižvelgami į akademinę

etiką (Nes pravardės neturi nieko bendro su aukštuoju mokslu; Dėstytojai, manau, siekia palaikyti dalykiškus santykius su savo studentais, o pravardės kai kuriems dėstytojams tą dalykiškumo ribą gali ir peržengti; Neetiška; Dėstytojo pozicija reikalauja etikos, kaip dėstytojai tikrai neigiamai. Tačiau santykiuose, kur nėra studentas dėstytojas, manau kiekvienas asmeniškai turi nuomonę; Nes ne vieta ir ne laikas; Nes dažnai dėstytojai yra konservatyvūs ir vertina tokius „šmaikščius“ dalykus neigiamai, neva tai nėra etiška, ar gal net įžeidu ir pan.).

12 paveikslas. Dėstytojų pravardžių vertinimas (studentų nuomonė)

Studentų atsakymai į klausimą, kur, jų nuomone, pravardės vartoti yra neetiška, parodė, kad didžioji dalis neetiškiausia vieta vartoti pravardes laiko oficialias, dalykiškas situacijas ir viešąsias erdves (*Oficialiuose susitikimuose, norint parodyti pagarbą, etiškai, mandagiai elgiantis; Kuomet aplinka yra dalykinė, su žmogumi neturi jokių ryšių, nes jis gali nesuprasti, likti įžeistas, gali sulaukti pasekmių (jei kalbam apie dėstytoją); Seime, universitete, darbe – ten, kur reikia profesionalumo. Pravardės nėra oficialus asmenvardis, dėl to šiose situacijose netinkamos; Verslo susitikime arba darbo aplinkoje; Profesionaliuose santykiuose, svarbiuose renginiuose; Svarbiame pokalbyje, kaip atsiskaityme; Paskaitų, atsiskaitymų, pristatymų metu; Studijose, tarp mokytojų ar dėstytojų, gydymo įstaigos; Paskaitų metu, konferencijų metu, kitais oficialiais atvejais; Dalykinėje*

aplinkoje ir pan.). Studentai taip pat dėmesį atkreipia į galimą pravardžių įžeidumą, todėl teigia, kad pravarde neetiška vartoti tais atvejais, kai žinoma, jog pravardė gali įžeisti pravardžiuojamąjį (*Siekiant įžeisti kažką; Neetiška vartoti pravarde, kai tai žeidžia kitą žmogų; Kai siekiama įžeisti, kurti psichologinį nesaugumą, žeminti; Nepažįstamam žmogui, norint įžeisti, kai žinai, kad žmogui nepatinka; Kai jos įleidžia rasę, tautybę, tikėjimą; Kai norima įžeisti, sutapatinama su keiksmazodžiu; Tada, kai ta pravardė skamba negražiai ir gali būti įžėdi; Norint pašiepti, pažeminti žmogų; Neetiška vartoti pravarde, kuriomis siekiama įžeisti, pažeminti. Ypač tokias, kurios susijusios su išvaizdos savybėmis, kurių žmogus negali pakeisti, negalia, sutrikimais ir t. t. Apskritai, manau, kad pravarde turėtų apsiriboti artimu draugu ar šeimos ratu ir pan.*). Pravardžių vartojimą neetišku studentai laiko ir tais atvejais, kai pravarde gavėją ir davėją skiria didesnis socialinis nuotolis – kai komunikantai yra mažiau artimi, pažįstami (*Paskaitos metu, darbe, bendraujant su daug vyresniu žmogumi; Vyreniems, aukštesnes pareigas užimantiems žmonėms dėl pagarbos; Su mažai pažįstamais, darbe, ne artimų žmonių aplinkoje, nes gali įžeisti; Universitete su dėstytojais ar su vyresniais žmonėmis, nes tai nemandagu; Kalbant su vyresniais žmonėmis ir pan.*).

Galiausiai studentų buvo paprašyta nusakyti, kas yra pravardė (žr. 3 priedą). Net 43 studentai nurodė, kad pravardė yra koks nors vardas, pavyzdžiui, *neoficialus, suartėjimo ir linksmumo tikslais, uždėtas žmogaus vardas; išgalvotas humoristinis vardas; šmaikštus artimo žmogaus vardas; išgalvotas, naujas vardas žmogus, kuris gali būti teigiamas (neįžeidus), arba neigiamas (žeidžiantis ir menkinantis); pravardė – tai neformalus, dažniausiai draugiškas arba juokais suteiktas asmens vardas, kuris paprastai pakeičia tikrąjį vardą; vardas, kuris gali išryškinti tam tikras teigiamas žmogaus savybes, o gali ir žlugdyti bei žeminti*. 13 respondentų pravardę apibūdina kaip tam tikrą žodį, pavyzdžiui, *papildomas žodis, kuris gali geriau apibūdinti žmogų; trumpai ir išskirtinai žmogų apibūdinantis žodis; žmogaus savybes ar jo elgesį atspindintis žodis; unikalus žodis; pravardė - tai žmonių sukurtas žodis apibūdinti kitą artimą žmogų ar draugą dėl savo charakterio ir elgesio bruožų*. 8 studentai pravardę siejo su pavadinimu, pavyzdžiui, *išgalvotas pavadinimas žmogui pritaikant pagal jo bruožus, elgesį, būdą; kitoks tam tikro žmogaus pavadinimas neskaitant vardo; dažniausiai pašiepiantis, žeminantis ar įleidžiantis žmogaus pavadinimas; metaforiškas konkretaus žmogaus pavadinimas; kitų asmenų duotas pavadinimas*. 6 respondentai apibrėžtyje nurodė, kad pravardė susijusi su asmens apibūdinimu, pavyzdžiui, *žmogaus apibūdinimas pagal jo išskirtinę savybę; žmogaus neįžeidus išvaizdos, išskirtinių savybių apibūdinimas; šmaikštus žmogaus apibūdinimas;*

žaismingas žmogaus apibūdinimas; asmeniui sukurtas apibūdinimas, kuris leidžia jį išskirti nuo kitų asmenų, apibūdinti jo charakterio ar išvaizdos bruožus; kitų žmonių sugalvotas apibūdinimas asmeniui dėl tam tikrų elgesio bruožų (ar savybių ir tt). Vos 4 studentai nurodė, kad pravarde yra vardo sutrumpinimas: vardo sutrumpinimas; trumpinys, leidžiantis identifikuoti asmenį, išskirti jo asmenybę, gali būti pozityvus ir negatyvus; kreipinys, vardo sutrumpinimas; iš vardo kilęs trumpinys, arba žodis, apibūdinantis pažįstamą žmogų. Bet tai neturėtų būti įžaidu. Likusieji respondentai teikė labai skirtingas pravarde apibrėžtis, pavyzdžiui, pravarde siedami su patyčiomis, įžaidimu (*man tai patyčios. Nevartoju net ir kitiems sugalvotų; žmonių įžaidinėjimas*) ar reiškiniu, kai pravarde išskiria pravardežiuojamąjį iš kitų (*kito išskyrimas, kuris ne visada geras; dažniausiai iš blogosios pusės pažvelgimas į žmogų*). Kiti respondentai pravarde įvardijo abstrakčiau, pavyzdžiui, *ne viskas kas esi; ne visda reikalinga, ne visur tinkama; etiketė; nesąmonė; pokštas; pravarde - tai etiketė, kuri prikljuota žmogui labai ilgam laikui; nereikalingas dalykas; klička; atsiminimas; slidus reikalas*.

Taigi, studentai teikia labai skirtingas pravarde apibrėžtis – vieniems pravarde siejasi su naujo vardo davimu, kitiems – su tam tikru žodžiu, apibūdinimu, pavadinimu ar vardo trumpinimu. Didžioji dalis studentų pravarde suvokia abstrakčiai – kaip pravardežiuojamam skiriamą etiketę, nereikalingą ar ne visose situacijoje tinkantį žmogaus įvardijimo atributą.

Apibendrinant studentų pravardežių pragmatinius aspektus galima teigti, kad dauguma Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų santykius tiek su pravardežių gavėjais, tiek su davėjais vertina kaip artimus ir rečiau kaip tolimus, dalykiškus ar neutralius. Tyrimas atskleidė, kad Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštosiose mokyklose daugiau pravardežių turi ir jas dažniau vartoja vyrai nei moterys. Pastebėta, kad aukštosios mokyklos aplinkoje daugiau pravardežių turi dėstytojai nei studentai, o pravarde dažniau vartoja studentai nei dėstytojai. Nors studentus ir dėstytojus sieja asimetriniai santykiai, studentai vis tik nevengia pravardežiuoti asmenų, turinčių aukštesnį socialinį statusą. Atlikus surinktų duomenų analizę paaiškėjo, kad vartodami pravarde studentai dažniau jaučiasi draugiški, šmaikštūs ir linksmi, o gaudami asmenines pravarde dažniausiai jaučiasi savi. Tai leidžia manyti, kad studentai nelinkę vartoti kitą asmenį įžeidžiančių pravardežių, todėl ir patys tokių pravardežių negauna. Nustatyta, kad studentai pravarde vertina nei teigiamai, nei neigiamai, o dėstytojai, studentų nuomone, pravarde vertina labiau kaip neigiamą reiškinį. Pastebėta, kad studentai pravarde apibrėžia

skirtingai, tačiau didžioji dalis studentų pravardes suvokia abstrakčiai – kaip asmeniui skiriamą etiketę, kaip nereikalingą arba ne visose situacijose tinkamą asmens įvardijimo būdą.

8. STUDENTŲ PRAVARDŽIŲ AKTUALIZACIJOS BŪDAI

Pravardėmis aktualizuojama tam tikra asmens charakterio savybė, išvaizdos ypatybė, gyvenamoji vieta, veikla, ir kiti ypatumai. Šiame magistro darbo skyriuje analizuojami aktualizacijos būdai, pasitelkti kuriant Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų užrašytas pravardes.

8.1. Leksikos aktualizacija

Ekspresyvumo (ar ekspresyvinimo) priemonėmis gali eiti visi kalbos vienetai: žodžiai, jų formos, sakiniai, garsai ir jų deriniai (plg. Župerka, 1997, p. 23). Leksikos aktualizacija gali būti reiškiamą pasitelkus žargonybes, svetimybės, naujadarus, tropus, frazeologizmus ir kitas aktualizacijos priemones. Šiame darbe studentų pravardės skirstomos į šiuos leksikos aktualizacijos lygmenis: elementariojo lygmens aktualizacija, semantinė aktualizacija ir darybinė aktualizacija.

8.1.1. Elementariojo lygmens aktualizacija

Elementariojo lygmens aktualizacija realizuojama tada, kai „į tekstus įtraukiama tarmybių, svetimybių, šiaip bendrinės kalbos paribio ir užribio žodžių, pavyzdžiui, žargonybių, obsceniškų posakių ir pan.“ (Pupkis, 2005, p. 130). „Žargono elementų yra mokinių, studentų, kai kurių visuomenės sluoksnių (vagių, kalinių, alkoholikų, narkomanų) šnekoje“ (VLE). Žargono vartosenos ir jo pobūdžio apibrėžtys pagal socialinius kriterijus gali būti tiek labai plačios, tiek siauros, specifinės. Kaip teigia R. Kudirka, jaunimo žargono sritis (t. y., jaunų, aktyvių žmonių vartojama nenorminė leksika: *babkės, tūsas, padielka, mentas*) yra plati ir atvira (plg. Kudirka, 2022, p. 2). Pažymėtina, kad anketose studentų užrašytos pravardės sukurtos pasitelkus žargonybių ir svetimybių aktualizaciją (žr. 4 priedą).

Žargonybėms būdingos kai kurios darybos ypatybės. Iš jų ryškiausios – trumpinimas, prastinimas, iškraipymas, svetimų darybos priemonių (priešdėlių ar priesagų) vartojimas (plg. Paulauskienė, 2000, p. 74–75). Kaip teigia A. Pupkis, žargonas dažniausiai ribojasi specialiu žodynu ir kartais specifine tartimi. Jaunimo (studentų) žargonui būdingi žodžiai trumpiniai, pavyzdžiui, *egzas* „egzaminas“, *fakas* „fakultetas“, *kompas* „kompiuteris“ ir kt. (plg. Pupkis, 2005, p. 22–23). Žargonybės atspindi socialinius žmonių skirtumus, o jų vartojimas yra susijęs su lytimi, amžiaus grupe, gyvenimo būdu ir kultūra. Įprastai žargonybės vartojamos glaudžioje grupėje, pagyvinant šnekamąją kalbą (plg. Vabalienė, 2010, p. 20). Žargonybės smulkiau klasifikuojamos į: darybines,

semantines, frazeologines ir skolintines. Tiriant studentų pravardes daugiausia rasta darybinių žargonybių. Pravardės sudaromos su priesagomis *-ka*, *-iakai*, *-iniai*, *-ėkos*, *-skai*, pavyzdžiui, *Bulka* (vadinam savo draugą, kuris nuolat valgo bandeles, sausainius ar kažką saldaus, nepriklausomai nuo paros laiko), *Mobiliakai* (mobiliuosios komandos specialistai), *Bambaliniai* (nes daug geria), *Fyfačkos* (nes elgėsi lyg būtų aukščiau kitų), *Kavenskai* (kartais iš tolo matosi, kada žmogus yra kilęs iš Kauno). Rasta ir tokių studentų žargonybių, kurios yra trumpinamos, pridedamos galūnės *-ė*, *-as*, *-a*, *-is*, *-os*, *-ai*, pavyzdžiui, *Blondė* (sukurta blondinei panelei, draugų rate, jai pačiai priimtina), *Bosas* (šeimos nariui, nes labai mėgsta vadovauti), *Fyfa* (draugei, nes daug praleidžia laiko prie veidrodžio), *Ryža* (nes plaukai ryži, bendrakursė, dėl išvaizdos), *Solderis* (draugui, nes buvo savanoris šauktiniuose), *Balencyga* (draugui/kursiokui, nes su Balenciaga batais vaikšto į paskaitas), *Virgos* (iš anglų kalbos išvertus zodiako ženklą (Virgo – mergelė), nes grupė draugų gimę tą patį mėnesį), *Barbė* (draugei dėl itin gražios išvaizdos), *Vindė* (dėstytojui, kuris buvo griežtas ir nepatiko kaip Windows), *Fifos* ("paviršutiniškos" merginos), *Marozai* (agresyviai besielgiantys žmonės), *Mielkos* (tos, kurios nori atkreipti vaikinų dėmesį, turi savo makiažo ir drabužių stilių), *Vazokai* (nemokantys vairuoti). Be kita ko, aptikta ir viena pravardė, sudaryta iš dviejų savarankiškų žodžių (dūrinys): *Grūzmantas* (draugas, nes labai matosi, kai liūdnas) (grūzas + Mantas).

Kiek mažiau studentų vartojamų pravardžių sudaro semantinės žargonybės – „iš pirmo žvilgsnio įprasti, bendrinėje kalboje vartojami žodžiai ar žodžių junginiai, tik įgiję specialią žargoninę reikšmę“ (Blažinskaitė, 2002, p. 128). Minėtina, kad tokie žodžiai yra ekspresyvesni, turintys ryškesnį emocinį atspalvį. Pastebėta, kad Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentai išskirtinai vartoja tik daiktavardinius semantizmus, pavyzdžiui, *Bambukas* (kolegai, kuris priima neprotingus sprendimus), *Pendelis* (kaimynas, nes gerai žaidžia futbolą), *Skeletonas* (matematikos mokytojai, senyvo amžiaus, lieknutė), *Skuduras* (nes žmogus kažkoks pasileidęs, nepatikimas ir t.t.), *Bakenbardas* (draugė, nes turi bakenbardus). Rasta viena pravardė, priskirtina prie žargoninių eufemizmų: *O lia lia pupytė* (pavadinti blondinei, barbiškos išvaizdos merginai).

Rasta vos viena frazeologinė žargonybė, turinti daiktavardinį branduolį: *Pievyų pjovimo teorija* (dėstytojai, nes paskaitos žemo lygio, o reikalavimai per egzaminą aukšti). Šią frazeologinę žargonybę būtų galima sieti su „Frazeologijos žodyne“ teikiamu frazeologizmu *Šėko pjauti eina*, kuris vartojamas apibūdinti niekam tikusį, neišmanėlį, nevykėlį (plg. FŽ).

Mažesnę elementariojo aktualizacijos lygmens grupę sudaro svetimybės. Pastebėta, kad didesnė dalis išskirtų svetimybių – originalios rašybos anglybės, kurių pagrindinė funkcija yra „išreikšti socialinį grupės identitetą, leidžiantį kiekvienam jos nariui identifikuotis su kitais“ (Vaičekauskienė, 2007, p. 67). Tokių svetimybių pavyzdžiai: *Salmon* (nes vardas draugės Simona ir rimuojas su anglišku žodžiu lašiša), eng. salmon – liet. „lašiša (ALKŽ)“, *Sassy* (nes gražiai rimuojasi su jo vardu Hassaan -> Hassy), eng. sassy – liet. „lengvabūdiškas (ALKŽ)“, *Baby girl* (Viktorija), eng. baby girl – liet. „maža mergaitė (ALKŽ)“, *Junior* (draugas, nes labai smulkus ir keli draugai turi tą patį vardą), eng. junior – liet. „jaunesnysis (ALKŽ)“, *Bros before ho*s* (vaikinam, kurie atstūminėjo ir skaudino merginas ir visada rinkosi mieliau savo draugus), eng. bros before ho*s – liet. „draugai geriau už merginas (plg. ALKŽ)“. Aptikta viena svetimybė, sudaryta pagal prekės ženklą „Hugo Boss“: *Hugo bosas* (buvusiam klasiokui, nes visada nešiodavo drabužius „Hugo Boss“). Minėtini ir keli įdomesni svetimybių pavyzdžiai – pavartotas itališkas žodis *Trio* (nes trys merginos buvo sukūrusios dainavimo grupę tokiu pavadinimu. Nors ir dainavimu nebeužsiima, tačiau mano ir kitų žmonių akyse jos vis dar yra trio) ir itališko žodžio „dottoressa“ trumpinys *Dott.ssa* (tai yra Dottoressa, Doktorė. Pravardės gavėjas: draugei, turinčiai daktaro laipsnį, Priežastis: turi laipsnį + yra vienintelė, su kuria galiu apie savo studijas kalbėti plačiau). Rasta ir viena svetimybė, atitinkanti slavišką žodį „bystruk“, turintį reikšmę „greitukas“: *Byjstruk* (kažkas labai greitas, gudrus).

Apibendrinant galima teigti, kad studentų užrašytos pravardės yra sukurtos pasitelkus žargonybių ir svetimybių aktualizaciją. Iširta, kad daugiausia studentų pravardžių sudaro darybinės žargonybės, su priesagomis *-ka*, *-iakai*, *-iniai*, *-čkos*, *-skai*. Kiek mažiau studentų vartojamų pravardžių sudaro semantinės žargonybės. Mažesnę elementariojo aktualizacijos lygmens grupę sudaro svetimybės, kurių didesnė dalis – originalios rašybos anglybės.

8.1.2. Semantinė aktualizacija

Dažniausiai Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų užrašytoms pravardėms kurti pasitelkiama semantinė aktualizacija – kai kalboje „dažniau vartojamos ne pagrindinės, o šalutinės ir perkeltinės žodžių reikšmės, tos reikšmės savitai kryžiuojamos, dedamos į neįprastą kontekstą ir pan.“ (Pupkis, 2005, p. 131). Semantinė aktualizacija studentų užrašytose pravardėse realizuojama pasitelkiant metaforas, taip pat metonimiją ir oksimoronus.

Pastebima, kad daugiausia studentų užrašyta metaforinių pravardžių. Metafora yra grindžiama perkėlimu, kai objektui ar reiškiniui perkeliamas svetimas vardas – „tai vardo, žyminčio

vieną daiktą, priskyrimas kitam daiktui. Priskiriama arba giminės – rūšiai, arba rūšies – giminei, arba [vienos] rūšies – [kitai] rūšiai, arba pagal panašumą [analogija]“ (Aristotelis, 1990, p. 306, cituojama iš Gabrėnaitė, 2010, p. 150). Metaforos – pranašesnės už palyginimus, nes jos trumpesnės, labiau koncentruotos ir talpesnės (plg. Gabrėnaitė, 2010, p. 150). „Nereta palyginimą galima suglausti į metaforą, o dažną metaforą – išplėsti į palyginimą“ (Župerka, 1983, p. 76). Be to, metaforos sukelia adresato nuostabą ir susidomėjimą (plg. Gabrėnaitė, 2010, p. 150).

Žodžio reikšmės metaforizacijos pagrindą sudaranti ypatybė būna įvairi: forma, spalva, veiksmas, įspūdis ir kt. Metaforai atsirasti svarbus panašumo saikas – ji susidaro, kai tarp gretinamų dalykų matyti daugiau skirtumo nei bendrumo: „Metaforoje gretinami reiškiniai imami iš skirtingiausių ir tolimiausių „pasaulių“. <...> Gretinamų reiškinų analogijos neretai čia būna visiškai subjektyvios, tesuvokiamos paties autoriaus“ (Pikčilingis, 1975, cituojama iš Župerka, 1983, p. 76). Atkreiptinas dėmesys, kad „pravardžių metaforizacija yra stipri priemonė konceptualizuojant, interpretuojant ir vertinant pravardžiuojamus asmenis, jų būdo ir fizinius bruožus, veiklą, kultūrinę ir socialinę aplinką“ (Mickienė, Baranauskienė, 2018, p. 49). Taigi, pravardės taip pat gali būti analizuojamos kaip metaforos – „pravardės reikšmė gali būti siejama su ištakų sritimi, o pravardės turėtojas – su tikslo sritimi.“¹¹ Analizuojant pravardes metaforiškai, ištakos sritis perkeliama į tikslo sritį (Mickienė, Baranauskienė, 2018, p. 50).

Nemažai studentų užrašytų metaforinių pravardžių sukurta pagal išvaizdos, formos ar spalvos panašumą. Pavyzdžiui, gyvūninėmis metaforinėmis pravardėmis pagal formos panašumą linkstama vadinti storumu, ūgiu išsiskiriančius asmenis: *Gorila* (nes sudėjimas panašus): *gorila* „stambi žmogbeždžionė, gyvenanti Vakarų Afrikos miškuose“¹², *Lokys* (kaimynui, nes panašiai skamba jo pavardė ir kai jis buvo paauglys buvo apkūnokas, todėl jau nuo paauglystės jį taip ėmė vadinti draugai, pažįstami, kaimynai): *lokys* „stambus žvėris ilgais plaukais ir plačiomis kojų letenomis“, *Meška* (bendrakursiui, nes didžiausias asmuo mūsų kurse): *meška* „lokys“, *Vabalas* (nes sesė žema ir plius vairuoja panašų automobilį, pravardė taip prilipo, kad ir visada atsiliepia

¹¹ Konceptualiosios metaforos teorijoje skiriama tikslo sritis, apibūdinanti kokį nors dalyką ir ištakų sritis, iš kurios į tikslo sritį perkeliama metaforiniai požymiai (plg. Lakoff, 2003, p. 265). Ištaka yra konceptuali, žmogaus sąmonėje egzistuojanti sritis, susijusi su mūsų kasdiene patirtimi, o tikslas – dažniausiai abstrakti kategorija, kuriai perkeliama ištakos srities priklausancio objekto požymiai (plg. Juzelėnienė, Šarkauskienė, 2011, cituojama iš Mickienė, Baranauskienė, 2018, p. 50).

¹² Bendrinių žodžių reikšmės teikiamos iš „Lietuvių kalbos žodyno“ (www.lkz.lt).

tuo vardu, bet iš geros pusės): *vabalas* „vabzdys kietais antsparniais“, *Žirafa* (nes aukšta): *žirafa* „Afrikos žolėdis ilgu kaklu, gelsvai dėmėtu kaklu“. Gyvūninėmis metaforinėmis pravardėmis pravardžiuojama ir pagal išvaizdos panašumą. Tokias pravardes teikiantys pravardžiuotojai dėmesį kreipia į asmens veido, šukuosenos, dantų, nosies, akių išskirtinumus, gretindami asmenis su gyvūnais. Pavyzdžiui, *Delfinas* (dėl veido bruožų): *delfinas* „jūrų žinduolis iš dantytų banginių grupės“, *Ežys* (giminaitis, nes tikriausiai kažkada buvo taip apsikirpęs. Nežinau tikrosios istorijos): *ežys* „toks nedidelis gyvūnėlis, apaugęs spygliais“, *Strutis* (labai pašaipi pravardė, kadangi klasiokui priekiniai dantys buvo išsikišę. Dauguma pravardžių duotos būtent tokios, kurios pažymi išvaizdos ar tam tikrus asmenybės bruožus, ne visada iš gražios pusės): *strutis* „didelis bėgiojantis šiltųjų kraštų paukštis“, *Vanagas* (mergina su didele nosimi, mokosi tame pačiame universitete, pravardė dėl išvaizdos): *vanagas* „vanagų pošeimio rūšis, plėšrus paukštis trumpu lenktu snapu ir aštriais nagais“, *Žuvis* (klasiokai dėl ilgo veido): *žuvis* „stuburinis vandens gyvūnas, kvėpuojantis žiaunomis ir judantis pelekais“, *Pelėdžiukas* (bendradarbis, nes didelės akys): *pelėda* „plėšrus didelėmis akimis nakties paukštis“. Kadangi „kalboje metaforos atkuriamos iš patirties“ (Mickienė, Baranauskienė, 2018, p. 49), manytina, kad pravardžiuotojai yra įsidėmėję tam tikrus specifinius gyvūnų bruožus, kuriuos pastebi pravardžiuojamuosiuose ir pritaiko skirdami gyvūnines metaforines pravardes.

Pravardžiuotojai pravardes pagal išvaizdos ar formos panašumą taip pat skiria asmenį siedami su tam tikru daiktu, augalu ar dangaus kūnu. Pavyzdžiui, *Metras* (kolega, nes visi taip vadina daug metų, yra neaukštas): *metras* „ilgio matas, lygus maždaug vienai keturiasdešimt milijoninei meridiano daliai“, *Puodelis* (klasiokui, nes stovi ranką padėjęs ant liemens. Atrodo kaip puodelio rankenėlė): *puodelis* „geriamasis indelis; jame telpantis kiekis“, *Termosas* (bendraklasiui, nes ūgis kaip termosos): *termosas* „indas, kuris ilgai išlaiko viduje vienodą temperatūrą“, *Braškytė* (pravardės gavėjas – bendrakursė. Priežastis - dažnai rengiasi megztiniu su braškėmis): *braškė* „žemuogių veislės kultūrinis augalas; to augalo uoga“, *Mėlynė* (pažįstamai dėl mėlynų akių): *mėlynė* „viržinių šeimos augalas; to augalo uoga“, *Saulytė* (pravardės gavėjas draugė. Priežastis, nes turi šviesius plaukus ir mėlynas akis bei visada šypsosi): *saulė* „dangaus kūnas, aplink kurį skrieja Žemė ir kitos planetos“, *Pūkas* (draugui dėl šviesių plaukų): *pūkas* „apatinė, labai smulki, švelni, papurusi paukščio plunksna“. Kai kurie tiriamosios medžiagos pavyzdžiai vertinami kaip metaforos pagal išvaizdos panašumą į tam tikrą mitinę būtybę, filmo personažą ar žinomą asmenį. Pavyzdžiui: *Ragana* (kaimynei, nes išvaizda atrodo kaip raganos):

ragana „pikta burtininkė, kerėtoja“, *Čeburaška* (buvusiam klasiokui dėl didelių ausų), *Sidas* (kreipšininkas Reinaldas Seibutis, panašus į filmuko herojų), *Sabonis* (draugai, nes aukšta mergina).

Pravardžiuojamieji taip pat gretinami su gyvūnais pagal būdo bruožų panašumą. Pastebėta, kad metaforizacijos pagrindu einančios gyvūnų būdo savybės yra tiek teigiamos, tiek neigiamos. Pavyzdžiui: *Bitutė* (draugei, nes sugeba atlikti daug darbų per vieną dieną): *bitė* „medų nešantis vabzdys“, *Bitutė* (kolegei, nes greitai sukasi darbo vietoje), *Lapė* (bendrakursei, nes paslaptinga ir sukurta kaip lapė): *lapė* „plėšrus šunų šeimos žvėrelis“, *Silkė* (biudžetinėje įstaigoje dirbanti moteris, kuri kaip taukuose/aliejuje. Organizacijoje gyvena gerai, tačiau atlikti papildomą darbą, ar padėti kolegai jai sunku, nes kavos pertrauką nusimatė. Sukurta kaip pašėpimui ar hiperbolizuotam tikslui): *silkė* „nedidelė jūrų žuvis“, *Širšė* (bendrakursei, nes labai pikta): *širšė* „klostinių vapsvų šeimos vabzdys“, *Kačiukas* (vyrą jau 19 m. vadinu Kačiuku, taip ir telefone užsivadinsi, be galo švelnus ir meilus): *katė* „naminis gyvulys iš plėšriųjų šeimos“, *Katiniukas* (pravardės gavėjas: antra pusė. Priežastis: nes meilus ir šiltas), *Pelėda* (pusseserė, nes vėlai keliai ir ilgai miega): *pelėda* „plėšrus didelėmis akimis nakties paukštis“, *Žuvelė* (bendrakursė, nes viską labai greit pamiršta): *žuvis* „stuburinis vandens gyvūnas, kvėpuojantis žiaunomis ir judantis pelekais“, *Ožka* (pravardės vartotojas: tėvai. Kodėl: nes užsispyrusi ir sesuo gimusi ožkos metais): *ožka* „nedidelis raguotas atrajojantis gyvulys, laikomas pienui ir mėsei“. Pastebima, kad „kuriant pravardes pagal gyvūnų pavadinimus metaforizacijos pagrindu imami visuotinai paplitę stereotipai“ (Mickienė, Baranauskienė, 2018, p. 56). Pavyzdžiui, jau minėtaisiais atvejais – *Širšė* (bendrakursei, nes labai pikta), *Lapė* (bendrakursei, nes paslaptinga ir sukurta kaip lapė) ar *Ožka* (pravardės vartotojas: tėvai. Kodėl: nes užsispyrusi ir sesuo gimusi ožkos metais), kai pravardės tampa būdingos gyvūnų perkeltinės ar simbolinės reikšmės – piktumas, gudrumas, užsispyrimas. Be kita ko, pagal būdo panašumą esama ir tokių metaforinių pravardžių, kai pravardžiuojamieji lyginami su negyvais daiktais, žinomais asmenimis ar net dievybėmis. Pavyzdžiui, pravardės *Froidas* (nes žino daug psichologijos filosofijos), *Einsteinė* (bendrakursė, nes labai protinga), *Enciklopedija* (dėstytojas, nes turėjo neįtikėtinai daug žinių įvairiausiomis temomis), nusakančios išskirtinį asmens protingumą arba pravardė *Angelas* (nes juokaujame, kad abi esame geros kaip angelai), nusakanti išskirtinį asmens gerumą.

Atskirai minėtinos metaforizuotos raiškos pravardės, kurios sukurtos pagal veiklos panašumą. Tokiomis pravardėmis pravardžiuojami asmenys gretinami su gyvūnams būdinga veikla,

pavyzdžiui, *Beždionėlė* (nes labiausiai mėgsta valgyti bananus): *beždžionė* „žinduolis gyvulys, panašus į žmogų savo kūno sudėtimi“, *Stirnaitė* (bendrakai, nes gerai šoko į tolį): *stirna* „elnių šeimos žolėdis žvėris“, *Bitė* (draugei, nes visuomet „dūzgia“, kalba): *bitė* „medų nešantis vabzdys“, *Stirna* (nes greitai bėgu). Pravardėmis pagal veiklos panašumą pravarđžiuojami asmenys taip pat gretinami ir su daiktais, pavyzdžiui: *Maisto šiukšliadėžė* (nes suvalgo visą maistą, kurio kiti nenori). Kai kurie pavyzdžiai gali būti vertinami ir kaip metaforos, sukurtos pagal veiklos panašumą. Tokiomis pravarđėmis pravarđžiuojamieji lyginami su tam tikros profesijos atstovais, minimi titulai, kariniai laipsniai. Pavyzdžiui, *Akcijų karalienė* (man sukūrė draugai, nes viską nusiperku pigiau su nuolaida), *Ministras pirmininkas* (pravardė skirta vaikinui, kuris mėgsta prisiimti daug atsakomybės už situacijos (su)valdymą), *Psichologė* (draugė, nes visada puikiai išklauso), *Šokėja* (bendrakursė, nes šoka), *Direktorė* (nes mėgstu vadovauti namuose. Vartoja vaikas), *Generolas* (gal tai ne pravardė, bet kartais vadina generolu, tikriausiai dėl to, kad mėgstu tvarką), *Teisininkas* (pravardės vartotojai: bendrakursiai. Priežastis: Kursiokės pastebėjo, jog aš kalbu faktais ir moku juos pagrįsti, su manim sunku pasiginčyti bent taip teigia kursiokės).

Aptikta ir tokių atvejų, kai pravardės kuriamos atsižvelgiant į jau nusistovėjusią metaforinę raišką, tam tikrus pasakymus. Pavyzdžiui, baltarankiais pravarđžiuojami asmenys, vengiantys sunkaus darbo, pasakymu „senas kaip krienas“ apeliuojama į vyresnio amžiaus asmenį, griežtumas nusakomas pasakymu „kaip kirvis“. Tokių studentų užrašytų pravarđžių pavyzdžiai: *Baltarankis* (draugui, nes kai su kompanija visi tapetavo namus, jo darbas buvo leisti muziką), *Kirvis* (dėstytojai, nes labai bjauraus būdo), *Krienas* (dėl amžiaus). Rastos ir kelios pravardės, sukurtos pagal panašumą į tam tikros tautybės asmenį, pavyzdžiui: *Lenkas* (draugui, kuris dažnai kalba apie Lenkiją, ja domisi, turi artimųjų ten), *Ukrainietis* (bendrakursiui, nes pavardė ukrainietiška), *Žydas* (nes kažkada mokyklos vaidinime vaidino žydą, vieną kartą taip kreipiausi, antrą, ir po kiek laiko „prilipo“. Dabar daugiau nei 10 metų visi jį taip vadina, jis visiems taip prisistato).

Analizuojant surinktus duomenis pastebėta ir tokių atvejų, kai „pravardės <...> neturi „tertium comparationes, ir su apeliatyvais jas sieja grynas atsitiktinumas“ (Butkus, 1980, p. 168). Pavyzdžiui, *Ryklis* (pavardė Rykliavičius): ryklis „didelė plėšri jūrų žuvis“, *Gužas* (pavardė Gudžiūnas): gužas „gandras“; *Drugelis* (nuo pavardės Daugelis): drugys „peteliškė, plaštakė“ (Baranauskienė, Mickienė, 2018, p. 51). Pavyzdžiui, studento užrašyta pravardė *Česnakas* (iš vardo Česlovas) niekaip negalėtų būti skirtina prie metaforų, sukurtų pagal panašumą, nes minėta pravardė sudaryta ne dėl panašių savybių ar panašios išvaizdos į česnaką.

Kiek rečiau pravardės kuriamos pasitelkus metonimijos tropą. Metonimija nuo metaforos skiriasi tuo, kad žodžio reikšmės perkėlimas grindžiamas ne reiškinių panašumu, o ryšiu (plg. Župerka, 1983, p. 79) – „kai vieno daikto ar reiškinio vardas pakeičiamas kitu, vieno dalyko pavadinimas perkeliamas kitam, o tas pakeitimas ar perkėlimas pagrįstas daiktų ar reiškinių sąsaja ar atitikimu“ (Koženiauskienė, 2001, p. 221). Pavyzdžiui, pavartota vietos metonimijai priskirtina pravardė *Klaipėda* (nes, na, iš Klaipėdos žmonės buvo, vilniečiai vadino). Vietoje pasakymo *Klaipėdos gyventojai*, vartojamas tik pačios vietos pavadinimas.

Rečiausiai studentų pravardėms kurti pasitelkiamas oksimoronas, kuriame „kontrastingų sąvokų priešprieša yra suprantama kaip priešingybių dermė“ (Gabrėnaitė, 2010, p. 176). Ši ypatybė priartina oksimoroną prie paradokso – netikėto, neįprasto teiginio, kuris tarsi prieštarauja sveikam protui, yra alogiškas (plg. Gabrėnaitė, 2010, p. 176). Pavyzdžiui, pravardė *Avvių balandėliai* (audiovizualinis vertimas trumpinasi kaip avv) skamba neįprastai, netikėtai, nes atskleidžia dviejų tarpusavyje nesuderinamų, žodžių junginį sudarančių dėmenų priešpriešą. Kitas oksimorono pavyzdys – pravardė *Pusantro gesintuvo* (draugei, nes žema). Toks žodžių junginio pavartojimas savaime reiškia neegzistuojantį, neįmanomą daiktą, todėl šiame darbe laikytinas oksimoronu.

8.1.3. Darybinė aktualizacija

Analizuojant Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardes pastebėta, kad jos neretai kuriamos pasitelkiant ir darybinę aktualizaciją. Tarp analizuojamų pravardžių esama priesagų ir galūnių vedinių, dūrinių bei įvairių naujadarų, kurie kuriami, tikėtina, „siekiant didesnės ekspresijos, <...> norint pasakyti raiškiau, naujau, vaizdžiau, įtaigiau“ (Blažinskaitė, 2004, p. 59). Pastebėtina, kad naujų žodžių srautas žymi laiko aktualijas bei laikinus, situacinius dalykus ar net visuomenės raidos lūžius (plg. Aleksaitė, 2019, p. 6).

Priesagų vedinių grupei priskirtos pravardės sudarytos su priesagomis *-(i)ukas (-ė)* ir *-(i)ūnas*: *Bumbuliukė* (bendrakursėms, nes Teams platformoje matomos tik kaip "burbuliukai" / ikonos, jų veidų nemato), *Kukuliūnas* (nes mažiukas), *Mažuliukas* (dėl pavardės). „Priesaginės darybos naujadarų pavyzdžiai rodo, kad visuomenė „jaučia kalbos išgales ir moka jas valdyti“ (Miliūnaitė, 2012b, p. 7, cituojama iš Aleksaitė, 2019, p. 15). Pastebima, kad minėtos priesagos atlieka ir deminutyvinę funkciją. Įprastai deminutyvai vartojami kalbant su gerais draugais, mielais, artimais žmonėmis, todėl įprasčiausia deminutyvų reikšmė yra susijusi su emocija, ypač meile ir švelnumu, kai kalbinėje situacijoje mielas žmogus yra adresatas (plg. Savickienė, 2005, p. 92). Be kita ko, „deminutyvus dažnai vartojame nerimtose situacijose, kai norime būti draugiški, paslaugūs“

(Saviskienė, 2005, p. 94). Minėtos pravardės *Kukuliūnas* atveju, pabrėžiamas pats pagrindinis deminutyvų designatinės reikšmės komponentas – mažumas. Kitais atvejais, tikėtina, deminutyvai yra vartojami siekiant sukurti artimesnį ryšį su adresatu – parodant švelnumą, draugiškumą.

Analizuojant studentų užrašytas pravardes pastebėta ir galūnių vedinių, kurie dažniausiai sudaromi pasitelkiant galūnę *-(i)us*. Viena pravardė, sudaryta pasitelkiant galūnę *-(i)us*, nurodo į pravardžiuojamojo fizinę ypatybę: *Mažius* (: mažas) (kolegai, nes žemas), o kita priešingai – nurodo į veiksmožodinės ypatybės turėtoją: *Liudžius* (: liūdėti) (draugui, nes buvo visą kelionę nepatenkintas, nelaimingas). Minėtinas ir dar vienas atvejis, kai pravardė, atrodytų, skirta pagal asmens mėgstamą valgį, tačiau galūnės vedinys sukuriamas apeliuojant į ką nors gėdingo padariusį asmenį: *Vaflius* (tai bet koks žmogus, padaręs kažką gėdingo ar suklydęs). Pastarąjį atvejį taip pat būtų galima laikyti ir turinčiu žargoninį atspalvį. Vediniai sudaromi ir pasitelkiant galūnę *-is*. Pavyzdžiui, pravardė *Mažis* (jaunesniam broliui dėl amžiaus) sudaryta iš būdvardžio *mažas* ir galūnės *-is*. Kita pravardė *Voveris* (skirta vyrui, nuolat valgo riešutus) sukurta iš daiktavardžio *voverė* ir galūnės *-is*. Analizuojant tiriamąją medžiagą aptiktas ir vienas atvejis su galūne *-ė*: *blizgė* (nes žmogus plikai skuto galvą ir ji blizgėjo). Pastaroji pravardė sudaryta iš veiksmožodžio *blizgėti* ir galūnės *-ė*. Pastebima, kad tokia aktualizuota raiška puikiai atspindi pravardžiuojamojo išvaizdos ypatybę.

Tarp analizuotų studentų pravardžių esama ir dūrinių. Pavyzdžiui, pravardė *Brokolgalviai* (dažniausiai Z kartos atstovai, 14-20 metų jaunuoliai, turintys specifinę iš vakarų mados atėjusią šukuoseną - trumpai kirpti šonai ir garbanoti plaukai, krintantys ant akių. Papildomas bruožas - lieknas sudėjimas) sukurta iš dviejų daiktavardžių – *brokolis* ir *galva*. Toks naujadaras vartojimas yra motyvuotas, žymintis pravardžiuojamųjų fizinę, tiksliau, išvaizdos ypatybę. Aptartina ir dar viena pravardė, kuri taip pat yra sukurta iš daiktavardžio *galva*, tačiau prie jo pridedamas ne dar vienas daiktavardis, bet būdvardis *tuščia*: *Tuščiagalvės* (nes yra panelių, kurios nežino kur įstojo ir visiškai nesistengia suprasti).

Pastebėta ir visiškai specifinių, dėmesį patraukiančių naujadarų, kurie sudaromi pagal pravardžiuojamojo dažnai minimą žodį ar frazę, pavyzdžiui, *Kodelčiukai* (žmonės, kurie dažnai nežino dalykų, kuriuos turėtų žinoti), *Nunukai* (nes sutinka sakydami NuuuuNuuu). Pagal studentų nurodytus minėtų pravardžių motyvus, galima manyti, kad pravardės gavėjai nėra teigiamai vertinami dėl dažnai nežinomų dalykų ar dažnai sakomos frazės. Vis dėlto, sudaryti naujadarai gali būti vertinami ir kaip turintys deminutyvinę funkciją, atsižvelgiant į priesagas -

(i)ukai, -ukai, kurios, kaip jau minėta, vartojamos kalbant su gerais draugais, išreiškiant draugiškumą, mielumą.

Atsižvelgiant į leksikos aktualizacijos grupės gausumą, galima teigti, kad kuriant pravardes svarbiais aspektais tampa originalumas, naujumas ir neįprastumas. Aktualizuotų pravardžių kūrėjai yra linkę kurti išskirtines ir dėmesį patraukiančias pravardes.

8.2. Fonetinė aktualizacija

Fonetika, kaip ir fonologija, tiria kalbos raiškos plano elementus, tačiau fonologija juos tiria kaip abstrakčius kalbos sistemos vienetus (fonemas, jų tapatumo ir skirtumo santykius), o fonetika – kalbėjimo aktuose fonemoms atstovaujančius konkrečius garsus ir jų ypatybes (plg. Babickienė, Venckutė, 2013, p. 84). „Terminas fonetika vartojamas ir platesne, ir siauresne reikšme. Platesne reikšme jis apima ir garsų funkcijos tyrinėjimą, kuriuo dabar užsiiminėja fonologija. Siauresne reikšme fonetika tiria tik garsų artikuliaciją ir akustines ypatybes“ (Mickienė, 2007, p. 6). Dėl šios priežasties šiame darbo skyriuje dėmesys kreipiamas į studentų užrašytų pravardžių fonemų raišką.

Analizuojamos studentų pravardės rečiausiai kuriamos pasitelkiant fonetinės aktualizacijos lygmenį. Nustatyta, kad fonetinė aktualizacija realizuojama tada, kai pravardėse pasitelkiama aliteracija – „priebalsių sąskambis, tikslingas vieno priebalsio ar panašių priebalsių kartojimas <...>, stiprinantis kalbos išraiškingumą“ (Župerka, 1997, p. 77). Aliteracija, stiprinanti vaizdumą, ypač dažna poezijoje (plg. VLE). Pastebėta, kad studentų užrašytos pravardės, kuriose pasitelkiama aliteracija, dažniausiai pradedamos skardžiuoju abilūpiniu priebalsiu *m*. Tariant tokį priebalsį, „akliną uždaramą sudaro sučiauptos lūpos, iš kurių aktyvesnė yra apatinė“ (Mickienė, 2007, p. 48). Vienais atvejais pravardei sudaryti pasitelkiami du, kitais – net trys skardieji abilūpiniai priebalsiai *m*. Pavyzdžiui, pravardė *Mama Meška* (draugė turėjo juodą, labai švelnų ir pūkuotą paltuką, rūpinosi visais draugais) sukurta iš žodžių junginio ir abu jo dėmenys pradedami tuo pačiu priebalsiu *m*. Kita pravardė *Mimi* (tai pravardė skirta mano draugui. *M* raidė man primena raidę *M* žodyje "Meilė" arba katinėlio garsą "Miau". Tai išreiškia gerumą ir gražius jausmus) sudaryta pasitelkus du skardžiuosius abilūpinius priebalsius *m*. Atkreiptinas dėmesys, kad prieš balsį *i* tariamas priebalsis *m* tampa minkštuoju, todėl sukuriamas akustinis efektas, sietinas su švelnumu, ramybe. Tokia raiška pravardei suteikia teigiamą atspalvį ir net melodingumą. Aptartinas ir kitas atvejis, kai pravardė pradedama skardžiuoju liežuvio priešakiniu šoniniu priebalsiu *l*: *Lalla* (iš mano šeimos Italijoje - tai yra nuo vaikystės, skamba vaikiškai, asmeniškai). Tariant liežuvio priešakinį šoninį priebalsį, liežuvio priešakinė dalis, prisispaudusi prie viršutinių dantų ir

alveolių, neleidžia orui eiti tiesia kryptimi, todėl oro srovė nukreipiama į šalis. Taigi šių priebalsių artikuliacija yra specifinė (plg. Mickienė, 2007, p. 48). Minėtosios pravardės atveju prieš balsį *a* ištariamas priebalsis *l* tampa kietuoju, vis tik šio priebalsio kartojimas padeda sukurti ramią, vaikišką, liūliuojančią atmosferą. Panašią atmosferą kuria ir kita pravardė *Gugu* (dukrai, nes vardas Gustė, tai toks mielesnis sutrumpinimas, kuris jai patinka). Pastebėtina, kad pastarieji du aptarti pravardžių atvejai primena vaikų kalbos pamėgdžiojimą. Dėl šios priežasties, manytina, pravardžiuotojai šias pravardes sieja su vaikiškumu, mielumu.

Apibendrinant fonetinės aktualizacijos raišką, pastebėtina, kad pravardės kuriamos siekiant joms suteikti melodingumo, švelnaus skambesio. Tokios pravardės turi teigiamą konotaciją, todėl nėra įžeidžios – jomis norima mieliau, gražiau pavadinti pravardžiuojamąjį asmenį.

IŠVADOS

1. Pravardė suprantama kaip neoficialus asmenvardis, informuojantis apie tam tikrą pravardžiuojamojo išskirtinumą. Pravardėmis asmuo apibūdinamas pagal įvairias ypatybes: fizinius bruožus, giminystę, veiklą, kalbos turinį, būdą, asociacijas, gyvenamąją vietą, turtą, kilmę, tautybę ir kitus motyvus. Be to, pravardėmis laikomi ir vardų ar pavardžių trumpiniai tais atvejais, kai pravardžių davėjai juos laiko pravardėmis ir nurodo, kad pravardė skirta dėl šios priežasties. Pravardžių vartojimui įtakos gali turėti tiek objektyvios (onomastinės), tiek subjektyvios (psichologinės) priežastys. Objektyvioji (onomastinė) pravardžių vartojimo priežastis yra noras individualizuoti bendravardžius ir bendrapavardžius, o subjektyvioji (psichologinė) – siekis pravardėmis išryškinti išskirtinius asmens bruožus.

2. Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentai yra linkę aktyviai vartoti (116; 58 %) ir sugalvoti (131; 65 %) pravardes. Tiek studentų pravardžių vartojimas (33; 16,5 %), tiek pravardžių sugalvojimas (37; 18,5 %) yra dažnesnis Kauno apskrityje, lyginant su kitomis Lietuvos apskritimis.

2.1. Didžioji dalis visų apklaustųjų pravardes teikia draugams už aukštosios mokyklos ribų (93; 69,9 %), norėdami draugiškai pavadinti pravardžiuojamąjį (34; 25,8 %). Dažniausiai studentai linkę prasivardžiuoti artimoje aplinkoje – laisvalaikio, bendraudami su draugais (104; 86,7 %) arba namuose (75; 62,5 %). Asmenines pravardes studentai dažniausiai išgirsta neoficialioje aplinkoje – bendraudami su draugais (40; 53 %) arba namuose (21; 28 %). Dauguma apklaustųjų studentų nežino grupinių (140; 75 %) ir tokių pravardžių aukštosios mokyklos aplinkoje, kurių patys nekūrė ir yra linkę viešai nevartoti (176; 88 %), todėl galima teigti, kad studentai nėra linkę burtis į grupes ar pravardžiuoti kelis asmenis ta pačia pravarde. Žinomu, bet pačių nekurtų pravardžių studentai nėra linkę vartoti, nes tai, pasak jų, yra neetiška (24; 61,5 %). Taigi, studentai atsižvelgia į tai, kas yra etiška, jiems svarbu išlaikyti draugiškus, pagarbius santykius aukštosios mokyklos aplinkoje.

2.2. Išanalizavus surinktus duomenis paaiškėjo, kad studentai pravardes dažniausiai galvoja lietuvių kalba (113; 87,2 %), rečiau anglų (7; 5,3 %), rusų (4; 3 %) ar lenkų (1; 0,8 %) kalbomis. Nustatyta, kad rusų kalba pravardes yra sugalvoję tik iš Klaipėdos ir Vilniaus miestų kilę studentai, o lenkų kalba pravardes yra sugalvojęs vienas studentas, kilęs iš Vilniaus miesto. Anglų

kalba pravardes kuria iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių apskričių kilę studentai. Taigi, galima teigti, kad lenkų ir rusų kalbų įtaka yra didesnė Vilniaus ir Klaipėdos miestuose, palyginus su kitais didžiaisiais Lietuvos miestais – Kaunu ir Šiauliais, o anglų kalbos įtaka matyti visuose keturiuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Šiauliuose.

2.3. Išnagrinėjus studentų pravardes pagal anketose užrašytus motyvus nustatyta, kad dažniausiai studentai pravardes kuria dėl asmens veiklos (66; 21 %), dėl fizinių ypatybių (61; 19,4 %) ir vardo ar pavardės asociacijų (51; 16,2 %). Rečiau pravardės kuriamos dėl asmens būdo ypatybių (43; 13,7 %), dėl kitų motyvų (41; 13,1 %) ar dėl kelių motyvų (39; 12,4 %). Rečiausiai studentai kuria giminines pravardes (4; 1,3 %), pravardes dėl kalbos turinio ypatybių (4; 1,3 %), dėl gyvenamosios vietos (4; 1,3 %) ir dėl kilmės, tautybės (1; 0,3 %).

3. Atlikta pragmatinė Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių analizė leido pastebėti, kad dauguma studentų santykius tiek su pravardžių gavėjais, tiek su davėjais vertina kaip artimus, grįstus pozityviuoju mandagumu ir rečiau kaip tolimus, dalykiškus ar neutralius, paremtus distanciniu mandagumu. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštosiose mokyklose daugiau pravardžių turi ir jas dažniau vartoja vyrai (44; 22 %, 58; 29 %) nei moterys (34; 17 %, 33; 16,5 %). Nustatyta, kad aukštųjų mokyklų aplinkoje daugiau pravardžių turi dėstytojai (76; 38 %) nei studentai (56; 28 %), tačiau dažniau pravardes vartoja studentai (149; 74,5 %) nei dėstytojai (2; 1 %). Nors studentus ir dėstytojus sieja asimetriniai santykiai, jų socialinis nuotolis yra didelis, studentai vis tik nevengia pravardžiuoti viršesnių asmenų, turinčių didesnę socialinę galią. Išanalizuota, kad studentai pravardes vertina nei teigiamai, nei neigiamai (99; 50 %). Vartodami pravardes studentai dažniausiai jaučiasi draugiški, šmaikštūs ir linksmi, o gaudami asmenines pravardes dažniausiai jaučiasi savi. Studentų pravardžių vartojimas susijęs su artima aplinka – jos vartojamos su draugais, todėl pravardžių davėjus ir gavėjus sieja simetriniai santykiai, vienoda socialinė galia, tarp pravardžiuotojų ir pravardžiuojamųjų yra mažas socialinis nuotolis. Dėstytojai, apklaustųjų studentų nuomone, pravardes vertina labiau kaip neigiamą reiškinį (67; 33 %).

4. Išanalizavus Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardes aktualizacijos teorijos požiūriu nustatyta, kad dažniausiai pravardėms kurti pasitelkiamas leksikos aktualizacijos būdas – semantinė aktualizacija, kuri studentų pravardėse reiškia metafora, metonimija ir oksimoronu. Nustatyta, kad metaforines pravardes studentai kuria pagal išvaizdos, būdo, veiklos, formos ar spalvos panašumą, asmenį siedami su gyvūnu, daiktu, augalu, dangaus kūnu, mitine būtybe, filmo personažu ar žinomu asmeniu. Gyvūninėmis metaforinėmis

pravardėmis studentai dažniausiai pravardžiuoja asmenis pagal formos, išvaizdos, būdo bruožų, veiklos panašumą. Rečiau studentai pravardes kuria pasitelkdami metonimijos tropą ir oksimoroną. Darybiškai pravardės aktualizuojamos kuriant priesagų ir galūnių vedinius, dūrinius. Iširta, kad priesagų vedinių grupei priskirtos pravardės sudarytos su priesagomis *-(i)ukas (-ė)* ir *-(i)ūnas*, kurios atlieka ir deminutyvinę funkciją – tokios pravardės dažnu atveju vartojamos siekiant sukurti artimesnį ryšį su adresatu (parodant švelnumą, draugiškumą). Galūnių vediniai studentų sudaromi pasitelkiant galūnes *-(i)us*, *-is* ir *-ė*. Rečiau pravardės darybiškai aktualizuojamos kuriant dūrinius. Rečiausiai studentų pravardės kuriamos, pasitelkiant fonetinę aktualizaciją – aliteraciją. Studentų pravardės, kuriose pasitelkiama aliteracija, pasižymi melodringumu, švelniu skambesiu ir turi teigiamą atspalvį – nėra įžeidžios, jomis norima gražiau pavadinti pravardžiuojamąjį asmenį. Taigi, kuriant pravardes, svarbiais aspektais tampa originalumas, naujumas ir neįprastumas – aktualizuotų pravardžių kūrėjai yra linkę kurti išskirtines ir dėmesį patraukiančias pravardes.

**VILNIAUS, KAUNO, KLAIPĖDOS IR ŠIAULIŲ AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ STUDENTŲ
PRAVARDŽIŲ VARTOSENA, PRAGMATIKA IR AKTUALIZACIJA
SANTRAUKA**

Pravardės yra neoficialus asmenvardis, informuojantis apie tam tikrą pravardžiuojamojo išskirtinumą. Šio tyrimo tikslas – išanalizuoti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartoseną, pragmatiką ir aktualizaciją. Tikslui pasiekti buvo apklausta 200 Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų, anketinės apklausos būdu surinkta 314 pravardžių. Darbe keliama šie uždaviniai: apžvelgti pravardės sampratą, pravardžių klasifikacijas ir teikimo priežastis; aprašyti empirinės medžiagos rinkimo ir apdorojimo metodologiją; atskleisti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartosenos ypatumus ir skirtumus; ištirti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių pragmatinius aspektus ir išanalizuoti, kokiais būdais aktualizuojamos Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardės.

Išanalizavus tiriamąją medžiagą nustatyta, kad, lyginant su kitomis Lietuvos apskritimis, pravardžių vartojimas ir sugalvojimas yra dažnesnis Kauno apskrityje. Studentai pravardės dažniausiai galvoja lietuvių, rečiau anglų, rusų ar lenkų kalbomis. Rusų kalba pravardės galvoja tik iš Klaipėdos ir Vilniaus miestų, o lenkų kalba – tik iš Vilniaus miesto kilę studentai. Dažniausiai studentai pravardės kuria dėl asmens veiklos, fizinių ypatybių ir vardo ar pavardės asociacijų. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad dauguma studentų santykius tiek su pravardžių gavėjais, tiek su davėjais vertina kaip artimus. Paaikškėjo, kad aukštosiose mokyklose daugiau pravardžių turi ir jas dažniau vartoja vyrai nei moterys. Daugiau pravardžių aukštųjų mokyklų aplinkoje turi dėstytojai nei studentai, tačiau jas dažniau vartoja studentai. Nors studentus ir dėstytojus sieja asimetriniai santykiai, studentai nevengia pravardžiuoti asmenų, turinčių aukštesnį socialinį statusą. Aktualizacijos teorijos požiūriu ištyrus studentų pravardės nustatyta, kad pravardėms kurti dažniausiai pasitelkiamas leksikos aktualizacijos būdas – semantinė aktualizacija, kuri reiškiama metafora, metonimija ir oksimoronu. Rečiausiai studentų pravardės kuriamos pasitelkiant fonetinę aktualizaciją – aliteraciją.

Reikšminiai žodžiai: pravardės, studentai, vartoseną, pragmatika, aktualizacija.

THE USAGE, PRAGMATICS, AND FOREGROUNDING OF STUDENT NICKNAMES AT VILNIUS, KAUNAS, KLAIPĖDA AND ŠIAULIAI HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

SUMMARY

Nicknames are informal personal names that convey a certain uniqueness of the person being nicknamed. The aim of this study is to analyse the usage, pragmatics and foregrounding of nicknames among students of Vilnius, Kaunas, Klaipėda and Šiauliai higher education institutions. To achieve this goal, 200 students of Vilnius, Kaunas, Klaipėda and Šiauliai higher education institutions were interviewed and 314 nicknames were collected by questionnaire survey. The objectives of the paper are: to provide an overview of the concept of nicknames, classifications of nicknames and reasons for nicknames; to describe the methodology of collecting and processing empirical material; to reveal the peculiarities and differences in the use of nicknames by students of Vilnius, Kaunas, Klaipėda and Šiauliai universities; to study the pragmatic aspects of nicknames of students of Vilnius, Kaunas, Klaipėda and Šiauliai universities; and to analyse the ways in which nicknames of students of Vilniaus, Kauno, Klaipėda and Šiauliai universities are actualized.

The analysis of the research material shows that, compared to other Lithuanian districts, the use and inventing of nicknames is more frequent in Kaunas district. Students most often think of nicknames in Lithuanian, less often in English, Russian or Polish. Only students from Klaipėda and Vilnius think of nicknames in Russian, and only students from Vilnius in Polish. Most often, students create nicknames because of a person's activities, physical characteristics and name associations. The results of the survey showed that the majority of students perceive their relationships with both the recipients and the givers of nicknames as close. It showed that more nicknames are owned and used by men than women in higher education. Lecturers have more nicknames than students in HE settings, but students are more likely to use them. Although students and lecturers have an asymmetrical relationship, students do not shy away from nicknaming those with a higher social status. The study of students' nicknames from the point of view of the theory of actualisation shows that the most common method of lexical actualisation used to create nicknames is semantic actualisation, which is expressed by metaphor, metonymy and oxymoron. The least frequent method of creating student nicknames is phonetic actualisation – alliteration.

Key words: nicknames, students, the usage, pragmatics, foregrounding.

LITERATŪRA

1. Aleknavičienė, O. 2009. Kazlų Rūdos ir jos apylinkių gyventojų pravardės. Lietuvos valsčiai. *Kazlų Rūda*. Prieiga: https://ilt.lt/pdf/kazlu_ruda/kalba.pdf [Žr. 2025 05 10].
2. Aleksaitė, A. 2019. Emocinė-ekspresinė leksika Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne – naujadarų radimosi aplinkybės ir darybos būdai. *Bendrinė kalba*, 92, p. 1–29. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/83218> [Žr. 2025 05 13].
3. ALKŽ – *Anglų–lietuvių kalbų žodynas*. Prieiga: <https://ekalba.lt/anglu-lietuviu-kalbu-zodynas/> [Žr. 2025 05 19].
4. Babickienė, Z., Venckutė, R. 2013. *Kalbos mokslo pagrindai*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
5. Blažinskaitė, D. 2002. Žargonybių motyvacija reklamoje. *Kalbos kultūra*, 75, p. 125–131. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/11162> [Žr. 2025 05 09].
6. Blažinskaitė, D. 2004. Naujadarai ir perdirbiniai reklamoje. *Kalbos kultūra*, 77, p. 56–66. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/11081> [Žr. 2025 05 09].
7. Brown, P., Levinson, S. 1987. *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press. Prieiga: https://www.academia.edu/26395652/Politeness_Some_universals_in_language_usage [Žr. 2025 04 08].
8. Burke, M. 2015. Literary linguistics. In: Braber, N., Cummings, L., Morrish, L., sud., *Exploring language and linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 431–460. Prieiga: https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=U_dfCgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA431&dq=literary+linguistics+burke+2014+pdf&ots=3f8GxL9VLC&sig=Z2O5U5ZHuZaRr7231PtPQWI6pvE&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false [Žr. 2025 05 20].
9. Butkus, A. 1995. *Lietuvių pravardės*. Kaunas: AESTI.
10. Butkus, A. 2009. *Lietuvių pravardžių atvirkštinis žodynas*. Kaunas: AESTI. Prieiga: <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:4503205/datastreams/MAIN/content> [Žr. 2025 05 10].
11. Butkus, A. 2022. *Lietuvių pravardžių žodynas*. Kaunas: AESTI.

12. Celiešienė, V. 2003. Akademinio jaunimo kalbos kultūra. *Kalbos kultūra*, 76, p. 136–140.
Prieiga: <https://epubl.ktu.edu/object/elaba:6086709/> [Žr. 2025 05 09].
13. Čepaitienė, G. 2007. *Lietuvių kalbos etiketas: semantika ir pragmatika*, Šiauliai: Šiaulių universitetas.
14. Česnulienė, V. 2017. Naujieji skoliniai lietuvių jaunimo diskurse. *Žmogus ir žodis*, 1, p. 4–18.
Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/69038> [Žr. 2025 05 10].
15. Dabrytė, R. 2015. Kaip prasivardžiuoja šilališkiai? *Res humanitariae*, XVII, p. 254–263.
Prieiga: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2015~1493835128640/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content> [Žr. 2025 05 10].
16. DLKŽ – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga: <https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas/> [Žr. 2025 04 08].
17. DPSL – Libuše Duškova (ed.), *Dictionary of the Prague School of Linguistics*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2003.
18. Endzelytė, R. Pravardė. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Prieiga: <https://www.vle.lt/st-raipsnis/pravarde/> [Žr. 2025 05 10].
19. FŽ – *Frazeologijos žodynas*. Prieiga: <https://ekalba.lt/frazeologijos-zodynas/> [Žr. 2025 04 08].
20. Gabrėnaitė, E. 2010. *Reklamos topika: persvazijos instrumentai*. Daktaro disertacija. Vilniaus universitetas.
21. Gaivenis, K., Keinys, S. 1990. *Kalbotyros terminų žodynas*. Kaunas: Šviesa.
22. Garayeva, K. A., Akhmetzyanov, G. I., Khismatullina, G. L. 2016. The Significance of Learning Nicknames of Public Figures in Modern English and American Language Models of the World. *The International Journal of Environmental&Science Education*. Vol. 11, NO. Prieiga: http://www.ijese.net/makale_indir/IJESE_1308_article_58230a32a7ae9.pdf [Žr. 2025 05 09].
23. Garvin, P. L. 1964. *A Prague school reader on esthetics, literary structure, and style*. Georgetown: Georgetown University Press. Prieiga: https://monoskop.org/images/3/3a/A_Prague_School_Reader_on_Esthetics_Literary_Structure_and_Style_1964.pdf [Žr. 2025 05 08].

24. Gibbons, A., Whiteley, S. 2018. *Contemporary stylistics: language, cognition, interpretation*. Edinburgh: Edinburgh University Press. Prieiga: <https://dokumen.pub/contemporary-stylistics-language-cognition-interpretation-9780748682782.html> [Žr. 2025 05 08].
25. Hilbig, I. 2009. *Lietuvių ir anglų lingvistinis mandagumas: prašymai*. Daktaro disertacija. Vilniaus universitetas.
26. Ibragimova, Z., Abdullayeva, M. 2022. The etymology of nicknames in dialects and their use in a positive, negative sense (on the example of the Hazorasp district). *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12 (3). Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/360207376_The_etymology_of_nicknames_in_dialects_and_their_use_in_a_positive_negative_sense_on_the_example_of_the_Hazorasp_district [Žr. 2025 05 02].
27. Yemets, A. 2019. Types and functions of foregrounding in the contemporary flash fiction stories. *SKASE. Journal of Theoretical Linguistics*, 16 (4), p. 93–103. Prieiga: http://www.skase.sk/Volumes/JTL42/pdf_doc/06.pdf [Žr. 2025 04 09].
28. Koženiauskienė, R. 2001. *Retorika: iškalbos stilistika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
29. Krčmova, M. 2017. Aktualizace. In: Karlik, P., Nekula, M., Pleskalova, J., *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Prieiga: <https://www.czechency.org/slovník/AKTUALIZACE> [Žr. 2025 04 09].
30. Kudirka, R. 2022. Lietuvių kalbos žargono daiktavardžiai su slaviškomis priesagomis: skoliniai ir hibridai. *Verbum*, 13, p. 1–13. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/99102> [Žr. 2025 05 10]
31. Leech, G. N. 1969. *A linguistic guide to English poetry*. London, New York: Longman. Prieiga: https://books.google.lt/books/about/A_Linguistic_Guide_to_English_Poetry.html?id=qvrJAwAAQBAJ&redir_esc=y [Žr. 2025 04 08].
32. LKE – *Lietuvių kalbos enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
33. LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga: www.lkz.lt [Žr. 2025 04 08].

34. Mickienė, I. 2007. *Lietuvių kalbos fonetika: mokomoji knyga*. Kaunas. Prieiga: https://www.knf.vu.lt/dokumentai/failai/institutai/kalbu/Iona_Mickiene_2007_Lietuviu_kalbos_fonetika.pdf [Žr. 2025 05 10].
35. Mickienė, I., Baranauskienė R. 2012. Veliuonos apylinkių gyventojų pravardės: onomasiologinė motyvacija. *Asta Linguistica Lithuanica*, 67, p. 175–188. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/51347> [Žr. 2025 05 08].
36. Mickienė, I., Baranauskienė, R. 2014. Veliuonos apylinkių pravardžių struktūros ypatumai: antrinės pravardės. *Respectus Philologicus*, 26, p. 262–268. Prieiga: <https://doi.org/10.15388/RESPECTUS.2014.26.31.21> [Žr. 2025 05 10].
37. Mickienė, I., Baranauskienė, R. 2018. Veliuonos apylinkių gyventojų pravardės: metaforizacijos aspektas. *Res humanitariae*, 24, p. 47–60. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/80572> [Žr. 2025 05 10].
38. Mickienė, I., Baranauskienė, R. 2023. Nicknames as a socio-cultural phenomenon among Lithuanian youth. *Personal Names and Naming from an Anthropological-Linguistic Perspective*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, p. 73–96.
39. Nikolenko, O. 2023. Nicknames as emotionally evaluative social identity carriers. *International Journal of Social Science and Human Research*, 6 (3), p. 1369–1374. Prieiga: <https://ijsshr.in/v6i3/4.php> [Žr. 2025 04 25].
40. Oficialiosios statistikos portalas. *Lietuvos Respublikos 2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai*. Prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/2021-gyventoju-ir-bustu-surasymo-rezultatai/tautybe-gimtoji-kalba-ir-tikyba> [Žr. 2025 05 14].
41. Paulauskienė, A. 2000. *Lietuvių kalbos kultūra*. Kaunas: Technologija.
42. Peterson, P., R. 2018. Old Norse Nicknames: Originss and Terminology. *Names: A Journal of Onomastics*, p. 1–10. Prieiga: <https://digitalcommons.morris.umn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=medieval> [Žr. 2025 04 25].
43. Pupkis, A. 2005. *Kalbos kultūros studijos*. Vilnius: Gimtasis žodis.
44. Ryvitytė, B., 2011. *Lingvistinės pragmatikos įvadas*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
45. Salys, A. 1983. *Raštai*. II t. Tikriniai vardai. Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija.
46. Savickienė, I. 2005. Morfopragmatika: deminutyvų vartojimas dabartinėje lietuvių kalboje. *Kalbotyra*, 54 (1), p. 91–100. Prieiga: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB->

- [0001:J.04~2005~1367152133669/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content](https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1200134) [Žr. 2025 05 10].
47. Sidaravičienė, V. 2023. Neoficialieji Vilniaus choronimai – jaunimo kalbos atspindys. *Respectus Philologicus*, 44 (49), p. 54–68. Prieiga: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1200134> [Žr. 2025 05 10].
48. Smith, Elsdon, C. 1970. *The Story of Our Names*. Madison: The University of Wisconsin.
49. Sobane, K. 2009. The Pragmatics of Nicknames Students Use for their Lecturers. *TSEBO Journal of Research*, 2, p. 12–20. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/292149459_The_Pragmatics_of_Nicknames_Students_Use_for_their_Lecturers [Žr. 2025 05 10].
50. Tamulionienė, A. 2014. Anglų kalbos žodžių vartojimas aukštesniųjų klasių mokinių tinklaraščiuose. *Kalbos kultūra*, 87, p. 1–15. Prieiga: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=565281> [Žr. 2025 05 09].
51. Tsepkova, A. 2024. Cross-cultural universals and differences in American and Russian nicknaming patterns. *Onoma*, 59, p. 73–90. Prieiga: <https://doi.org/10.34158/ONOMA.59/2024/4> [Žr. 2025 05 08].
52. Urbanavičiūtė, Ž., Žičkutė, V. 1975. Lietuvių pravardės. *Kalbotyra*, 26, p. 55–61. Prieiga: <https://www.zurnalai.vu.lt/kalbotyra/article/view/20687/19824> [Žr. 2025 05 10].
53. Vabalienė, R. 2010. Mokinių slengo ir žargonybių vartosenos ypatybės. *Gimtas žodis*, 6, p. 15–20. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/27796> [Žr. 2025 05 14].
54. Vaicekauskienė, L. 2007. *Naujieji lietuvių kalbos svetimžodžiai: kalbos politika ir vartoseną*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/13377> [Žr. 2025 05 10].
55. Vanagas, A. 1982. *Mūsų vardai ir pavardės*. Vilnius: Mokslas.
56. Vyšniauskienė, I. 2012. Polilingvali Vilniaus jaunimo raiška: socialinės tapatybės paieškos. *Kalbotyra*, 64 (3), p. 140–157. Prieiga: <https://doi.org/10.15388/Klbt.2012.7665> [Žr. 2025 05 10].
57. VLE – *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Prieiga: <https://www.vle.lt/> [Žr. 2025 04 08].
58. Župerka, K. 1983. *Lietuvių kalbos stilistika*. Vilnius: Mokslas.
59. Župerka, K. 1997. *Stilistika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

60. Župerka, K. 2006. Metakalbiniai asmenvardžių komentarai nelingvistiniuose tekstuose. *Kalbos kultūra*, 79, p. 62–73. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/5525> [Žr. 2025 05 15].
61. Župerka, K. 2008. *Reklamos tekstas: pragmatika, stilius, kalba*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
62. Župerka, K. 2009. Vietovardžių aktualizacija laisvųjų stilių tekstuose. *Acta humanitarica universitatis Saulensis*, 8, p. 263–271. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/21811> [Žr. 2025 05 09].

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 PRIEDAS. Studentų pravardės ir jų motyvai	94
2 PRIEDAS. Anketa Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentams	108
3 PRIEDAS. Studentų atsakymai į anketos atvirusius klausimus	118
4 PRIEDAS. Studentų pravardžių sąrašas, sudarytas pagal pasitelkiamą aktualizacijos tipą	148

1 PRIEDAS. Studentų pravardės ir jų motyvai

Vartojamos, bet ne pačių studentų sukurtos pravardės

1. *Agurkėlis* (klasiokas, nes matė, kad valgau agurkėlį);
2. *Airenis* (vardas Aironas, pravardė gimė tiesiog iš niekur);
3. *Akcijų karalienė* (man sukūrė draugai, nes viską nusiperku pigiau su nuolaida);
4. *Algirdai* (taip vadiname giminės šeimas, pagal vyrų vardus);
5. *Arma* (vardas Armandas);
6. *Armanis* (mano visos vartojamos pravardės susijusios su vardu. Armanis – Armandas);
7. *Auga* (draugei, nes vardas Augustė);
8. *Auganas* (vardas Augustas, tiesiog treniruočių metu sugalvojo);
9. *Auksinis berniukas* (bendrakursiui, nes yra *teachers' pet* iš atitinkamos aplinkos);
10. *Aurimai* (taip vadiname giminės šeimas, pagal vyrų vardus);
11. *Baltarankis* (draugui, nes kai su kompanija visi tapetavo namus, jo darbas buvo leisti muziką);
12. *Bambukas* (kolegai, kuris priima neprotingus sprendimus);
13. *Barsys* (ji priklauso mano pažįstamam bendraamžiui, ji buvo sukurta labai seniai, tačiau ne dėl to, jog buvo siekiama pasityčioti, o pavadinus šitaip ji „prilipo“ ir kartais yra vartojama iki šiol);
14. *Beždionėlė* (nes labiausiai mėgsta valgyti bananus);
15. *Bitutė* (draugei, nes sugeba atlikti daug darbų per vieną dieną);
16. *Bitutė* (kolegei, nes greitai sukasi darbo vietoje);
17. *Blizgė* (nes žmogus plikai skuto galvą ir ji blizgėjo);
18. *Blondė* (sukurta blondinei panelei, draugų rate, jai pačiai priimtina);
19. *Bosas* (šeimos nariui, nes labai mėgsta vadovauti);
20. *Budulaj* (senelis kaime, kuris labai panašus į šį sovietinio filmo personažą);
21. *Bulka* (vadinam savo draugą, kuris nuolat valgo bandeles, sausainius ar kažką saldaus, nepriklausomai nuo paros laiko);
22. *Bumbuliukė* (bendrakursėms, nes *Teams* platformoje matomos tik kaip "burbuliukai" / ikonos, jų veidų nemato);

23. **Česnakas** (pagal vardą Česlovas);
24. **Dajana** (Diana vardo iškraipymas);
25. **Dangišiknius** (sesei, vardas Dangira. Sugalvojo brolis. Vadina taip tuomet, kai nervina be reikalo. Linksmi);
26. **Delfinas** (dėl veido bruožų);
27. **Domis** (naudoju vardų trumpinius, pvz.: Domantas – Domis. Jei tai nėra skaitoma kaip pravardė, reiškia pravardžių nenaudoju. Turbūt naudoju, nes šnekamojoje kalboje taip kalbėti patogiau);
28. **Dovis** (naudoju vardų trumpinius, pvz.: Dovydas – Dovis);
29. **Du Donatai** (taip tarpusavyje įvardijami du grupiokai, kurių neskiria kai kurie kiti grupės nariai);
30. **Dumis** (mano visos vartojamos pravardės susijusios su vardu. Dumis - Domas);
31. **Džeris** (broliui, dėl to, kad pasakė, jog vaikystėje, dėl filmuko Tomas ir Džeris jis labai norėjo vardo Džeris. Ir tai daug lengviau nei kreiptis Jokūbai);
32. **Efka** (kadangi mano vardas ilgas (Evelina), draugų tarpe turiu pravardę „Efka“);
33. **Ema** (vietoj Emilija);
34. **Ežys** (giminaitis, nes tikriausiai kažkada buvo taip apsikirpęs. Nežinau tikrosios istorijos);
35. **Fyfa** (draugei, nes daug praleidžia laiko prie veidrodžio);
36. **Filosofas** (draugei, nes studijuoja filosofijos fakultete);
37. **Froidas** (nes žino daug psichologijos filosofijos);
38. **Gorila** (nes sudėjimas panašus);
39. **Greblys** (nes greb yra pavardės šaknis);
40. **Grečer** (nes draugė, vardu Greta, kažkada man taip prisistatė ir ši pravardė prilipo. Bet nevartoju tokių pravardžių, kaip „vėžlys, nes lėtas“. Tai yra įžeidžiantys pasisakymai);
41. **Gugu** (dukrai, nes vardas Gustė, tai toks mielesnis sutrumpinimas, kuris jai patinka);
42. **Hugo bosas** (buvusiam klasiokui, nes visada nešiodavo drabužius “Hugo Boss”);
43. **Ilga ir geltona** (grupiokėm, nes viena aukšta, kita geltonais plaukais ir abi tais pačiais vardais, kad paprasčiau būtų suprasti kuri);
44. **Ilgas** (draugui, nes aukštas žmogus);

45. **Jacė** (mano visos vartojamos pravardės susijusios su vardu. Jacė – Jacinta);
46. **Karka** (mano visos vartojamos pravardės susijusios su vardu. Karka – Karolis);
47. **Kevinas** (iš vienas namuose, nes dėstytoja iš išvaizdos labai panaši);
48. **Kilobaitas** (nes atsilaisvina tik po penkių);
49. **Kirvis** (dėstytojai, nes labai bjauraus būdo);
50. **Kornė** (nes merginai patinka šis vardas, jis nesusijęs su tikroju jos vardu);
51. **Krienas** (dėl amžiaus);
52. **Krioklys** (pravardė priklauso programuotojui studentui, nes jo pavardė Kliokys);
53. **Kukuliūnas** (nes mažiukas);
54. **Lapė** (bendrakursei, nes paslaptina ir sukurta kaip lapė);
55. **Lenkas** (draugui, kuris dažnai kalba apie Lenkiją, ja domisi, turi artimųjų ten);
56. **Lipas** (nes tai vardo ir pavardės junginys);
57. **Live** (bendrakursei, norint sutrumpinti vardą);
58. **Lokys** (kaimynui, nes panašiai skamba jo pavardė ir kai jis buvo paauglys buvo apkūnokas, todėl jau nuo paauglystės jį taip ėmė vadinti draugai, pažįstami, kaimynai);
59. **Mamutas** (mamai, nes tai žodžių žaismas);
60. **Marčius** (nes pilnas vardas Martynas);
61. **Mašluk** (lenkiška pravardė, ūkininkas šią pravardę gavo iš tėvo);
62. **Mažius** (kolegai, nes žemas);
63. **Mažulė** (nes žemo ūgio);
64. **Mažuliukas** (dėl pavardės);
65. **Meška** (bendrakursiui, nes didžiausias asmuo mūsų kurse);
66. **Metras** (kolega, nes visi taip vadina daug metų, yra neaukštas);
67. **Miegančioji gražuolė** (nes jei neprikelta, pramiegos visą gyvenimą);
68. **Mimi** (tai pravardė skirta mano draugui. M raidė man primena raidę M žodyje "Meilė" arba katinėlio garsą "Miau". Tai išreiškia gerumą ir gražius jausmus);
69. **Mokytoja** (dirba mokykloje, bendrakursė, dėl darbo vietos);
70. **Mozė** (draugui, nes pats save taip vadina);
71. **Ovidai** (taip vadiname giminės šeimas, pagal vyrų vardus);
72. **Pendelis** (kaimynas, nes gerai žaidžia futbolą);

73. **Pievy pjovimo teorija** (dėstytojai, nes paskaitos žemo lygio, o reikalavimai per egzaminą aukšti);
74. **Ponia seniūnė** (tai labiau pasijuokimui ir sureikšminimui skirta grupės seniūnės pravardė);
75. **Puodelis** (klasiokui, nes stovi ranką padėjęs ant liemens. Atrodo kaip puodelio rankenėlė);
76. **Pusantro gesintuvo** (draugei, nes žema);
77. **Ragana** (kaimynei, nes išvaizda atrodo kaip raganos);
78. **Raskė** (nes vardas Rasa);
79. **Renė** (vardo Remigijus trumpinys);
80. **Ryža** (nes plaukai ryži, bendrakursė, dėl išvaizdos);
81. **Salmon** (nes vardas draugės Simona ir rimuojas su anglišku žodžiu lašiša);
82. **Sassy** (nes gražiai rimuojasi su jo vardu Hassaan -> Hassy);
83. **Saulėnas** (buvusiam klasiokui, nežinau konkrečiai kodėl);
84. **Saulytė** (buvusiam klasiokui, nežinau konkrečiai kodėl);
85. **Saulutė** (moteris alkoholikė, kuri bendrai yra geras žmogus, nieko niekada neįžeis);
86. **Silkė** (biudžetinėje įstaigoje dirbanti moteris, kuri kaip taukuose/aliejuje. Organizacijoje gyvena gerai, tačiau atlikti papildomą darbą, ar padėti kolegai jai sunku, nes kavos pertrauką nusimatė. Sukurta kaip pašiepimui ar hiperbolizuotam tikslui);
87. **Skautė** (grupiokė, nes jina yra skautė);
88. **Skeletonas** (matematikos mokytojai, senyvo amžiaus, lieknutė);
89. **Skirmi** (bendrakursė, nes vardas Skirmantė);
90. **Skuduras** (nes žmogus kažkoks pasileidęs, nepatikimas ir t.t.);
91. **Solderis** (draugui, nes buvo savanoris šauktiniuose);
92. **Stinta** (nes mėgsta žvejoti);
93. **Stirnaitė** (bendraklasei, nes gerai šoko į tolį);
94. **Strutis** (labai pašaipei pravardė, kadangi klasiokui priekiniai dantys buvo išsikišę. Dauguma pravardžių duotos būtent tokios, kurios pažymi išvaizdos ar tam tikrus asmenybės bruožus, ne visada iš gražios pusės);
95. **Šachmader** (senelis kaime, kuris yra profesionalas žaidžiant šaškėmis);

96. **Šarka** (nes mergina mėgsta puoštis ir būti ryški);
97. **Širšė** (bendrakursei, nes labai pikta);
98. **Šventa trejybė** (nes trijulė vaikšto visada kartu);
99. **Šviežiena** (nes naujas grupėje);
100. **Termosas** (bendraklasiui, nes ūgis kaip termosos);
101. **Ukrainietis** (bendrakursiui, nes pavardė ukrainietiška);
102. **Vaflis** (draugui, nes jam nesiseka);
103. **Vaflius** (tai bet koks žmogus, padaręs kažką gėdingo ar suklydęs);
104. **Vanagas** (mergina su didele nosimi, mokosi tame pačiame universitete, pravardė dėl išvaizdos);
105. **Voldemortas** (nes labai išdidus ne laiku ir ne vietoje);
106. **Zuikis** (yra vienas dėdė, kurį visa giminė vadina Zuikiu. Kodėl taip vadina nežinau, bet prikibo ir man);
107. **Žalias** (draugas, kuris vieną kartą į draugų susitikimą atėjo su žaliomis kojinėmis);
108. **Žydąs** (nes kažkada mokyklos vaidinime vaidino žydą, vienąkart taip kreipiaus, antrą, ir po kiek laiko „prilipo“. Dabar daugiau nei 10 metų visi jį taip vadina, jis visiems taip prisistato).

Studentų sugalvotos pravardės

109. **Airenis** (nuo vardo Aironas);
110. **Akva** (Akvilės trumpinys);
111. **Angelas** (nes juokaujame, kad abi esame geros kaip angelai);
112. **Angelėlis** (tečiui, nes tiko prie išvaizdos);
113. **Anglistė** (bendrakursė, nes labai gerai moka angliškai);
114. **Arukas** (nes vardas Aras);
115. **Aukselis** (visiems, kuriems aiškinu savo tiesas);
116. **Aura** (bendrabučio kaimynė, nes pirmąją mūsų pažinties dieną ji sakydavo jaunimo frazę labai dažnai “-500 aura”);
117. **Babajstaniečiai** (vidurio Azijos piliečiai, kurie elgiasi negražiai);
118. **Baby girl** (Viktorija);

119. **Bakenbaldas** (draugė, nes turi bakenbardus);
120. **Balencyga** (draugui/kursiokui, nes su Balenciaga batais vaikšto į paskaitas);
121. **Baltapūkis** (draugui, nes jis yra gražių šviesių plaukų, todėl labai siejosi su šiuo žodžiu);
122. **Baltapūkis** (kambariokui sanatorijoje, dėl labai šviesių plaukų);
123. **Bambukas** (nes nemąsto);
124. **Bankininkas** (nes dirba banke ir daugiausiai apie tai kalba);
125. **Barbė** (draugei dėl itin gražios išvaizdos);
126. **Bėgikas** (mokykloje klasiokas, bėgdavo iš pamokų);
127. **Beždžionė** (vaikinui, mielai skamba);
128. **Bijau** (sesei, nes labai dažnai vartoja šį žodį);
129. **Bitė** (draugei, nes visuomet “dūzgia”, kalba);
130. **Braškytė** (pravardės gavėjas – bendrakursė. Priežastis - dažnai rengiasi megztiniu su braškėmis);
131. **Brigė** (draugei, nes vardas Brigita);
132. **Cepas** (buvęs klasiokas, dėl pavardės);
133. **Čeburaška** (buvusiam klasiokui dėl didelių ausų);
134. **Deivė** (pažįstamam, vardu Deividas, kuris yra labai moteriškas ir taip pats save neretai apibūdina);
135. **Dott.ssa** (tai yra Dottoressa, Doktorė. Pravardės gavėjas: draugei, turinčiai daktaro laipsnį, Priežastis: turi laipsnį + yra vienintelė, su kuria galiu apie savo studijas kalbėti plačiau);
136. **Dovyduška** (nes brolio vardas Dovydas);
137. **Drakonas** (draugui, nes turi tatuiruotę su drakonu);
138. **Drugelis** (dėl vaikščiojimo manieros);
139. **Einšteinė** (bendrakursė, nes labai protinga);
140. **Enciklopedija** (dėstytojas, nes turėjo neįtikėtinai daug žinių įvairiausiomis temomis);
141. **Feet’as** (dėstytojui, nes jis basutes nešioja be kojinių);
142. **Fritas** (šuniukui, nes kartais smirda kaip "Fritos" traškučiai);
143. **Gandriukas** (draugui, ilga istorija, šaika buvo gandriukai, bet anam tiko kažkaip labai, tai vat galop išskirtinai jį ir ėmiau vadinti);

144. **Gatautietė** (kursiokei, nes iš Gataučių);
145. **Greituolė** (nes greitai viską daro);
146. **Grūzmantas** (draugas, nes labai matosi, kai liūdnas);
147. **Igoris** (nes atrodė kaip rusas);
148. **Ilgakasė** (bendrakursė, nes jos labai ilgi plaukai);
149. **Ilgaplaukė** (draugė, nes jos plaukai ilgi);
150. **IT specialistė** (bendrakursė, nes išmano kompiuterinius dalykus);
151. **Junior** (draugas, nes labai smulkus ir keli draugai turi tą patį vardą);
152. **Kačiukas** (vyrą jau 19 m. vadinu Kačiuku, taip ir telefone užsivadinsi, be galo švelnus ir meilus);
153. **Katinėlis** (pravardės gavėjas: artimas draugas. Priežastis: augino du katinus ir tokia pravarde jį buvo lengviau atskirti);
154. **Katiniukas** (pravardės gavėjas: antra pusė. Priežastis: nes meilus ir šiltas);
155. **Kosmonautė** (draugei, nes gyvena tokiam rajone);
156. **Kotrė** (bendrakursė, nes ją yra pavadinę Kotryna, nors jos vardas kitoks);
157. **Kristus** (draugė, nes panašiai skamba kaip ir jos vardas Kristina);
158. **Kurčias** (kaimynui, nes jis kurčias);
159. **Laurytė** (draugė, nes mažutė);
160. **Lenkas** (mokykloje sugalvojau draugui pravardę "lenkas", nors jis buvo lietuvis/ukrainietis. Priežasties nežinau, turbūt, norėjosi pabrėžti jo daugiaautiškumą);
161. **Liudžius** (draugui, nes buvo visą kelionę nepatenkintas, nelaimingas);
162. **Maisto šiukšliadėžė** (nes suvalgo visą maistą, kurio kiti nenori);
163. **Makaliauskis** (pusbrolis, nes Matas ir toks labai aktyvus, besimakaluojantis);
164. **Mama Meška** (draugė turėjo juodą, labai švelnų ir pūkuotą paltuką, rūpinosi visais draugais);
165. **Margo** (trumpinu Margaritos vardą);
166. **Mažis** (jaunesniam broliui dėl amžiaus);
167. **Medūza** (draugei, nes jos tam tikras žvilgsnis su šypsena man priminė medūzą);
168. **Mėlynė** (pažįstamai dėl mėlynų akių);
169. **Melonas** (tėtis, nes augina arbūzus);
170. **Miegalė** (klasiokė, nes miegodavo per pamokas);

171. **Miegančioji gražuolė** (sesei, nes visada miega ir būna pavargusi);
172. **Miguel** (bendrakursei, nes kažkada vietoj Miglė parašiau Migel, skambėjo juokingai, dėl to prilipo vyriškas ispaniškas vardas merginai);
173. **Mylimukė** (nes bendrakursė gera mano draugė);
174. **Milka** (kaip šokoladas. Draugui, nes vardas Emilijus, kurį kreipiantis trumpiname Emilis, iš to gavosi Milka);
175. **Ministras pirmininkas** (pravardė skirta vaikinui, kuris mėgsta prisiimti daug atsakomybės už situacijos (su)valdymą);
176. **Mise** (draugė, pavardės sutrumpinimas);
177. **Močiutė** (dėstytojai, dėl senyvo amžiaus);
178. **Moliūgėlis** (savo kolege vadinu moliūgėliu, ir atvirai pasakysiu, ne dėl to kad ji stora, ar apkūni, o tiesiog kad kažkaip šis žodis jaukumą kuria);
179. **Nafania** (broliui, nes mielas, kaip naminukas);
180. **Nežiniukas** (bendrakursis, kuris visų klausinėja, nes pats dažniausiai nieko nežino ar pamiršta);
181. **Panelė** (klasiokas. Jis buvo kartu su klasiokių grupe, parduotuvėje pardavėja į visus kreipėsi žodžiu "panelės");
182. **Pelėda** (pusseserė, nes vėlai keliai ir ilgai miega);
183. **Pelenė** (nes žmogus yra pedantas, itin mėgstantis tvarkytis);
184. **Peraugėlis** (šeimos nariui, nes aukštas užaugo, o aš likau žema);
185. **Piranija** (buvusi mokytoja, nes atrodo kaip piranija, labai ryškios, bet siauros akys su dar siauresniais vyzdžiais);
186. **Ponia** (nes žmogus jaučiasi turintis teisę elgtis su kitais itin nepagarbiai);
187. **Princesė** (pravardės gavėjas: bendrakursis. Priežastis: nes elgėsi mergaitiškai);
188. **Psichologė** (draugė, nes visada puikiai išklauso);
189. **Pūkas** (draugui dėl šviesių plaukų);
190. **Ragana** (nes viena kita su mama taip vadinam);
191. **Rėksnys** (gavėjas - šeimos draugas. Priežastis - nes tas žmogus labai garsiai kalba);
192. **Rudis** (nes elgėsi nevaldomai lyg šuo);
193. **Rūta Mur** (sesei, dėl kažkada pamėgdžiotų balso);
194. **Salmon** (Simona);

195. **Sam** (vardo trumpinys sesei iš vardo Samanta);
196. **Sassy** (gavėjas: draugas. Priežastis: nes gražiai rimavosi su vardu ir buvo šmaikštus);
197. **Saulytė** (pravardės gavėjas draugė. Priežastis, nes turi šviesius plaukus ir mėlynas akis bei visada šypsosi);
198. **Saulytė** (tikras vardas ne Saulė, draugei, nes visada spindi kaip saulė);
199. **Sidas** (krepšininkas Reinaldas Seibutis, panašus į filmuko herojų);
200. **Skatniauskas** (blogiems, neadekvatiems žmonėms);
201. **Smygolas** (pravardės gavėjas: sesuo. Priežastis: nes mažai plaukų ir didelės akys);
202. **Šakalys** (draugui lieknam);
203. **Šokėja** (bendrakursė, nes šoka);
204. **Šumaheris** (skirta draugei, nes mėgsta daug važinėti mašina ir kitus vežioti);
205. **Tadžius** (vaikinui, kurio vardas Tadas);
206. **Vabalas** (nes sesė žema ir plius vairuoja panašų automobilį, pravardė taip prilipo, kad ir visada atsiliepia tuo vardu, bet iš geros pusės);
207. **Varlytė** (priežasties neprisimenu);
208. **Verslo partnerė** (pravardės gavėjas: bendrakursė. Priežastis: mes kaip verslininkai skambinėjame vienas kitam dėl mažiausios smulkmenos, kad įvyko kolegijoje ir dažnai atliekam darbus kartu);
209. **Vyda** (savo mamai, nes labai panaši į mūsų kaimynę Vyda);
210. **Vindė** (dėstytojai, kuris buvo griežtas ir nepatiko kaip Windows);
211. **Vinipukas** (sesė, nes panaši į meškiuko personažą);
212. **Višta** (draugei, nes daug kaip višta plepa);
213. **Vištelė** (draugė, nes mielai skamba ir jos nežeidžia);
214. **Voveris** (skirta vyrui, nuolat valgo riešutus);
215. **Zenius** (gavėjas: buvęs klasiokas, draugas. Priežastis: panaši pavardė);
216. **Zuikis** (pravardės gavėjas – antra pusė, priežastis: meiliai skamba);
217. **Žirafa** (nes aukšta);
218. **Žuvelė** (bendrakursė, nes viską labai greit pamiršta);
219. **Žuvis** (klasiokai dėl ilgo veido);

220. *Žvaigždė* (bendrakursė, nes dėstytojos mus vadina žvaigždėmis ir viena kitą taip pradėjome vadinti).

Studentų vartojamos grupinės pravardės

221. *Avvy* (audiovizualinis vertimas trumpinasi kaip avv);
222. *Avvių balandėliai* (audiovizualinis vertimas trumpinasi kaip avv);
223. *Avvių banda* (audiovizualinis vertimas trumpinasi kaip avv, o kompanijoj tik merginos, turim ir kitų variantų);
224. *Bambaliniai* (nes daug geria);
225. *Barakūdos* (manau, ir taip aišku ką reiškia ir pan.);
226. *Barakudos* (merginos, siekiančios gyventi vyrų sąskaita);
227. *Byjstruk* (kažkas labai greitas, gudrus);
228. *Blondinės* (nes atseit kvailos moterys);
229. *Bobutės* (gražios močiutės, daug besirūpinančios kitų reikalais);
230. *Brokolgalviai* (dažniausiai Z kartos atstovai, 14-20 metų jaunuoliai, turintys specifinę iš vakarų mados atėjusią šukuoseną - trumpai kirpti šonai ir garbanoti plaukai, krintantys ant akių. Papildomas bruožas - lieknas sudėjimas);
231. *Bros before ho*s* (vaikinam, kurie atstūminėjo ir skaudino merginas ir visada rinkosi mieliau savo draugus);
232. *Džiumbrai* (į degradaciją linkstantys "bachūrai");
233. *Elitas* (jaučiasi viršesnės už kitas);
234. *Elitas* (tam tikra grupė kurse, kurie tarpusavyje nusistatę prieš kitus);
235. *Faze clanas* (nes visi žaisdavo grupėje);
236. *Fyfačkos* (nes elgėsi lyg būtų aukščiau kitų);
237. *Fifos* ("paviršutiniškos" merginos);
238. *Futbolistai* (žaidžiantis futbolą);
239. *Garažiniai* (vaikinai, laisvalaikį leidžiantys garaže);
240. *Gyvatės* (mano draugių grupė vadinama);
241. *Gyvatės* (nes pletkina);
242. *Kavenskai* (kartais iš tolo matosi, kada žmogus yra kilęs iš Kauno);

243. **Klaipėda** (nes, na, iš Klaipėdos žmonės buvo, vilniečiai vadino);
244. **Kodelčiukai** (žmonės, kurie dažnai nežino dalykų, kuriuos turėtų žinoti);
245. **Komanda X** (nes visada pavėluotai daro darbus);
246. **Konkurentai** (nes mus taip įvardijo, o nėra, nes mūsų grupė nekonkuruoja tiesiogiai);
247. **Lambiak** (jaunas žmogus, dar nematęs gyvenimo, nieko nemokantis padaryti);
248. **Marozai** (agresyviai besielgiantys žmonės);
249. **Marozai** (mes užsieniečiai mokame šitus lietuviškus žodžius: marozus, fifas, bobutes. Marozai: vandalai/problems keliantys);
250. **Mielkos** (tos, kurios nori atkreipti vaikinų dėmesį, turi savo makiažo ir drabužių stilių);
251. **Mobiliakai** (mobiliuosios komandos specialistai);
252. **Moksliai** (nes daug mokosi);
253. **Mokslukas** (kur orientuojasi tik į mokslus);
254. **Moksliai** (gaunantys gerus pažymius);
255. **Naktinė plaštakė** (kurtizanė);
256. **Nunukai** (nes sutinka sakydami NuuuuNuuu);
257. **Nuotolinės** (bendrakursės, kurios paskaitas lanko nuotoliu);
258. **O lia lia pupytė** (pavadinti blondinei, barbiškos išvaizdos merginai);
259. **Plekšnės** (tas pats kaip pavyzdys „tuštutės“);
260. **Silkės** (moterytės, dirbančios biudžetinėse įstaigose);
261. **Speciai** (mokiniai su SUP);
262. **Šventa trejybė** (nes visada trijulė vaikšto kartu);
263. **Tiktokeriai** (vienodai apsirengusių, apsikirpusių paauglių būreliai);
264. **Trio** (nes trys merginos buvo sukūrusios dainavimo grupę tokiu pavadinimu. Nors ir dainavimu nebeužsiima, tačiau mano ir kitų žmonių akyse jos vis dar yra trio);
265. **Tusčiagalvės** (nes yra panelių, kurios nežino kur įstojo ir visiškai nesistengia suprasti);
266. **Vazokai** (nemokantys vairuoti);
267. **Virgos** (iš anglų kalbos išvertus zodiako ženklą (Virgo - mergelė), nes grupė draugų gimę tą patį mėnesį).

Studentams žinomos, bet pačių nekurtos ir nevartojamos pravardės

268. *Džefra* (viena studentė buvo taip vadinama, su kuria turėjau vieną pasirenkamąjį dalyką. Jos vardas buvo rusiškas, ilgas, dabar neatsimenu, koks tiksliai. Bet skambėjo panašiai kaip šitas žodis. Tik vardas ilgesnis).

Studentų asmeninės pravardės

269. *Aldonas Pupkis* (nes esu didelė lietuvių kalbos entuziastė. Pravarde kreipiasi artimiausi šeimos nariai);

270. *Beždžionė* (vaikinas, šiaip mielai skamba);

271. *Čiauškutė* (vartoja močiutė, nes dažnai turiu jai ką papasakoti);

272. *Direktorė* (nes mėgstu vadovauti namuose. Vartoja vaikinas);

273. *Etsug* (nes jauna taip pasivadinau savo instagramo paskyrą. Mano vardas iš kitos pusės);

274. *Gabce* (vardo sutrumpinimas);

275. *Gabrytka* (vartoja visa giminė, tai mano vardo "perdirbinys");

276. *Generolas* (gal tai ne pravardė, bet kartais vadina generolu, tikriausiai dėl to, kad mėgstu tvarką);

277. *Grikis* (draugai, nes vieną dieną labai daug kalbėjau apie grikius);

278. *Jolanta* (gal kažkiek siejasi su mano vardu. Klausiau jų (sugalvojo nei artimi nei tolimi draugai) kodėl sugalvojo pravarde, atsakė, jog pats mano vardas sunkiai tariamas, todėl sugalvojo kitą);

279. *Juleksas* (draugai, pagal vardą);

280. *Juste* (dėl vardo Justina, mane pravardžiuodavo Juste. Manau, kad tai vardo trumpinys);

281. *Kaktusas* (draugės/bendrakursės, nes neretai su nepažįstamais žmonėmis elgiuosi šaltai);

282. *Katė* (mano draugai ir vaikinas, nes moku labai gerai pamėgdžioti katiną ir mano vardo pirma raidė K);

283. **Katytė** (mano draugai ir vaikinai, nes moku labai gerai pamėgdžioti katiną ir mano vardo pirma raidė K);
284. **Kysius** (mano draugai ir vaikinai, nes moku labai gerai pamėgdžioti katiną ir mano vardo pirma raidė K);
285. **Lalla** (iš mano šeimos Italijoje - tai yra nuo vaikystės, skamba vaikiškai, asmeniškai);
286. **Mažiukas** (pravardės vartotojas: antra pusė. Priežastis: nes mėgstu būti glėbyje);
287. **Medis** (pravardės vartotojas: draugė. Kodėl: nes mano juokeliai "tokie mediniai, kad net popieriniai");
288. **Norgė** (draugai, nes ilgas vardas);
289. **Ožka** (pravardės vartotojas: tėvai. Kodėl: nes užsispyrusi ir sesuo gimusi ožkos metais);
290. **Pareigytė** (tėvai, nes ne kartą jiems teko priminti apie tėviškas pareigas);
291. **Partizanė** (draugas, dėl savybės kentėti, kantrybės);
292. **Pelėdžiukas** (bendradarbis, nes didelės akys);
293. **Pikta draugė** (vartotojas – draugai, nes kas nepažįsta galvoja, kad esu pikta);
294. **Pūkė** (susiję su tam tikra istorija);
295. **Ragana** (nes su mama viena kitą taip vadinam);
296. **Ragana** (šeimos nariai, dėl pasišiaušusių plaukų ir charakterio);
297. **Rami** (tiesiog mano vardo trumpinys);
298. **Robis** (nes vardas vyriškas ir aš pati esu vyriška charakteriu ir tvirto sudėjimo);
299. **Robokopas** (nes vardas vyriškas ir aš pati esu vyriška charakteriu ir tvirto sudėjimo);
300. **Sabonis** (draugai, nes aukšta mergina);
301. **Sabonis** (nes aš labai aukšta);
302. **Smegenys** (vartotojas: bendrakursės. Priežastis: geri pažymiai);
303. **Specifinis instrumentas** (bendraamžiai manęs dar normaliai nepažįsta ir tik žino kuo groju);
304. **Spurgytė** (nes turiu apvalius žandukus tikriausiai);
305. **Stirna** (nes greitai bėgu);
306. **Studentas** (pravardės vartotojas: Tėtis. Kaip manote, kodėl? Nes dabar studijuojau);

307. **Šeimininkutė** (pravardės vartotojas: seserys. Priežastis: nes gaminu valgyti ir rūpinuosi);
308. **Šėtonas** (pravardės vartotojas: seserys. Priežastis: nes intensyviai reakcijas duodu);
309. **Teisininkas** (pravardės vartotojai: bendrakursiai. Priežastis: Kursiokės pastebėjo, jog aš kalbu faktais ir moku juos pagrįsti, su manim sunku pasiginčyti bent taip teigia kursioinės);
310. **Ūdra** (dauguma bendrakursių, nes patogiau už pavardę sakyti);
311. **Uga** (tikslios priežasties nežinau, buvo sugalvota artimoje aplinkoje dar vaikystėje ir naudojama iki šiol, vartoja žmonės mane pažįstantys ilgiausiai ar artimi draugai);
312. **Veidrodinė** (sugalvojo tėtis seniai vaikystėje, nes tada daugiau laiko nei turėčiau praleisdavau prie veidrodžio besiruošiant kažkur išeiti);
313. **Vikipedija** (nes vardu Viktorija ir vienintelė iš grupės, kur susigaudo greičiausiai);
314. **Žaismingas** (mano vardo sutrumpinimas, nes tuomet labiau atitinka mano asmenybę draugams negu pilnas ir ilgesnis mano vardas).

2 PRIEDAS. Anketa Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentams

Sveiki. Esu Vilniaus universiteto Kauno fakulteto *Viešojo diskurso lingvistikos* II kurso studentė Ligita Čeponytė. Rašau magistro darbą tema „Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių aukštųjų mokyklų studentų pravardžių vartoseną, pragmatiką ir aktualizaciją“.

Anketa yra anoniminė, surinkti duomenys bus naudojami tik mokslo tikslais.

1. Lytis:

- ☐ Vyras
- ☐ Moteris
- ☐ Nenoriu įvardyti

2. Amžius (*įrašykite*):

3. Studijų pakopa:

- ☐ Bakalauras
- ☐ Magistrantūra
- ☐ Doktorantūra
- ☐ Kita (*įrašykite*) _____

4. Aukštosios mokyklos pavadinimas (*įrašykite*):

5. Nurodykite kursą, kuriame studijujete (*įrašykite*):

6. Nurodykite studijų programos pavadinimą (*įrašykite*):

7. Jūsų gimtasis miestas (ar rajonas):

- ☐ Vilnius
- ☐ Kaunas
- ☐ Klaipėda
- ☐ Šiauliai
- ☐ Kita (*įrašykite*): _____

8. Ar vartojate pravardes?

- ☐ Taip
- ☐ Ne (pereikite prie 14 klausimo)

9. Kaip dažnai vartojate pravardes?

- ☐ Beveik visada
- ☐ Labai dažnai
- ☐ Dažnai
- ☐ Retai
- ☐ Niekada

10. Kada vartojate pravardę (-es)? (*galimi keli atsakymų variantai*)

- ☐ Paskaitų metu
- ☐ Per pertraukas
- ☐ Laisvalaikiu su draugais
- ☐ Namuose
- ☐ Kita (*įrašykite*): _____

Kodėl vartojate pravardes būtent tokiose vietose?

11. Su kokio amžiaus pašnekovais vartojate pravardes?

- ☐ Man nesvarbu pašnekovo amžius
- ☐ Su bendraamžiais
- ☐ Su jaunesniais
- ☐ Su vyresniais

12. Kaip jaučiatės vartodami pravardes? Atsakykite į teiginius, pasirinkdami tinkamą variantą.

1 – Visiškai nesutinku

2 – Nesutinku

3 – Nei sutinku, nei nesutinku

4 – Sutinku

5 – Visiškai sutinku

Išradingas	1	2	3	4	5
Šmaikštus/linksmas	1	2	3	4	5
Pranašesnis už kitą	1	2	3	4	5
Draugiškas	1	2	3	4	5

13. Įvardykite Jūsų vartojamą, bet ne paties sukurtą (-as) pravardę (-es), kam konkrečiai ji (-os) priklauso ir, kaip manote, kodėl tokia pravardė buvo sukurta. Pavyzdžiui: *Vėžlys*, bendrakursiui, nes lėtai atlieka paskirtus darbus.

14. Ar kada nors sugalvojote pravardę (-es)?

- ☐ Taip
- ☐ Ne (pereikite prie 20 klausimo)

15. Kodėl sugalvojote pravardę (-es)?

- ☐ Dėl išskirtinės išvaizdos
- ☐ Dėl išskirtinių charakterio bruožų
- ☐ Dėl išskirtinių elgesio bruožų
- ☐ Dėl noro draugiškai pavadinti
- ☐ Dėl noro sukurti artimesnius santykius
- ☐ Dėl noro atskirti nepritampantį asmenį
- ☐ Dėl noro pažeminti (pasijausti viršesniu)
- ☐ Dėl noro išskirti žmogų iš kitų (bendravidžių, bendrapavardžių)
- ☐ Dėl trumpesnio įvardijimo
- ☐ Dėl vardo ar pavardės skambesio ir reikšmės asociacijų
- ☐ Kita (*įrašykite*): _____

16. Kokiomis kalbomis sugalvojote pravardę (-es)?

- ☐ Lietuvių
- ☐ Anglų
- ☐ Rusų
- ☐ Lenkų
- ☐ Kita (*įrašykite*): _____

17. Kam sugalvojote pravardę (-es)? (*galimi keli atsakymų variantai*)

- ☐ Bendrakursiams
- ☐ Bendrakursėms
- ☐ Jaunesniems (-ioms) studentams (-ėms)
- ☐ Vyresniems (-ioms) studentams (-ėms)
- ☐ Dėstytojams
- ☐ Draugams (-ėms) už aukštosios mokyklos ribų
- ☐ Mamai
- ☐ Tėčiui

- Sesei
- Broliui
- Kaimynams
- Kita (*įrašykite*):_____

18. Kaip vertinate santykius su asmenimis, kuriems sugalvojote pravardes? Atsakykite į teiginius, pasirinkdami tinkamą variantą.

- 1 – Visiškai nesutinku
- 2 – Nesutinku
- 3 – Nei sutinku, nei nesutinku
- 4 – Sutinku
- 5 – Visiškai sutinku

Dalykiški	1	2	3	4	5
Artimi	1	2	3	4	5
Tolimi	1	2	3	4	5
Neutralūs	1	2	3	4	5

Kita (*įrašykite*): _____

19. Kokią (-ias) pravardę (-es) esate sugalvojęs (-usi), kam ji skirta ir kodėl?

Pravardė (pavyzdžiui: <i>mėlynakė</i>)	Pravardės gavėjas (pavyzdžiui: bendrakursė)	Priežastis (pavyzdžiui: <i>nes turi mėlynas akis</i>)

20. Ar žinote grupinių (keliems asmenims priklausančių) pravardžių?

- Taip
- Ne (pereikite prie 22 klausimo)

21. Kokios tai pravardės ir dėl kokios priežasties jos buvo priskirtos?

Pravardė (pavyzdžiui: <i>tuštutės</i>)	Priežastis, dėl kurios buvo priskirta (pavyzdžiui: <i>merginoms, kurios rūpinasi tik išoriniu grožiu</i>)

22. Ar žinote daugiau pravardžių aukštosios mokyklos aplinkoje, kurių nekūrėte ir esate linkęs (-usi) nevartoti?

- ☐ Taip
- ☐ Ne (pereikite prie 25 klausimo)

23. Kokios tai pravardės? (išvardykite) Paminėkite, ar tai studento, ar dėstytojo pravardė.

24. Kodėl nevartojate šių pravardžių?

- ☐ Noriu palaikyti dalykiškus santykius
- ☐ Nenoriu įžeisti savo bendrakursio
- ☐ Negražiai skamba
- ☐ Neetiška
- ☐ Negaliu atsakyti
- ☐ Kita (*įrašykite*):_____

25. Ar Jūs turite pravardę (-džių)?

- ☐ Taip

- Ne (pereikite prie 30 klausimo)
- Nežinau (pereikite prie 30 klausimo)

26. Kur dažniausiai išgirstate savo pravardę (-es)?

- Aukštojoje mokykloje, per paskaitas
- Aukštojoje mokykloje, pertraukų metu
- Bendraudamas su draugais
- Namuose
- Gimtajame mieste
- Kita (*įrašykite*): _____

27. Kaip dažniausiai jaučiatės išgirdęs (-usi) savo pravardę (-des)?

- Jaučiuosi išskirtinis (-ė)
- Jaučiuosi savas (-a)
- Jaučiuosi svarbus (-i)
- Jaučiuosi pažemintas (-a)
- Jaučiuosi įžeistas (-a)
- Man nerūpi
- Kita (*įrašykite*): _____

28. Kaip vertinate santykius su pravardės (-džių) davėjais? Atsakykite į teiginius, pasirinkdami tinkamą variantą.

- 1 – Visiškai nesutinku
- 2 – Nesutinku
- 3 – Nei sutinku, nei nesutinku
- 4 – Sutinku
- 5 – Visiškai sutinku

Dalykiški	1	2	3	4	5
Artimi	1	2	3	4	5
Tolimi	1	2	3	4	5
Neutralūs	1	2	3	4	5

Kita (įrašykite): _____

29. Jei galite, įvardykite, kokią (-ias) pravardę (-es) turite, kas ją (-as) vartoja ir dėl kokios priežasties tokia pravardė buvo gauta?

Pravardė (pavyzdžiui: kobra)	Pravardės vartotojas (pavyzdžiui: bendrakursis)	Kaip manote, kodėl? (pavyzdžiui: dėl stipraus charakterio)

30. Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje turi daugiau pravardžių?

- ☐ Moterys
- ☐ Vyrų
- ☐ Negaliu atsakyti

31. Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje dažniau vartoja pravardes?

- ☐ Moterys
- ☐ Vyrų
- ☐ Negaliu atsakyti

32. Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje turi daugiau pravardžių?

- ☐ Studentai
- ☐ dėstytojai
- ☐ Negaliu atsakyti
- ☐ Kita (įrašykite): _____

33. Kaip manote, kas Jūsų aukštosios mokyklos aplinkoje dažniau vartoja pravardes?

- ☐ Studentai
- ☐ Dėstytojai
- ☐ Negaliu atsakyti
- ☐ Kita (*įrašykite*): _____

34. Kaip apskritai vertinate pravardes?

Nevaizdinga			Vaizdinga
☐	☐	☐	☐

Nemandagu			Mandagu
☐	☐	☐	☐

Nešmaikštu			Šmaikštu
☐	☐	☐	☐

Įžeidu			Neįžeidu
☐	☐	☐	☐

Nesuartina			Suartina
☐	☐	☐	☐

Neetiška			Etiška
☐	☐	☐	☐

35. Kaip, Jūsų manymu, studentai vertina pravardes?

- ☐ Teigiamai
- ☐ Neigiamai
- ☐ Nei teigiamai, nei neigiamai
- ☐ Nežinau

Kodėl?

36. Kaip, Jūsų manymu, dėstytojai vertina pravardes?

- ☐ Teigiamai
- ☐ Neigiamai
- ☐ Nei teigiamai, nei neigiamai
- ☐ Nežinau

Kodėl?

37. Kur ir kokiais atvejais, Jūsų nuomone, būtų neetiška vartoti pravardes? Kodėl?

38. Pravardė – tai... (*pabaikite mintį*)

3 PRIEDAS. Studentų atsakymai į anketos atviruosius klausimus

Aukštosios mokyklos pavadinimas: (4 klausimas)

1. *Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija (3)*
2. *ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas*
3. *Kauno kolegija (7)*
4. *Kauno technologijos universitetas (7)*
5. *Klaipėdos universitetas (19)*
6. *Klaipėdos valstybinė kolegija*
7. *Kolpingo kolegija (4)*
8. *Lietuvos muzikos ir teatro akademija*
9. *Lietuvos sporto universitetas (2)*
10. *Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (3)*
11. *Mykolo Romerio universitetas (5)*
12. *Papildomos studijos siekiant magistro*
13. *SMK Aukštoji mokykla (9)*
14. *Vilniaus dailės akademija*
15. *Vilniaus kolegija (10)*
16. *Vilniaus universitetas (50)*
17. *Vilniaus universiteto Kauno fakultetas (12)*
18. *Vilniaus universiteto Šiaulių akademija (33)*
19. *Vilniaus verslo kolegija (2)*
20. *Vilnius TECH (5)*
21. *Vytauto Didžiojo universitetas (20)*

Nurodykite studijų programos pavadinimą: (6 klausimas)

1. *Akušerija*
2. *Anglų filologija (3)*
3. *Anglų ir kita užsienio (ispanų) kalba*
4. *Anglų kalbos ir kitos užsienio kalbos (vokiečių/prancūzų) komunikacija ir verslas*

5. *Animacija*
6. *Apskaita ir auditas (2)*
7. *Audiovizualinis vertimas (5)*
8. *Audiovizualinis vertimas: skaitmeninio turinio prieinamumas*
9. *Bendrosios praktikos slauga*
10. *Biomedicinos diagnostika*
11. *Dietetika*
12. *E. Verslas*
13. *Edukologija*
14. *Edukologija/švietimo vadyba*
15. *Ekonomika (2)*
16. *Ekonomika ir investavimas (2)*
17. *Ekonomika ir vadyba (3)*
18. *EKV*
19. *Farmakotechnika (3)*
20. *Finansai*
21. *Finansų analitika (3)*
22. *Finansų inžinerija*
23. *Finansų ir apskaitos taikomosios sistemos*
24. *Fizinis aktyvumas ir visuomenės sveikata*
25. *Gaminio dizainas*
26. *Gyvūno ir žmogaus sąveika*
27. *Informacijos sistemos ir kibernetinė sauga (3)*
28. *Integruota komunikacija*
29. *Kalbotyra*
30. *Karjeros edukologija*
31. *KIF*
32. *Kineziterapija*
33. *Kompozicija*
34. *Komunikacija ir skaitmeninė rinkodara (3)*
35. *Kūrybinės industrijos*

36. *Kūrybos komunikacija (2)*
37. *Lietuvių filologija (5)*
38. *Lietuvių filologija ir reklama (2)*
39. *Lietuvių filologija ir reklama; turinio kūrimas ir rinkodara*
40. *Lietuvių filologija ir teatrologija (2)*
41. *Lietuvių literatūra ir kūrybinis rašymas (3)*
42. *Mados ir stiliaus vadyba*
43. *Marketingas (6)*
44. *Marketingas ir pardavimų vadyba (3)*
45. *Marketingas ir reklamų kūrimas*
46. *Marketingas ir tarptautinė komercija (2)*
47. *Marketingo technologijos*
48. *Marketingo valdymas (2)*
49. *MarkTech*
50. *Matematika. Didžiųjų duomenų analitika*
51. *Medicina (3)*
52. *Meno vadyba*
53. *Multimedijų technologijos*
54. *Muzikos pedagogika*
55. *Nacionalinis saugumas*
56. *Nacionalinis saugumas ir gynyba*
57. *Nenurodysiu dėl konfidencialumo*
58. *Organizacinė psichologija*
59. *Papildomos vadybos studijos*
60. *Pedagogika (2)*
61. *Persikvalifikavimo*
62. *Politika ir medijos*
63. *Pradinio ugdymo pedagogika ir ikimokyklinis ugdymas (5)*
64. *Pradinis ir ikimokyklinis ugdymas (3)*
65. *Pramogų prodiusavimas*
66. *Programų sistemos (3)*

67. *Psichologija (10)*
68. *Reklamos vadyba (8)*
69. *Ryšiai su visuomene (3)*
70. *Slauga (2)*
71. *Socialiniai mokslai*
72. *Socialinio darbo vadyba (3)*
73. *Socialinis darbas (2)*
74. *Specialioji pedagogika ir inkliuzinio ugdymo kordinavimas*
75. *Specialioji pedagogika ir logopedija (7)*
76. *Sveikatos psichologija (5)*
77. *Taikomoji komunikacija*
78. *Tarptautinės politikos ir vystymo studijos (anglų.klb)*
79. *Tarptautinis verslas (2)*
80. *Teisė ir maitinės veikla*
81. *Turizmas ir poilsis (3)*
82. *Tvariųjų finansų ekonomika*
83. *TVK*
84. *Vadyba (6)*
85. *Vaikystės pedagogika*
86. *Vaiko gerovė ir socialinė apsauga*
87. *Verslas ir teisė*
88. *Verslo administravimas*
89. *Verslo informacija vadyba*
90. *Verslo vadyba (2)*
91. *Verslo vadyba ir marketingas*
92. *Verslo vadyba ir rinkodara*
93. *Verslo vystymas*
94. *Viešasis administravimas*
95. *Viešojo diskurso lingvistika (5)*
96. *Viešojo diskurso lingvistika: medijų retorika ir komunikacija*
97. *Viešojo valdymo papildomosios studijos*

98. *Visuomenės sveikata (3)*
99. *VIV*
100. *Žurnalistika (2)*

Kada vartojate pravardę (-es)? (galimi keli atsakymų variantai) Kodėl vartojate pravardes būtent tokiose vietose? (10 klausimas)

1. *Artima aplinka*
2. *Artimi man žmonės.*
3. *Artimiausi, ilgiausiai pažįstami žmonės*
4. *Buitiniuose, asmeniniuose pokalbiuose vartojamos pravardės.*
5. *Būtent tose aplinkose yra žmonių, kurie turi pravardes*
6. *Dažniausiai mieliau norint pavadinti savo artimą*
7. *Dėl saugumo jausmo*
8. *Familiari aplinka*
9. *Giminėje turime keletą žmonių tais pačiais vardais.*
10. *Greičiau pasakau varda ir ne taip formalu*
11. *Greitesnei, trumpesnei komunikacijai*
12. *Jau seniai išgalvotos kitų, todėl seki banda*
13. *Kad būtų lengviau įvardinti asmenį apie kurį kalbama*
14. *Kad pašaliniams ir ne artimiems žmonėms nebūtų keista ir “nenormalu”*
15. *Kaip trumpinį vardo*
16. *Kartais pagyvina bendravimą*
17. *Kokiose vietose? Jei kalbama apie universiteto aplinką, tada atsakymas - ten praleidžiama nemažai laiko.*
18. *Labiau isimenama*
19. *Lengvesnė komunikacija kai žmogus išskiriamas pravardėmis*
20. *Man lengviau įsiminti žmogų davus jam pravardę pagal kažkokią jo savybę*
21. *Mažybinės vardų formas, taip pat vardų sutrumpinimus. Dažniausia tam, kad būtų patogiau, greičiau kalbėti (pvz., jeigu vardas labai ilgas)*
22. *Mes taip priprate*

23. *Namuose ir būnant su draugais jautiesi laisviausiai, patogiausiai. Kitose vietose reikia bendrauti mandagiau.*
24. *Neformali aplinka*
25. *Negaliu atsakyti*
26. *Nelabai suprantu klausimo vietos aspekto. Jei kalba eina apie universitetą, kaip vietą, tuomet vartoji nes kursiojų rate esame šiek tiek traukiantys vieni kitus "per dantį",*
27. *Neoficiali aplinka*
28. *Neoficialu aplinka*
29. *Nes būna įsimintiniau nei koks vardas, arba tiesiog tinka labai žmogui*
30. *Nes įprasta*
31. *Nes yra neformali aplinka*
32. *Nes išsivystė įprotis*
33. *Nes jau pasidarė įpročiu*
34. *Nes jaučiuosi laisvai*
35. *Nes jaučiau namuose naudoti įvairias pravardes*
36. *Nes jos gimsta iš linksmų įvykių*
37. *Nes kartais žmogui labiau tinka sugalvota pravardė nei kad jo paties vardas*
38. *Nes kitur nelabai tinka?*
39. *Nes laisva aplinka*
40. *Nes namų aplinka ir draugai leidžia atsipalaiduoti, bendrauti neformaliai, neįpareigojančiai. Vartojamas pravardes draugai ir namiškiai atpažįsta, susieja su pravardžiuojamu žmogumi.*
41. *Nes neoficiali aplinka*
42. *Nes per daug metų „prilipo“ tokios etiketės, dėl kažkokių įvykių*
43. *Nes pravardės naudojamos tik asmeniniais santykiais, neprofesionalioje aplinkoje*
44. *Nes pravardes naudoju įvardinant savo augintinius, kreipiantis į šeimos narius ar kambant su artimausiais apie kokius nors daiktus*
45. *Nes su artimais žmonėmis bendraujame laisviau, neformaliai. Artimųjų pravardės yra įaugusios nuo vaikystės, todėl jų vardai praktiškai patapę pravardėmis. Dar kartais naudoju norint sušvelinti bendravimą ar suštrinti situaciją.*
46. *Nes tai artimesnė aplinka*

47. *Nes tai yra neformali aplinka, kaip ir pačios pravardės yra neformalios.*
48. *Nes tai yra vartojama tik su draugais ir tai yra asmeniška*
49. *Nes tai mano artima aplinka*
50. *Nes tai neformali aplinka*
51. *Nes tai smagu*
52. *Nes tai suteikia artumo jausmą su šeima ar draugais, visgi pravarde duodame itin artimiems žmonėms, su kuriais esame sukūrę ryšį.*
53. *Nes tai vietos kur gali tai daryti.*
54. *Nes taip įpratome nuo paauglystės*
55. *Nes taip nebyliai esame susitarę vadinti žmones*
56. *Nes taip pritapo, kad vardo nebevartoji*
57. *Nes tapo įprasta naudoti jas ir greičiau gali kreiptis į žmogų*
58. *Nes ten sutinku savo draugus*
59. *Nes tik artimas ratas yra susipažinęs su konkrečių pravarde reikšme.*
60. *Nes tik namuose jaučiuosi laisvai tai daryti*
61. *Nes tos pravarde dažniausiai būna tokios, kurias pripažįsta pats taip vadinamas žmogus, t. y. šeimoje ar draugų rate paplitusios pravarde.*
62. *Nes tose vietose dažniausiai vyksta pokalbiai*
63. *Nes tuo metu buvo su su draugais, kurie tas pravarde turi*
64. *Nes žinau, kad niekas neįsikiš*
65. *Nežinau*
66. *Norint parodyti, kad su žmonėmis turi gerus santykius, ryšį.*
67. *Nusistovėjusi praktika, nuo mažų dienų, artimoje aplikoje*
68. *Paprastiau susikalbėti*
69. *Patogu*
70. *Patogu, jos dažnai geriau atspindi asmenį.*
71. *Praskaidrina bendravimą ir nuotaiką.*
72. *Pravardė tampa skiriamuoju ženklu, jei asmens vardas kartojasi, norisi jį išskirti, arba tiesiog sunkiai įsimenama pavardė*
73. *Pravarde atsiradusios nuo vaikystės, todėl vietose, kurios primena vaikystę, ir vartoju.*

74. *Pravardės yra neformalios, todėl geriau jas naudoti neformalioje aplinkoje.*
75. *Pravardes naudoju būtent draugų rate ar namuose, tarp artimų žmonių, kai esu įsitikinusi, kad jos nieko nežeidžia.*
76. *Pravardes nevisada yra juokingos, ar kitaip tariant švelniai pašiepiančios, todėl kontaktas kada turi būti jos naudojamos suprantamas aplinkiniams ir nežeidžiančius jų pačių interesų.*
77. *Pravardes žinau iš tėvų, todėl kai kalbame apie konkretų žmogų, lengviau susigaudyti tarp vienodų vardų, apie kokių žmogų konkrečiai kalbama*
78. *Pravardes, kurios nežeidžia vartoju tik dėl linksmumo*
79. *Siaip pazvengt*
80. *Su artimu žmogumi*
81. *Su draugais*
82. *Suteikia įvairovės*
83. *Šiose vietose esantys žmonės yra iš artimo rato*
84. *Šmaikštaujant, labai retai pasijuokiant iš savęs ar artimos draugo žinant, kad nesupyks*
85. *Tai daugiausia išreiškiantys švelnumą išsireiškimai*
86. *Tai yra artima aplinka, kur draugai žino pravardę*
87. *Tai leidžia neįžeisti tam tikrų asmenų*
88. *Tai neformali aplinka*
89. *Taip priimtina*
90. *Todėl, kad tam tinkama vieta ir laikas, bendravimas atsipalaidavus.*
91. *Tokiu metu yra "saugiausia", tinkamiausias metas, savų žmonių rate.*
92. *Tuo metu vyksta privatūs atviri pokalbiai, emocinė leksika vartojama.*
93. *Vardų sutrumpinimas patogus kalbant tarpusavyje*
94. *Vartoju artimoje aplinkoje, nesiekiu nieko įžeisti.*
95. *Vartoju vardo trumpinius. Atrodo greitesnis dėmesio atkreipimas, bet ir kolegos juos naudoja. Taip pat pravardė gali rodyti familairumą.*
96. *Vartoju visur*

Kaip, Jūsų manymu, studentai vertina pravardes? Kodėl? (35 klausimas)

1. *Bendrumas grupėje atsiranda, ar tarpasmeniniuose santykiuose.*
2. *Čia toks bachūrų dalykas, tarp savęs grupelėse prigalvoja pacanai, sąlyginai iš artumo, galima sakyti. Aišku, dar tyčiojas ar neigiamai ką pravardžiuoja su anom, tai lazda turi du galus.*
3. *Dažnai tai būna vidinis juokelis, kurį visi priima teigiamai.*
4. *Dažniausiai nekreipia dėmesio*
5. *Dažniausiai pravardes duodame ne siekdami įžeisti, o siekdami kažkaip teigiamai išskirti studentą iš kitų, jog kiekvienas tarsi turėtų ypatybę, kuri padaro juos ypatingais.*
6. *Gali būti šmaikščių pravardžių, bet būna ir įžeidžiančių*
7. *Įvairiai, priklauso nuo pravardės reikšmės*
8. *Jau įprasta visiems pravardės*
9. *Jei apie juos – neigiamai, jei apie kitus – labiau teigiamai*
10. *Jei patinka pravardė tai patinka, o jei ne tai nepatinka.*
11. *Jei pravardė nėra įžeidi, nemanau, kad žmonės labai pyksta dėl to.*
12. *Jei tai graži pravardė, tai tampa draugiškesnis bendravimas*
13. *Jei tai yra neįžeidžiama tai teigiamai*
14. *Jeigu pravardė yra negedinga ir per daug neiškirianti to žmogaus išskirtinumo (pvz. Jei kalbama apie tatutybės pravardes ar tiesiog kažkokie aspektai iš gėdingo gyvenimo momento) tada manau, kad vertinimas yra teigiamas, bet jeigu yra kitaip, tada normalu, kad ta pravardė tam žmogui yra nemaloni.*
15. *Jeigu pravardė neįžeidi, vertinama neutraliai*
16. *Jeigu pravardės gražios ir sugalvojamos, pvz., ne dėl išvaizdos trūkumų, jeigu jos neįžeidžia, manau, galima jas naudoti. Priešingu atveju tai būtų neetiška.*
17. *Juk priklauso nuo situacijos - kaip artimi yra studentai, koks yra pravardė vartojimo tikslas ir t.t*
18. *Kaip studentai vertintų pravardes priklausytų nuo jų vartojimo motyvo.*
19. *Kartais buna mažybiniu židžiai, tokiu atveju, nėra įžeidžiantys*
20. *Kiekvieno asmeninis pasirinkimas*
21. *Labai priklauso nuo pravardės tipo ir kas ją suteikia*

22. *Linksmiau gyventi*
23. *Manau, kad ne visiems patinka turėti pravarde. Ir atvirkščiai — kiti net prisistato pravarde.*
24. *Manau, kad pravardės dažniausiai naudojamos neakademine aplinkoje*
25. *Minėtą pravarde, t.y. 'ponia' naudoju darbe, universitete nelabai pravardžioju.*
26. *Negalvojau*
27. *Nepatinka pavardes*
28. *Nereikia imti į plautį jeigu tai niekeno neskaudina*
29. *Nes dėl amžiaus skirtumų nelabai bendrauju su kitais studentais*
30. *Nes indikuoja apie draugiškus santykius*
31. *Nes nematau čia nieko blogo*
32. *Nes nežinau*
33. *Nes pravardės reikšmė priklauso nuo tarpusavio santykių ir bendravimo ypatumų*
34. *Nes smagus paivairinimas, juokinga kartais*
35. *Nes tai neįžeidžia*
36. *Nes tai nesudaro jokių problemų*
37. *Nes tai padaro žmogų su pravarde įdomesniu, mano nuomone*
38. *Nes tai tiesiog sukurtas iskitinis vardas tam žmogui*
39. *Nes visokių yra- visokių ir bus*
40. *Neteko susidurti*
41. *Neturiu artimų santykių su kitomis doktorantėmis ir neturime bendrų paskaitų kartu.*
42. *Nežinau*
43. *Nežinau, kiek apskritai šiuo metu yra paplitusios pravardės.*
44. *Nežinau.*
45. *Nori pašiepti ką nors, vartojama pravardė primena kažkokią istoriją ar etapą, apie kurį žino tik siauras ratas žmonių.*
46. *Pagyvina dead studentų gyvenimą*
47. *Paįvairina kasdienybę*
48. *Paįvairina kasdienybę, primena kažkokių smagių įvykių*
49. *Pravardės ar “nickname'ai” gan normalu*

50. *Pravardės gali būti draugiškumo ženklas, bendravimo būdas, kuris stiprina grupės ryšį, sukuria neformalią, jaukią atmosferą. Bet kai kurios pravardės gali būti suprantamos kaip šaržuojančios ar net žeidžiančios*
51. *Pravardės nežeidžiančios pralinksmina*
52. *Priklauso kokia pravardė, jei menkinanti, gal tikrai nesmagu vartoti, bet jei šmaikšti, kodėl jos nevartojus? :)*
53. *Priklauso kokios tai pravardės*
54. *Priklauso nuo pravardės*
55. *Priklauso nuo pravardės paskirties, nes kai kurie žmonės naudoja pravardes norėdami pažeminti kitą.*
56. *Priklauso nuo pravardės turinio.*
57. *Priklauso nuo pravardės, gal tai miela pravardė ir visai žmogui tinka, bet būna ir įžeidžių, tad nuo žmogaus priklauso ar ji įžeidi ar ne.*
58. *Priklauso nuo pravardės, kam ji skirta*
59. *Priklauso nuo pravardžių ir nuo žmogaus.*
60. *Priklauso nuo situacijos*
61. *Priklauso nuo situacijos, nes vienu atveju tai gali būti teigiama, jei yra geros intencijos, bet gali būti ir neigiamai vertinama, jei tam žmogui nepatinka.*
62. *Priklauso nuo žmogaus. Vienam taip teigiama ir priimtina, kitam - ne.*
63. *Priklausomai koks pravardės kontekstas ir kas ją suteikia*
64. *Priklausomai nuo situacijos ir žmogaus. Jeigu pravardė naudojama įžeisti, tai nėra gerai*
65. *Skirtingos nuomonės.*
66. *Studentai manau, kad pravardes vertina atsižvelgdama į jų kontekstą - ar jos įžeidžia tą žmogų, ar ne.*
67. *Sukelia patogumą, įvairovę*
68. *Sukuriamas artumo ryšys*
69. *Sunku pasakyti, kai kuriems priimtina, kai kuriems įžeidu*
70. *Šmaikštu, kartais patys sau susigalvoja, nebetaikomos kažkokios įžeidžios pavardės*
71. *Taip linksmiau*
72. *Tinkamoje aplinkoje, nežeidžiančios pravardės suartina*

73. *Universitete negirdėjus vartojant*
74. *Vendra nuomonė apie pravardes: tai nėra įžeidu ar neetiška, jei žmogus pats nusprendžia taip prisistatyti. Jei pravardę sugalvoju pati, įsitikinu, jog žmogus nesijaučia blogai dėl to, pripažįsta mano pasirinkimą.*
75. *Vertinga teigiamai, nes pravardės dažniausiai yra draugiškos ir jomis nėra siekiama įžeisti, bent jau mano grupėje visi labai draugiški :)*
76. *Vieniems tinka, kitiems ne*

Kaip, Jūsų manymu, dėstytojai vertina pravardes? Kodėl? (36 klausimas)

1. *Dažniausia jų pravardės neigiamos*
2. *Dėstytojai manau, kad ir patys nelinkę prasivardžiuoti, todėl norėtų, kad tą patį darytų ir jų studentai.*
3. *Dėstytojai, manau, siekia palaikyti dalykiškus santykius su savo studentais, o pravardės kai kuriems dėstytojams tą dalykiškumo ribą gali ir peržengti.*
4. *Dėstytojo poziciją reikalauja etikos, kaip dėstytojai tikrai neigiamai. Tačiau santykiuose kur nėra studentas dėstytojas, manau kiekvienas asmeniškai turi nuomonę.*
5. *Gal atrodo, kaip patyčios*
6. *Gali būti neetiška*
7. *Greičiausiai jų nuomonė panaši - jei tai netrukdo žmogui, į kurį nukreipta, tada yra legalu.*
8. *Yra kurie irgi vadina pravardėmis*
9. *Įžeidimas*
10. *Jaunesni dėstytojai į tai žiūri teigiamai*
11. *Jos gali būti suvokiamos kaip neformalios, neprofesionalios ar net nepagarbios*
12. *Kai pravardės nėra įžeidžiančios, jas galima naudoti, žinoma, jeigu žmogus tam neprieštarauja.*
13. *Labiau įžeidus*
14. *Manau dėstytojams nėra įdomu*
15. *Manau jie jaučiasi įžeidinėjami*

16. *Manau, kad jie labiau suaugę ir išprusę nei studentai, todėl pravardės gali atrodyti įžeidžios*
17. *Manau, kad pravardės dažniausiai naudojamos neakademiniėje aplinkoje ir , nėra įžeidžiantys*
18. *Manau, kad studentų aplinka jų nedomina, kol nepasakoma asmeniškai. O kaip dėl savo pravardės - manau, kad tai įžeidu ir nepagarba dėstytojui.*
19. *Manau, nes galvoja, kad tai yra įžeidu*
20. *Mano kad tai įžeidu*
21. *Mes atėjome mokytis, dėstytojai mokyti. Mano atveju pravardė kitam žmogui atsirado kaip konflikto pasekmė (tik darbe).*
22. *Ne dažnai išgirsta pravardės*
23. *Ne visi turi vienodą humoro jausmą.*
24. *Neetiška*
25. *Neetiška*
26. *Negerai*
27. *Nelabai sureikšmina, nes žino, kad tai įprasta*
28. *Nes dažnai dėstytojai yra konservatyvus ir vertina tokius "smaikscius" dalykus neigiamai, neva tai nėra etiska, ar gal net izeidu.*
29. *Nes dažniausiai nebūna jos teigiamos dėstytojam..*
30. *Nes dažniausiai pravardės nebūna įžeidžiančios*
31. *Nes dėstytojai kreipiasi į kitus darbuotojus ar studentus vardais*
32. *Nes gali atrodyti, kad tyčiojamės ar bandome įžeisti, įskaudinti žmogų*
33. *Nes irgi nežinau*
34. *Nes jie brandesni.*
35. *Nes jie dažniausiai pamini, kad tai yra negražu kito asmens atžvilgiu*
36. *Nes jie juk „dėstytojai“*
37. *Nes jiems atrodo įžeidu.*
38. *Nes jų kartai tai normalu*
39. *Nes juos gali įžeisti*
40. *Nes ne vieta ir ne laikas...?*
41. *Nes pravardės neturi nieko bendro su aukštuoju mokslu.*

42. *Nes tai gali būti ne tik gražios pravardės, tačiau ir kaip noras pajuokti kokias nors jų savybes.*
43. *Nes tai profesionali aplinka ir tikriausiai dėstytojai nepalaiko pravardžių dėjimo.*
44. *Nes visokių yra- visokių ir bus*
45. *Nesu girdėjusi nei vienos pravardės dėstytojams.*
46. *Nesusiduriau su dėstytojų pravardėmis negaliu atsakyti*
47. *Neteko girdėti jų vartojant pravardes ir klausti nuomonės apie tai.*
48. *Neteko paskaitų ir seminarų metu vartoti pravardžių*
49. *Nežinau*
50. *Nežinau, žinok.*
51. *Nežinau.*
52. *Patiko išsradinumas ir kad niekas iki šiol visos programos nebuvo kažkaip užvadinę*
53. *Pravardės ar “nickname'ai” gan normalu*
54. *Pravardės žeidžia asmens orumą*
55. *Tai žeidžia*
56. *Tikriausiai jie nežino, kad turi pravardes*
57. *Universitete negirdėjus vartojant*

Kur ir kokiais atvejais, Jūsų nuomone, būtų neetiška vartoti pravardes? Kodėl? (37 klausimas)

1. *Akademiniuose procesuose*
2. *Apskirtai pravardes neetiška vartoti. Ypač, jeigu pravardės yra neigiamos. Tada netgi įžeidu*
3. *Atsiskaitymo metu*
4. *Atsiskaitymų metu ir p.nš.*
5. *Aukštojo mokslo įstaigose.*
6. *Bendraujant su žmonėmis kurie nėra draugų rate/giminaičiai ar jei jiems tas labai nepatinka / jie patys neturi sugalvoję pravardes vienas kitam/man*
7. *Bet kokių atveju bandant įžeisti, pažeminti, sumenkinti kitą asmenį, nepriklausomai nuo jo amžiaus ar vietos. Taip pat formaliuose susitikimuose, darbo pokalbiuose ir pan.*

8. *Dalikinėje aplinkoje*
9. *Dalykinėje aplinkoje bendraujant su mažai pažįstamai asmenimis*
10. *Dalykinėje, darbo aplinkoje su žmonėmis, kurie nėra draugai arba yra viršesni.*
11. *Dalykiniuose susitikimuose, dėl pagarbos išlaikymo.*
12. *Dalykiskoje aplinkoje*
13. *Dalykiškame pokalbyje*
14. *Dalykiškoj aplinkoj, visur, kur nesi tarp draugų ar artimųjų*
15. *Dalykiškoje aplinkoje, nes tai gali įžeisti, pažeminti žmogų (net jei tikimasi priešingo rezultato).*
16. *Dalykiškuose reikaluose, neartimoj aplinkoj, kai žmogus, nežino ar nemėgsta pravardės*
17. *Dalykiškuose santykiuose, nes vertėtų išlaikyti profesionalius ryšius.*
18. *Darbe*
19. *Darbe*
20. *Darbe*
21. *Darbinėje aplinkoje*
22. *Darbinėje aplinkoje, nes nėra oficialu*
23. *Darbo aplinkoje, kai bendrauja skirtingų kultūrų ar religijų žmonė, kai kažkas pabrėžia savo statusą.*
24. *Darbo vietoje.*
25. *Darbo, studijų aplinkoje, nes aplinka mokytis ir dirbti o ne linksmintis.*
26. *Darbovietyje, mokymosi įstaigoj, kai asmuo jaučiasi nepatogiau girdedamas savo pravardę. Nes tai gali žesiti.*
27. *Daugkur, betkur kur žmogus dėl to nesmagiai jaučiasi*
28. *Dėl negalios*
29. *Dėstytojams į akis, daug vyresniems, dalykiškuose, neartimuose santykiuose*
30. *Dėstytojams, nes tai vyresnis asmuo*
31. *Dėstytojams, tėvams, apskritai vyresniems žmonėms. Negražu.*
32. *Dėstytojų atžvilgiu arba kai žmogus pasako, kad nenori būti taip pramintas*
33. *Dėstytojuo įvardijant kažkokias studentų grupes prieš kitus studentus viešai ir garsiai.*

34. *Dėstytojus vadinti pravarde.*
35. *Dėstytojus vadinti pravardėm neetiška, ypač, jei yra tikimybė, kad jie sužinos apie savo pravardę.*
36. *Dokumentuose*
37. *Esam suaugęs, nereik būt vaikam.*
38. *Formalioj aplinkoj*
39. *Formalioje aplinkoje*
40. *Formalioje aplinkoje*
41. *Formalioje aplinkoje, kurioje svarbu išlaikyti profesionalumą*
42. *Formalu*
43. *Gal medicinos įstaigoje, ten kitokia aplinka.*
44. *Gali įžeisti kitą asmenį*
45. *Geriau nevartoti. Kad ir kokie bebūtų prasti santykiai, į žmogų visuomet kreipiuosi vardu arba ponas/ponia+pavardė, arba pagal esamas pareigybes, pvz. direktoriau.*
46. *Girdint konkrečiam asmeniui, norint jį įžeisti, pažeminti*
47. *Interviu metu*
48. *Išeidžiant*
49. *ĮŽEIDŽIANČIAS PRAVARDES*
50. *Įžeidžiančios pravardės, skirtos dėstytojams ir bendrai kitiems vyresniems žmonėms; gerbiamiems asmenims (pvz., direktoriui, dekanui, prezidentui); žmonėms, kurie patys pareiškė/paprašė pravardžių nevartoti ir pan.*
51. *Įžeidžiant*
52. *Jei jos yra įžeidžiančios, asmeniui, kuriam sugalvota pravardė, ji nepatinka*
53. *Jei jos įžeidžios*
54. *Jei pravardė įžeidi, neetiška vartoti visais atvejais, jei neįžeidi, geriau vartoti neformaliose situacijose*
55. *Jei pravardė įžeidžianti*
56. *Jei tai diskriminuoja asmenį*
57. *Jei tai sugalvota kaip įžeidimo forma*
58. *Jei žmogui pravardė sukuriama dėl pasityčiojimo, nes tai gali įžeisti žmogų ir tai labai nesmagu*

59. *Jeį žmogus yra neįgalus*
60. *Jeį žmogus nesutinka, kad į jį taip kreiptųsi*
61. *Jeį žmogus to nenori*
62. *Jeigu jos būdų patyčių pobūdžio*
63. *Jeigu jos yra sugalvotos dėl žmogaus nestandartinės išvaizdos, fizinių trūkumų.*
64. *Jeigu pokalbis yra formalus ir santykiai su tuo žmogumi yra dalykiški. Taip pat jeigu nepaįįsti žmogaus ar neesi su juo artimas.*
65. *Jeigu pravardės yra naudojamos, neetiškais ir nedraugiškais tikslais, tada, kada pravardė yra skiriama pasityčioti.*
66. *Jeigu žmogus parodo, kad jaučiasi nemaloniai arba tai jį varžo*
67. *Kai dalykiški santykiai*
68. *Kai yra bandoma pamenkintu žmogų, tyčiotis ir tt*
69. *Kai yra žmogus įžeidžiamas ir asmuo nenustoja vartoti pravardės net ir paprašius*
70. *Kai įžeidinėjį, žeidžia, tada nelabai gerai*
71. *Kai jos įžeidžia rasę, tautybę, tikėjimą*
72. *Kai kitas asmuo nežino apie savo pravardę arba nepritaria šios pravardės vartojimui*
73. *Kai kreipiamasi į žmogų.*
74. *Kai norima įžeisti*
75. *Kai norima įžeisti, pasityčioti*
76. *Kai norima įžeisti, sutapatinama su keiksmazodžiu*
77. *Kai pravardė įžeidžia pačius asmenis.*
78. *Kai pravardė naudojama žeminti kitą*
79. *Kai santykiai su žmogumi yra dalykiski*
80. *Kai siekiama įžeisti, kurti psichologinį nesaugumą, žeminti*
81. *Kai tai yra daroma siekiant pažeminti.*
82. *Kai tai yra įžeidimas arba žmogui pravardė nepatinka*
83. *Kai žmogų žeidžia pravardė*
84. *Kai žmogus yra įžeidžiamas*
85. *Kai žmogus yra su akivaizdžia psichine, protine ar fizine negalia*
86. *Kai žmogus neatrado "normaliai" t.y. kai jis tyri kažkokių vaizdžių sutrikimų, tada jau tiesiogiai žeminamas žmogus*

87. *Kai žmogus turi fizinę ar psichinę negalią*
88. *Kaip ir minėjau, jei tai žeidžia kito žmogaus interesus.*
89. *Kaip pravardė įžeidi, bei netinkamoje aplinkoje*
90. *Kalbant apie asmens ligą, neįgalumą*
91. *Kalbant su vyresniais žmonėmis*
92. *Kuomet aplinka yra dalykinė, su žmogumi neturi jokių ryšių, nes jis gali nesuprasti, likti įžeistas, gali sulaukti pasekmių (jei kalbam apie dėstytoją).*
93. *Kuomet asmeniui nepatinka pravardė, nes tai jį žeidžia; darbo ar studijų aplinkoje bendraujant su viršesniu/vyresniu asmeniu, nes tai yra nepagarbu.*
94. *Kuomet tyčiojamas iš žmogaus negalios ar pašiepiamas žmogus nėra kaltas dėl savo išvaizdos*
95. *Manau neetiška vartoti darbe arba atvejais, kai yra profesiniai santykiai tarp žmonių.*
96. *Manau vieta gal nėra labai svarbi, nebent tai koks nors oficialus renginys ar šiaip oficialumo reikalaujanti aplinka. Manau svarbiau yra tai, kaip pravardė priverčia verstis tą žmogų, kuriam ši pravardė yra skirta. Jei jis patiria neigiamus jausmus dėl pravardės, tai tos pravardės nereiktų vartoti.*
97. *Manau, kad neetiška naudoti pravardes dalykiškuose santykiuose ar su nepažįstamais žmonėmis, nes tai gali įžeisti pašnekovą ar tiesiog atrodyti neprofesionaliai.*
98. *Manau, kad oficialiose vietose to daryti nederėtų, ypač prie daug nepažįstamų žmonių.*
99. *Mokyklose*
100. *Mokyklose, universituose, darbe, nes tai būtų nepagarbu kito žmogaus atveju.*
101. *Mokymosi įstaigose, darbo vietoje*
102. *Naudoti nepažįstamam, mažam pažįstamam ar santykiuose, kuriuose yra galios disbalansas*
103. *Naudoti pravardes darbo, mokslo, viešojoje ar akademinėje aplinkoje dažnai yra neetiška, nes tai mažina profesionalumą*
104. *Nebuvo tokios situacijos*
105. *Neetiška būtų vartoti pravardžių prie žmonių, su kuriais yra dalykiški ir neartimi santykiai (pvz.: dėstytojų)*

106. *Neetiška vartoti pavardes norint sumenkinti žmogų, taip pat jei tarpusavio santykiai yra neutralūs ar įtempti.*
107. *Neetiška vartoti pravardes, kai jos žemina žmogų, išjuokia jo išvaizdą, kalbą ar kilmę*
108. *Neetiška vartoti pravardes, kai tai žeidžia kitą žmogų.*
109. *Neetiška vartoti pravardes, kuriomis siekiama įžeisti, pažeminti. Ypač tokias, kurios susijusios su išvaizdos savybėmis, kurių žmogus negali pakeisti, negalia, sutrikimais ir t. t. Apskritai, manau, kad pravadės turėtų apsiriboti artimu draugų ar šeimos ratu.*
110. *Nemanau, kad pravadės yra etiška*
111. *Nepažįstamam žmogui, norint įžeisti, kai žinai, kad žmogui nepatinka*
112. *Nepažįstamiems asmenims, nežinai kokia gali būti žmogaus reakcija*
113. *Nežinau, ar (ne)etiškumas priklausytų nuo vietos, todėl paminėsiu kelis atvejus: pravadžiuotis neetiška, kai žmonės sieja oficialūs santykiai, neetiška ir kai pravadžiuojamasi siekiant pašiepti.*
114. *Niekada neetiška*
115. *Niekur, mes turime vardus*
116. *Niekur, visur galima*
117. *Norint įžeisti kitą asmenį*
118. *Norint pašiepti, pažeminti žmogų.*
119. *Oficialiame pokalbyje, aplinkoje*
120. *Oficialioj aplinkoj, savaime suprantama kodėl*
121. *Oficialioje aplinkoje*
122. *Oficialioje aplinkoje ar siekiant pažeminti kitus.*
123. *Oficialioje aplinkoje, nes tai pažeidžia etikos normas.*
124. *Oficialioje aplinkoje.*
125. *Oficialioje aplinkoje. Tarp nepažįstamų žmonių*
126. *Oficialioje erdvėje, nes gali atsirasti dviprasmybių*
127. *Oficialiose situacijose*
128. *Oficialiose situacijose, viešojoje erdvėje, su mažai pažystamais žmonėmis, kai pravadė žeidžia ar žemina.*
129. *Oficialiose, “rimtose” vietose, renginiuose, o izeidziancias pravardes nesvarbu kur yra neetiska vartoto*

130. *Oficialiose, aukšto mandagumo reikalaujančiose situacijose.*
131. *Oficialiose/dalykiškose, įtemptose situacijose.*
132. *Oficialių susitikimų metu*
133. *Oficialiuose susitikimuose, norint parodyti pagarbą, etiškai, mandagiai elgiantis*
134. *Paskaitos metu*
135. *Paskaitos metu, darbe, bendraujant su daug vyresniu žmogumi*
136. *Paskaitų metu su dėstytojais, su vyresnio amžiaus žmonėmis, jeigu pravardė yra įžeidžianti ar nepatinka jų gavusiam.*
137. *Paskaitų metu, ir už jų rib, kuomet studento - dėstytojo ryšys nėra artimas*
138. *Paskaitų metu, kalbant su dėstytojais. Nes tai profesionali aplinka.*
139. *Paskaitų metu, konferencijų metu kitais oficialiais atvejais □*
140. *Paskaitų metu, nes formali aplinka. Jei žmogus pasako, kad nenori girdėti pravardžių.*
141. *Paskaitų, atsiskaitymų, pristatymų metu*
142. *Per laidotuves*
143. *Per seminarus, konferencijas*
144. *Pravardės neetiškai vartoti, kai jos žeidžia, žemina ar skatina patyčias*
145. *Prie didelių grupių žmonių, kuriuos nesuprastų suteiktų pravardžių esmės ir taip galėtų susikurti netinkamą nuomonę apie žmogų ar grupę*
146. *Prie to asmens ir jei pravardė su neigiamu atspalviu.*
147. *Prieš dėstytojus.*
148. *Profesinėje aplinkoje, mat ten turėtų vyrauti dalykinė komunikacija*
149. *Profesionalioje (mokslo įstaigos ar darbo) aplinkoje*
150. *Profesionaliuose santykiuose, svarbiuose renginiuose*
151. *Renginių metu, nes tai blaškytu dėmesį ypač, jeigu kažkam būtų juokinga*
152. *Seime, universitete, darbe – ten, kur reikia profesionalumo. Pravardės nėra oficialus asmenvardis, dėl to šiose situacijose netinkamos.*
153. *Siekiant įžeisti kažką.*
154. *Siekiant ižeisti, pažeminti*
155. *Siekiant pasijuokti ar įžeisti.*

156. *Situacija kai reikalaujamas profesionalumas ar dalykiška kalba. Visada kai pravardė vartojama įžeidžiai.*
157. *Stengiantis izeisti*
158. *Studentui pravarde vadinti dėstytoją*
159. *Studijose, tarp mokytojų ar dėstytojų, gydymo įstaigose*
160. *Studijų, darbo aplinkoje, namie su artimais žmonėmis*
161. *Su mažai pažįstamais, arba viešoje erdvėje nereikia sakyti pravardžių net jei sakai draugui*
162. *Su mažai pažįstamais, darbe, ne artimų žmonių aplinkoje, nes gali įžeisti.*
163. *Su vyresniais bendraujant, nesvarbu kur*
164. *Su žmonėmis su kuriais tik darbo reikalai*
165. *Su žmonėmis, kurie nėra jums artimi.*
166. *Svarbiame pokalbyje, kaip atsiskaityme.*
167. *Svarbiose šventėse*
168. *Tada, kai ta pravardė skamba negražiai ir gali būti įžeidi*
169. *Ten kur reikia elgtis profesionaliai*
170. *Tyčiojantis iš išvaizdos, pabrėžiant žmogaus silpnąsias vietas (tas, kuriomis viešai gėdijasi) arba apskritai pravardžių naudojimas, kai tas, kuriam sukurta pravardė, pavartojus ją, nejaukiausiai jaučiasi.*
171. *Tiesiogiai dėstytojui akis į akį, jei tai tokia pravardė kaip kevinas*
172. *Universitete girdint dėstytojui sakyti jo pravardę*
173. *Universitete su dėstytojais ar su vyresniais žmonėmis, nes tai nemandagu*
174. *Universitete, paskaitu metu. Darbe, dalykinej ar akademineje aplinkoje*
175. *Vadovais, dėstytojais, vyresniais žmonėm, nes jie yra vyresni žmonės, daugiau pasiekę*
176. *Vartojama neetiškai, kai pravardė yra įžeidžianti ir kyla dėl fizinių ar kognityvinių problemų, už kurias asmuo nėra atsakingas.*
177. *Verslo susitikime arba darbo aplinkoje*
178. *Viešai, dideliuose susibūrimuose. Neprofesionalu*
179. *Viešoj erdvėj, kur daug žmonių, ypač inteligentiškų žmonių*
180. *Viešojoje aplinkoje, darbiniuose santykiuose*

181. *Viešoje erdvėje*
182. *Viešoje vietoje, erdvėje*
183. *Viešojoje erdvėje.*
184. *Viešose vietose. Pravardės galima vartoti tik artimoje aplinkoje su draugais, šeima ar kitais pažįstamais ir tik tada jei jie neprieštarauja, neišsiskaidžia.*
185. *Viešose vietose*
186. *Viešuosiose renginiuose, akademinėje aplinkoje*
187. *Vyreniems, aukštesnės pareigos užimantiems žmonėms dėl pagarbos*
188. *Vyresniems*
189. *Visais*
190. *Visais atvejais.*
191. *Visais, nes tai nemandagu*
192. *Visuomet neetiška. Nežinau pravardežių, kurios būtų geranoriškos*
193. *Visur išskyrus artimuose draugų/pažįstamų ratuose*
194. *Visur jei tai yra įžeidžiama*
195. *Visur neetiška.*
196. *Visur norint pažeminti žmogų, žinant, kad jam tai gali būti nemalonu*

Pravardė – tai... (pabaikite mintį) (38 klausimas)

1. *Antras vardas*
2. *Antras vardas*
3. *Antras žmogaus vardas*
4. *Apibūdinantis asmenį žodis*
5. *Apibūdinimas, antras “vardas” skirtas vartoti neformalioje aplinkoje, kartais naudojama neigiamiems dalykams, kartais linksmiems.*
6. *Aplinkinių suteiktas neoficialus vardas.*
7. *Artimame rate kitam žmogui sugalvotas įvardis*
8. *Asmeniui sukurtas apibūdinimas, kuris leidžia jį išskirti nuo kitų asmenų, apibūdinti jo charakterio ar išvaizdos bruožus.*
9. *Asmens apibūdinimo daiktavardis*
10. *Asmens dalinis atspindys*

11. *Asmens vadinimas nauju jam nepriklausančiu vardu*
12. *Atsiminimas*
13. *Atspindys tavęs ir to žmogaus, kuris jį suteikia*
14. *Bendravimo praturtinimas, jei naudojamas tinkamose situacijose, bet siaubingos patyčios netinkamose situacijose*
15. *Bruožas kuris žmogų išskiria iš kitų, bet dažnai yra nemandagus ir įžeidžiantis*
16. *Būdas apibūdinti žmogų nebevartojant jo vardo ar pavardės.*
17. *Būdas atskleisti asmens išskirtinumą*
18. *Būdas išreikšti jausmus žmogui kitokia forma.*
19. *Būdas išskirti žmogų iš daugumos*
20. *Būdas išskirti žmogų, pabrėžti jo išskirtinumą žmonių grupėje*
21. *Būdas kitaip pavadinti asmenį pagal tam tikrą jo savybę (vardą, pavardę, fizinę ar charakterio)*
22. *Būdas parodyti artimą ryšį su žmogumi.*
23. *Charakterio savybė*
24. *Daugumai suprantamas pašiepiantis ar hipoberlizuojantis grupės/asmenų poelgių trumpas apybūdinimas.*
25. *Dažniausiai draugiškas, linksmas žmogaus apibūdinimas, kartais naudojamas ir žmogų pažeminti bei įskaudinti.*
26. *Dažniausiai iš blogosios pusės pažvelgimas į žmogų*
27. *Dažniausiai pašiepiantis, žeminantis ar įžeidžiantis žmogaus pavadinimas.*
28. *Draugiškas būdas pašmaikštauti, bendrauti artimiau.*
29. *Duotas kitas vardas, kuris pabrėžia tam tikrą žmogaus savybę, išvaizdos detalę, ar kitas vardas norint pakeisti tikrąjį, dėl jo ilgumo, neaiškumo*
30. *Etiketė*
31. *Etiketė galimai visam gyvenimui*
32. *Etiketė.*
33. *Gali būti būdas suartėti, pravarde neturi būti naudojamos norint pažeminti kitą*
34. *Gali būti galinga identiteto ir savęs pozicionavimo etiketė.*
35. *Gali būti ir įžeidimas ir tarp draugu pasilinksminimas*

36. *Gali būti įvairi. Vienos gali būti žeidžiančios, vartojamos pašiepimo tikslu, o kitos, jei asmenį tenkina ir nekelia neigiamų jausmų, gali būti ir suartinančios, kaip “inside joke”*
37. *Galimybė lengviau turėti sąsają su žmogumi, atsiminti jį.*
38. *Gera nuotaika ir noras pašmaikštauti*
39. *Individuali asmens nuomonė apie kitą žmogų.*
40. *Istorija*
41. *Iš vardo kilęs trumpinys, arba žodis, apibūdinantis pažįstamą žmogų. Bet tai neturėtų būti įžeidu.*
42. *Išgalvotas humoristinis vardas.*
43. *Išgalvotas ir neoficialus įvardijimas, naudojamas įvairiais tikslais, kaip pavyzdžiui norint pabrėžti teigiamas arba neigiamas savybes, ar susieti realius bruožus su kitų gyvūnų, daiktų ar kit. savybėmis.*
44. *Išgalvotas pavadinimas žmogui pritaikant pagal jo bruožus, elgesį, būdą.*
45. *Išgalvotas vardas*
46. *Išgalvotas vardas apibūdinantis žmogų*
47. *Išgalvotas vardas kitiems žmonėms įvardinti pagal tam tikras išorines arba asmenines savybes*
48. *Išgalvotas, naujas vardas žmogus, kuris gali būti teigiamas (neįžeidus), arba neigiamas (žeidžiantis ir menkinantis).*
49. *Išryškintas, specifinis asmens bruožas/akcentas, kuris perteikiamas, kaip vardo sinonimas.*
50. *Įvardis, turintis asmeninio subjektyvumo krūvį kito asmens atžvilgiu*
51. *Įžeidimas*
52. *Įžeidimas*
53. *Įžeidimas*
54. *Įžeidimas*
55. *Įžeidimas*
56. *Juokingas būdas vadinti žmogų*
57. *Juokingas, draugiškas pajuokavimas.*
58. *Kai nori kažką įžeisti arba pamaloninti*
59. *Kaip antras vardas*

60. *Kartais tikrai smagus priskiriamas žmogui, ypač kai jos/jo nežeidžia ir pats tai priima.*
61. *Kas vartojama norint apibūdinti žmogų neminint jo vardo*
62. *Kažkas ko nereikia*
63. *Kažkoks kitas vardas, duodamas žmogui, norint pašiepti, pajuokti ar kartais parodyti, kad žmogus artimas ar brangus; reikšmė priklauso nuo parinkto vardo reikšmės.*
64. *Kitas asmens pavadinimas, kuris dažniausiai teikiamas dėl tam tikrų išskirtinių to žmogaus bruožų.*
65. *Kitas kreipinys, kuriuo kreipiamės į asmenį*
66. *Kitas vardas*
67. *Kito išskyrimas, kuris ne visada geras*
68. *Kito žmogaus vadinimas ne vardu o pagal skiriamą ženklą*
69. *Kitoks tam tikro žmogaus pavadinimas neskaitant vardo.*
70. *Kitoks žmogaus įvardijimas.*
71. *Kitoks, nei žmogaus vardas, būdas įvardyti žmogų.*
72. *Kitų asmenų duotas pavadinimas*
73. *Kitų sugalvotas vardas dėl įvairių priežasčių*
74. *Kitų žmonių sugalvotas apibūdinimas asmeniui dėl tam tikrų elgesio bruožų (ar savybių ir tt)*
75. *Klyčka*
76. *Klička*
77. *Kreipimasis į ar žmogaus vadinimas kitu nei jam duotas vardu dėl žmogaus išvaizdos ar elgesio savybių*
78. *Kreipinys, vardo sutrumpinimas*
79. *Kūrybiškas vardas žmogui, su kuriuo turi artimesnį ryšį.*
80. *Lyg vidinis juokelis, būtų keista jei jį vartotų žmonės visiškai nesusiję su situacija, kurioje žmogus gavo pravardę.*
81. *Linksmas būdas suartinti ryšius su kitais, jeigu tai nedaroma siekiant pažeminti.*
82. *Linksmas kito asmens įvardinimas, išskirtinumas, duodamas dėl bendrų prisiminimų / juokų*

83. *Linksmas šmaikštus tavo tarsi antras vardas, pašiepiantis kokią nors charakterio ar fizinę savybę.*
84. *Malonesnis bendravimo būdas*
85. *Man būdas įsiminti žmones, nes vardus aš sunkiai įsimenu.*
86. *Man tai patyčios. Nevartoju net ir kitiems sugalvotų*
87. *Mano unikalus būdas aprašyti tikrovę mano žodžiais*
88. *Metaforiškas konkretaus žmogaus pavadinimas.*
89. *Mielas, švelnus būdas pavadinti žmogų*
90. *Mūsų valios primetimas kito žmogaus užvadinimui, vardui, siekiant parodyti, kad rūpi, arba paniekinti, priskiriant ne kokį vardą*
91. *Naujas vardas*
92. *Naujas, sukurtas vardas, skirtas įvardinti tam tikrą asmenį, bet dažniausiai vartojamas to paties sluoksnio (išsilavinimo, požiūrio, etninės grupės ir pan.) atstovų.*
93. *Ne visada įžaidimas*
94. *Ne visda reikalinga, ne visur tinkama!!*
95. *Ne viskas kas esi*
96. *Negražu.*
97. *Nemandagumo išraiška.*
98. *Nenuobodu*
99. *Neoficialus asmenvardis, kuris papildo vardą ir pavardę*
100. *Neoficialus duotas vardas*
101. *Neoficialus sugalvotas vardas*
102. *Neoficialus vardas, kurį žmonės dažnai sugalvoja vienas kitam pagal išvaizdą, elgesį, pomėgius ar kokį nors įvykį.*
103. *Neoficialus, suartėjimo ir linksmumo tikslais, uždėtas žmogaus vardas*
104. *Neoficialus, sukurtas ar išgalvotas, asmens/ gyvo ar negyvo daikto įvardijimas*
105. *Nereikalingas dalykas*
106. *Nesąmonė*
107. *Netikra, išgalvota pavardė*
108. *Nk gero*
109. *Noras pašiepti žmogų*

110. *Pabrėžimas žmogaus išorės ar charakterio bruožių, kurie dažniausiai būna įžeidūs*
111. *Pakeistas kreipinys į asmenį, dažniausiai kylantis iš asociacijos su vardu, išvaizda, charakterio savybėmis ar kita.*
112. *Palikimas, kuris mums primena mūsų protėvius*
113. *Papildomas žodis, kuris gali geriau apibūdinti žmogų.*
114. *Pasakymas, kuris turi kažkokią unikalią istoriją arba tai tiesiog žodžių žaismas*
115. *Pašaipus kreipimasis į kitą*
116. *Patyčios*
117. *Pavadinimas*
118. *Pokštas*
119. *Praminimas kitaip*
120. *Pravardė - tai asmens matymas kito asmens būtent iš kurios nors pusės labiau nei iš kitos, kai kuriuos jos toliau, o kai kuriuos - artina.*
121. *Pravardė - tai būdas nuspalvinti vardą/pavardę naujomis spalvomis*
122. *Pravardė – tai būdas žmogų išskirti iš kitų, akcentuoti savybę ar elgsenos polinkį, kuris būdingas tik jam.*
123. *Pravardė — tai dėl tam tikrų priežasčių sugalvojamas ir priskiriamas įvardijimas.*
124. *Pravardė - tai etiketė, kuri priklijuota žmogui labai ilgam laikui.*
125. *Pravardė - tai linksmas žodžių darinys, bet ne jautriems žmonėms*
126. *Pravardė - tai mielas išsireiškimas, kuris parodo, kad vienas žmogus pažįsta kitą žmogų. (tačiau netinkamai vartojama gali būti įžeidimas)*
127. *Pravardė – tai neformalus, dažniausiai draugiškas arba juokais suteiktas asmens vardas, kuris paprastai pakeičia tikrąjį vardą.*
128. *Pravardė – tai neoficialus vardas ar apibūdinimas, dažnai suteikiamas žmogui, dėl jo šmaikščių poelgių ar norint sutrumpinti kreipinį. Vartojamas tik draugiškai, nežeidžiant kitų.*
129. *Pravardė – tai neoficialus vardas, suteikiamas žmogui pagal tam tikrą jo savybę, elgesį, išvaizdą ar įvykį*
130. *Pravardė - tai pagyvinantis pokalbį žodis*
131. *Pravardė – tai šmaikštus žmogaus pervadinimas.*
132. *Pravardė - tai žmogaus suasmeninimas bei jo bruožus ir elgesį apibūdinantis žodis.*

133. *Pravardė - tai žmonių sukurtas žodis apibūdinti kitą artimą žmogų ar draugą dėl savo charakterio ir elgesio bruožų.*
134. *Pravardė - tai žodis/frazė, suteikiama draugui, norint draugiškai pašiepti ar pabrėžti vienokią ar kitokią jo savybę/bruožą.*
135. *Pravardė gali būti nebūtinai nemaloni, gali būti ir maloni, tai kaip vardas atspintintis būdą, išvaizdą ir pn., tačiau dažniau pasitaiko kaip neigiamas užvadınimas, pasišaipymas.*
136. *Pravardė tai linksmas "antrasis" vardas*
137. *Savybė, bruožas, jį kiti mato tavyje ar bent jiems atrodo, kad taip yra*
138. *Skirtingos reikšmės, skirtingiems žmonėms*
139. *Slidus reikalas*
140. *Studentiškų krikštyną vardas*
141. *Sugalvotas, žmogų apibūdinantis, žodis*
142. *Sukurtas vardas kitam žmogui*
143. *Šmaikštaus būdo kreipinys į konkretų žmogų*
144. *Šmaikštus artimo žmogaus vardas*
145. *Šmaikštūs būdvardžiai žmogaus apibūdinimui*
146. *Šmaikštus draugiškas taroasmeninis pervadinimas indikuojantis artimus ir tvirtus santykius.*
147. *Šmaikštus pokštas, jeigu santykis yra artimas, tačiau tai įžeidu, jeigu žmogaus nepažįstame*
148. *Šmaikštus vardas*
149. *Šmaikštus žmogaus apibūdinimas*
150. *Šmaikštus, vaizdingas, kitų asmenų draugiškai sukurtas "vardas" žmogui*
151. *Tai artimų žmonių suteiktas vardas kitam, pagal jį apibūdinčius elgesio ar išvaizdos pobūdžius*
152. *Tai kažkam suteiktas juokingas, malonybinis arba pašiepiantis vardas, žinomais ar nežinomas pačiam asmeniui, gali būti susijęs tiek su asmens išvaizda, savybėmis, tiek kažkokiu įvykiu, situacija.*
153. *Tavo antras vardas, kuris atspindi tavo asmenybe kitu žmonių akimis*
154. *Tavo vardas kuriuo tave vadina artimiausi draugai*
155. *Trumpai ir išskirtinai žmogų apibūdinantis žodis*

156. *Trumpai, kūrybiškai vadinamas žmogus*
157. *Trumpas, taiklus, šmaikštus esminės žmogaus savybės išryškinimas.*
158. *Trumpesnis arba kūrybiškas asmens įvardijimas*
159. *Trumpesnis, išradingesnis vardas*
160. *Trumpinys, leidžiantis identifikuoti asmenį, išskirti jo asmenybę, gali būti pozityvus ir negatyvus*
161. *Unikalus žmogaus identifikatorius*
162. *Unikalus žodis*
163. *Vaizdi frazė, apibūdinanti žmogaus būdą, charakterį, temperamentą vienu ar keliais žodžiais.*
164. *Vaizdingas, bet taip pat ir subjektyvus kurio nors asmens ar daikto pašiepimas, vaizdingas apibūdinimas*
165. *Vardas, kuris gali būti ir žaismingas, ir žeidžiantis – priklausomai nuo to, kaip ir kokių tikslų jis vartojamas.*
166. *Vardas, kuris gali išryškinti tam tikras teigiamas žmogaus savybes, o gali ir žlugdyti bei žeminti. "*
167. *Vardas, kuris yra duotas pažįstamų žmonių, o ne tėvų*
168. *Vardo iškraipymas*
169. *Vardo sutrumpinimas*
170. *Žmogaus sukurtas pavadinimas, kuris skamba gražiau už vardą ir yra unikalus*
171. *Žaismingas žmogaus apibūdinimas*
172. *Ženklas, kad žmogus tave pažįsta artimiau*
173. *Žmogaus (žmonių) įvardijimas, jam (jiems) priskiriant tam tikras savybes ir tokiu būdu savybės išryškinamos, netgi hiperbolizuojamos*
174. *Žmogaus apibūdinimas*
175. *Žmogaus apibūdinimas*
176. *Žmogaus apibūdinimas pagal jo išskirtinę savybę*
177. *Žmogaus išgalvotas vardas*
178. *Žmogaus išskirtinumas arba išskirtinių savybių pabrėžimas. Artimas ryšys*
179. *Žmogaus įžeidimas.*
180. *Žmogaus neįžeidus išvaizdos, išskirtinių savybių apibūdinimas.*

181. *Žmogaus nuomonė, mintys ar emocija uždėta kitam asmeniui*
182. *Žmogaus pratesimas*
183. *Žmogaus savybes ar jo elgesį atspindintis žodis*
184. *Žmogaus vardo pakaitalas, kuris atspindi tam tikrą specifinę žmogaus ypatybę.*
185. *Žmogui draugų ar prieš jį nusiteikusių asmenų suteikiamas netikras vardas, kuris gali būti šmaikštus arba įžeidžiantis priklausomai nuo to kokias savybes pravardė apibūdina, kas ją sukuria ir kokioj aplinkoj naudoja*
186. *Žmogui suteiktas vardas, apibūdinantis jo savybes*
187. *Žmonių įžeidinėjimas*
188. *Žodinis apibūdinimas išreiškiamas dažniausiai daiktavardžio forma apie kito asmens vidines ir išorines savybes.*
189. *Žodis atspindintis tavo asmenybę, charakterį, veiklą, profesiją.*
190. *Žodis, kuris sutrumpina vardą arba atspindi žmogaus asmenybę*

4 PRIEDAS. Studentų pravardžių sąrašas, sudarytas pagal pasitelkiamą aktualizacijos tipą

LEKSIKOS AKTUALIZACIJA

Elementariojo lygmens aktualizacija (žargonybės):

1. *Bakenbaldas*
2. *Balencyga*
3. *Bambaliniai*
4. *Bambukas*
5. *Barbė*
6. *Blondė*
7. *Bosas*
8. *Bulka*
9. *Fyfa*
10. *Fyfačkos*
11. *Fifos*
12. *Grūzmantas*
13. *Kavenskai*
14. *Marozai*
15. *Mielkos*
16. *Mobiliakai*
17. *O lia lia pupytė*
18. *Pendelis*
19. *Pievyų pjovimo teorija*
20. *Ryža*
21. *Skeletonas*
22. *Skuduras*
23. *Solderis*
24. *Vazokai*
25. *Vindė*
26. *Virgos*

Elementariojo lygmens aktualizacija (svetimybės):

1. *Baby girl*

2. *Byjstruk*
3. *Bros before ho*s*
4. *Dott.ssa*
5. *Džiumbrai*
6. *Faze clanas*
7. *Feet'as*
8. *Fritas*
9. *Hugo bosas*
10. *Junior*
11. *Salmon*
12. *Sassy*
13. *Trio*

Semantinė aktualizacija (metafora):

1. *Agurkėlis*
2. *Akcijų karalienė*
3. *Angelas*
4. *Anglistė*
5. *Auksinis berniukas*
6. *Baltapūkis*
7. *Baltapūkis*
8. *Baltarankis*
9. *Bėgikas*
10. *Beždionėlė*
11. *Bitė*
12. *Bitutė*
13. *Bitutė*
14. *Bobutės*
15. *Braškytė*
16. *Budulaj*
17. *Čeburaška*
18. *Čiauškutė*

19. *Delfinas*
20. *Direktorė*
21. *Drakonas*
22. *Drugelis*
23. *Džeris*
24. *Einšteinė*
25. *Elitas*
26. *Enciklopedija*
27. *Ežys*
28. *Filosofas*
29. *Froidas*
30. *Generolas*
31. *Gorila*
32. *Kačiukas*
33. *Katė*
34. *Katiniukas*
35. *Katytė*
36. *Kevinas*
37. *Kirvis*
38. *Krienas*
39. *Lapė*
40. *Lenkas*
41. *Lokys*
42. *Maisto šiukšliadėžė*
43. *Medis*
44. *Medūza*
45. *Mėlynė*
46. *Meška*
47. *Metras*
48. *Miegančioji gražuolė*
49. *Miegančioji gražuolė*

50. *Ministras pirmininkas*
51. *Močiutė*
52. *Moksliukai*
53. *Moksliukas*
54. *Ožka*
55. *Partizanė*
56. *Pelėda*
57. *Pelėdžiukas*
58. *Pelenė*
59. *Piranija*
60. *Ponia*
61. *Princesė*
62. *Psichologė*
63. *Pūkas*
64. *Puodelis*
65. *Ragana*
66. *Ragana*
67. *Sabonis*
68. *Saulytė*
69. *Sidas*
70. *Silkė*
71. *Smygolas*
72. *Spurgytė*
73. *Stirna*
74. *Stirnaitė*
75. *Strutis*
76. *Šakalys*
77. *Šarka*
78. *Šeimininkutė*
79. *Širšė*
80. *Šokėja*

81. *Šumaheris*
82. *Šventa trejybė*
83. *Šventa trejybė*
84. *Šviežiena*
85. *Teisininkas*
86. *Termosas*
87. *Ukrainietis*
88. *Vabalas*
89. *Vanagas*
90. *Verslo partnerė*
91. *Vikipedija*
92. *Voldemortas*
93. *Žydas*
94. *Žirafa*
95. *Žuvelė*
96. *Žuvis*

Semantinė aktualizacija (metonimija):

1. *Bankininkas*
2. *Klaipėda*
3. *Mokytoja*
4. *Skautė*
5. *Studentas*

Semantinė aktualizacija (oksimoronas):

1. *Avvių balandėliai*
2. *Pusantro gesintuvo*

Darybinė aktualizacija (priesagų vediniai):

1. *Bumbuliukė*
2. *Kukuliūnas*
3. *Mažuliukas*

Darybinė aktualizacija (galūnių vediniai):

1. *Blizgė*
2. *Liudžius*
3. *Mažis*
4. *Mažius*
5. *Vaflius*
6. *Voveris*

Darybinė aktualizacija (dūriniai):

1. *Brokolgalviai*
2. *Dangišiknius*
3. *Lipas*
4. *Tuščiagalvės*

Darybinė aktualizacija (naujadarai):

1. *Avvys*
2. *Avvių banda*
3. *Kysius*
4. *Kodelčiukai*
5. *Makaliauskis*
6. *Nunukai*
7. *Robokopas*
8. *Skatiniauskas*
9. *Speciukai*
10. *Tiktokeriai*
11. *Vinipukas*

FONETINĖ AKTUALIZACIJA**Aliteracija:**

1. *Gugu*
2. *Lalla*
3. *Mama Meška*
4. *Mamutas*
5. *Mîmi*